la sută din familiile bogate ale țării dețin 54 la sută din avuția ei. Guvernul susține că numărul șomerilor a continuat să scadă, ajungînd la ceva mai mult de două milioane de persoane. Dar și opoziția, și economiștii afirmă că cifra nu redă realitatea, deoarece, în ultimii ani, modul de înregistrare a șomerilor a fost modificat de aproape douăzeci de ori, de fiecare dată un însemnat număr fiind lăsat de o parte, iar cei care beneficiază de programe de reciclare nu mai sînt socotiți șomeri, chiar dacă nu au găsit încă de lucru. Un studiu al economiștilor de la Universitatea din Glasgow insista chiar asupra faptului că statisticile oficiale nu sînt reale : în 1988 — era concluzia acelui studiu — au fost 3,5 milioane șomeri și nu 2,3 milioane, cum afirma guvernul.

Elemente mai concrete vor fi oferite cu prilejul prezentării bugetului pe anul viitor, la 14 martie. Dar, cert este că starea de ansamblu a economiei se repercutează și asupra popularității partidelor. Deși sondajele încă acordă întîietate conservatorilor, se remarcă un proces de erodare, asupra căruia au atras atenția chiar unii conservatori de marcă.

Frămîntările sînt și mai pronunțate în sfera politică propriu-zisă, în mod firesc mai ales în rîndurile opoziției. Anul trecut s-a dovedit foarte important pentru opoziție, în ansamblu : laburiștii au reușit să evite o criză, conducerea, care era contestată, și-a impus punctul de vedere și s-a decis continuarea procesului de restructurare a partidului și a programului ; a apărut un nou partid, „democrații", alcătuit din foștii liberali și social-democrați ; iar social-democrații propriu-ziși s-au menținut ca grupare distinctă doar datorită liderului lor, David Owen. Dar toate acestea trebuie consolidate într-un fel sau altul, în acest an, pentru ca șansele opoziției de a obține puterea să fie reale.

Or, tocmai asupra acestor exigențe se concentrează discuțiile începute încă din primele săptămîni ale anului. Liderul „democraților", Paddy Ashdown, afirmînd că Partidul Conservator nu poate fi răsturnat de la putere decît printr-o opoziție unită, a propus un fel de „pact" al partidelor din opoziție. Din acesta ar avea de cîștigat îndeosebi partidul său, aflat încă în căutarea unui program limpede și a unor sprijinitori devotați. Laburiștii resping, însă, ideea.

Dar nici ei nu sînt lipsiți de probleme, deoarece tensiunile interne n-au dispărut cu totul, programul de reforme abia a trecut de prima etapă (și etapa a doua, în care ar trebui reformulată și politica în domeniul apărării, se va dovedi cu mult mai dificilă), iar oscilațiile remarcate în ultimul an n-au fost de natură să atragă adeziuni. Or, tocmai pentru obținerea acestora, laburiștii au anunțat, luna trecută, declanșarea „celei mai mari campanii de pînă acum" : cîștigarea de noi membri. Astăzi, partidul dispune de aproximativ 300 000 de membri ; se dorește dublarea acestui număr, într-un an, și atingerea cifrei de un milion, pînă la alegeri. Pentru aceasta vor fi introduse schimbări în structuri, mai ales la nivel local : de pildă, se preconizează ca întrunirile să fie mai puțin birocratice, pentru a oferi membrilor de rînd o pondere mai mare în procesul de decizie. Totuși, aceste schimbări pot, și ele, stîrni controverse între diferitele grupări și aripi ale partidului ; rezolvarea lor va arăta sensul în care se îndreaptă laburiștii și va fi un indiciu despre capacitatea lor de adaptare la o lume în schimbare și de pregătire pentru a guverna în anii '90, cînd realitățile britanice vor fi, cu certitudine, altele decît în anii '70, pe vremea ultimei guvernări laburiste.

Stelian Țurlea

BERLINUL OCCIDENTAL

Înfrîngerea în alegeri a coaliției U.C.D. — P.L.D.

Alegerile desfășurate duminică în Berlinul occidental pentru reînnoirea Camerei Deputaților (parlamentul local) s-au încheiat cu rezultate caracterizate de observatori drept „surprinzătoare". În primul rînd, pentru că nici un pronostic anterior nu lăsa să se întrevadă posibilitatea eșecului coaliției formate din creștin-democrați și liber-democrați, aflată la cîrma municipalității (se anticipa o luptă strînsă cu opoziția, îndeosebi cu cea social-democrată, eventuale pierderi și, respectiv, cîștiguri de procente ale sufragiilor de o parte și de alta, fără însă ca acestea să determine modificări fundamentale în structura de guvernare). Apoi, deoarece nici un sondaj nu s-a apropiat măcar, prin aprecierile cu privire la tendințele preelectorale manifestate, de proporțiile înfrîngerii coaliției U.C.D.—P.L.D., creștin-democrații înregistrînd, față de alegerile trecute, din 1985, o pierdere de 8,6 la sută din voturi, iar liber-democrații nereușind, de această dată, nici măcar să treacă bariera de 5 la sută din sufragii, necesară reprezentării în parlament, astfel că, în noua Cameră a Deputaților, ei nu vor mai fi reprezentați (în cea anterioară aveau 12 deputați). În al treilea rînd, în mod neașteptat, dar inducînd o vie neliniște în întreaga opinie publică — așa cum aveau să sublinieze comentatorii alegerilor —, „Republicanii", formațiune de extremă dreaptă, înființată în 1983, accede pentru prima oară în Camera Deputaților din Berlinul occidental, obținînd 7,5 la sută din voturi (11 deputați). Semnificativ, de altfel, pentru îngrijorarea stîrnită de marja de influență în posesia căreia intră această formație de tendință neonazistă este și faptul că, după comunicarea rezultatelor alegerilor, mii de locuitori ai Berlinului occidental au ieșit în fața primăriei, demonstrînd împotriva accesului forțelor de extremă dreaptă în parlamentul local.

Potrivit rezultatelor finale preliminare (cele definitive vor fi anunțate la 16 februarie), repartizarea mandatelor în Camera Deputaților din Berlinul occidental este următoarea : U.C.D. — 55 locuri, P.S.D. — 55, Lista Alternativă (ecologiști) — 17, „Republicanii" — 11.

În situația actuală, între Uniunea Creștin-Democrată și Partidul Social-Democrat s-a ivit o situație de „pat" (fiecare dispunînd în Camera Deputaților de același număr de mandate), problema configurației noului guvern (Senat) al Berlinului occidental rămînînd deschisă. Comentariile observatorilor relevă că, potrivit calculului hîrtiei și posibilităților din punct de vedere politic, majoritatea necesară alcătuirii noului guvern poate fi obținută fie pe calea formării unei „mari coaliții", între U.C.D. și P.S.D., fie printr-o alianță între P.S.D. și Lista Alternativă. Primarul în funcție al Berlinului occidental, Eberhard Diepgen (creștin-democrat), s-a pronunțat, după alegeri, pentru o coaliție guvernamentală U.C.D.-P.S.D. Candidatul P.S.D. la acest post, Walter Momper, a declarat că partidul său va amorsa convorbiri în vederea unei alianțe politice de guvernare atît cu U.C.D., cît și cu Lista Alternativă, menționînd, totodată, că, în ceea ce-l privește, această din urmă formațiune „n-ar dispune încă de capacitățile cerute de guvernare". Ar putea constitui afirmația de mai sus un semnal indicînd tranșarea situației în favoarea unei „mari coaliții" P.S.D. — U.C.D. ? Posibil. Dar discuțiile interpartide pe această temă abia începînd, răspunsul cert va fi dat doar în zilele ce urmează. Pentru că din ecuație nu poate fi exclusă, în cazul neajungerii la acord, ipoteza repetării scrutinului.

Vasile Crișu

SRI LANKA

Independență și dezvoltare

Anul acesta, ziua națională a Sri Lankăi — 4 februarie, data proclamării independenței — este sărbătorită în condițiile instalării, la Colombo, a unei noi conduceri. În urma alegerilor prezidențiale din decembrie, anul trecut, funcția supremă în stat a revenit lui Ranasinghe Premadasa.

În mod semnificativ, noul președinte s-a angajat, de la început, să-și dedice activitatea unității, păcii și ordinii interne, chemînd pe toți cetățenii țării să contribuie la edificarea unei societăți pașnice și prospere. Între obiectivele esențiale, evocate de președinte, se află cele privind asigurarea și consolidarea premiselor dezvoltării, a eforturilor întreprinse în Sri Lanka pentru întărirea independenței și în plan economic.

În concordanță cu aspirațiile poporului srilankez, de garantare a unui ritm susținut de dezvoltare a țării, este politica externă promovată de conducerea de la Colombo, o politică dedicată păcii, înțelegerii, colaborării.

Pe aceste coordonate s-au situat și amplificat continuu relațiile dintre România și Sri Lanka. În cele peste trei decenii de la stabilirea relațiilor diplomatice între cele două țări, prietenia și colaborarea fructuoasă dintre ele au cunoscut o evoluție ascendentă, concretizată și prin realizarea, cu asistență românească, a unor obiective economice în Sri Lanka, prin amplificarea și diversificarea raporturilor bilaterale, ca și prin intensificarea conlucrării pe plan mondial.

MANILA

Opțiuni de politică externă

În contextul unei vizibile intensificări a activității politice și diplomatice filipineze, reține atenția recente precizări ale conducerii de la Manila în ce privește raporturile externe ale arhipelagului, punctele de vedere exprimate în legătură cu unele aspecte ale actualității internaționale.

Capitala Filipinelor a fost, în ultimele luni, gazda a numeroase vizite sau reuniuni, de interes regional sau internațional. O serie de alte evenimente diplomatice se prefigurează în viitorul apropiat, ele implicînd fie prezența, la Manila, a unor oaspeți străini, fie călătorii peste hotare ale unor personalități filipineze.

În acest context — al unei vizibile intensificări a activității diplomatice filipineze —, au trezit un justificat interes precizările de politică externă, făcute, cu diferite prilejuri, de reprezentanții administrației țării.

La o reuniune de la mijlocul lunii ianuarie, întrunind peste 1 000 de persoane, printre care membri ai guvernului, ai parlamentului și corpului diplomatic, ministrul afacerilor externe, Raul Manglapus, a rostit o amplă și importantă cuvîntare, reliefînd, cu acest prilej, prioritățile din politica externă filipineză, orientările de bază și perspectivele. Reiterînd însemnătatea acordată de țara sa unor raporturi tradiționale, el a menționat, în același timp, dorința Manilei de a lărgi cadrul relațiilor, al colaborării cu state din diverse părți ale lumii. În viitor, Filipinele — a afirmat Raul Manglapus — doresc să se angajeze mai activ pe planul politicii externe și, printr-o nouă diplomație, să promoveze relații mai bune cu Uniunea Sovietică, cu state socialiste din Europa. În primăvară, probabil în luna aprilie — s-a anunțat la Manila — ministrul filipinez se va deplasa la Moscova pentru a pregăti vizita de stat, în această țară, a președintelui Corazon Aquino. (Agențiile de presă amintesc că existența unor largi posibilități pentru activizarea contactelor și continuarea dialogului politic și economic dintre U.R.S.S. și Filipine a fost subliniată în declarația comună, semnată la încheierea vizitei oficiale în Filipine, din decembrie, anul trecut, a ministrului sovietic de externe, Eduard Șevardnadze).

În recenta sa cuvîntare, șeful diplomației filipineze s-a oprit, pe larg, asupra raporturilor din cadrul Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (A.S.E.A.N.), cărora — a arătat el — li se acordă o înaltă prioritate de către Manila. Au fost evocate, în acest sens, preocupările statelor membre ale A.S.E.A.N. pentru întărirea unității și cooperării regionale, pentru crearea unei zone a păcii, prieteniei și neutralității în Asia de Sud-Est. După cum menționa el însuși, afirmațiile ministrului filipinez erau făcute cu numai cîteva zile înainte de plecarea sa spre Brunei, unde miniștrii de externe ai țărilor A.S.E.A.N. s-au întrunit pentru a pregăti cea de a doua întîlnire neoficială în problema kampuchiană, de la Jakarta, în Indonezia.

Aspecte ale situației sud-est asiatice au fost abordate și în timpul convorbirilor desfășurate, săptămîna trecută, la Manila, între președintele Corazon Aquino și premierul thailandez, Chatichai Choonhavan, aflat în vizită oficială în Filipine. De asemenea, probleme referitoare la securitatea regiunii Asiei și Pacificului s-au aflat pe agenda discuțiilor purtate în capitala filipineză de ministrul afacerilor externe și comerțului exterior al Australiei, Garreth Evans.

Un subiect „sensibil" al acestor discuții — cum l-a numit ministrul australian —, asupra căruia opiniile partenerilor par să nu fi coincis, l-a constituit soarta bazelor militare americane aflate pe teritoriul filipinez. Recunoscînd că este vorba, în primul rînd, despre o problemă bilaterală, a raporturilor americano-filipineze, Garreth Evans a exprimat, totuși, părerea, potrivit căreia prezența acestor baze ar fi „o contribuție la securitatea regională", ceea ce contravine opiniei majoritare filipineze. Nu e mai puțin adevărat — releva ministrul australian — că, în cursul diverselor convorbiri purtate la Manila, mi s-a dezvăluit complexitatea problemei, puternica preocupare manifestată față de ea în Filipine. În timpul unei întîlniri cu președintele Senatului filipinez, acesta aprecia, astfel, că un nou tratat referitor la menținerea bazelor militare americane în arhipelag nu are prea multe șanse de a fi ratificat de către camera superioară a parlamentului de la Manila, dată fiind poziția membrilor acestui for împotriva armelor nucleare.

De altfel, prezența bazelor militare americane, implicațiile sale și destinul acestor baze după 1991, cînd expiră actualul acord americano-filipinez, rămîn o temă arzătoare a dezbaterilor din cercurile politice și diplomatice de la Manila. Protestul maselor este exprimat în cursul deselor demonstrații, organizate, mai cu seamă, în preajma bazelor. În același timp, se înmulțesc luările de poziții cerînd desființarea instalațiilor militare, înlăturarea incomodelor și primejdioaselor prezențe militare străine. În perspectiva „scadenței" din 1991, Senatul a decis chiar crearea unei comisii însărcinate cu studierea consecințelor eventualei evacuări, de către S.U.A., a bazelor și a posibilităților folosirii acestora în scopuri civile. Timp de trei ani, oficialități filipineze și americane —se avansează în unele cercuri — ar putea examina căile de reorientare a utilizării infrastructurii militare americane spre necesitățile economice ale țării.

În favoarea retragerii treptate a forțelor militare americane staționate pe teritoriul filipinez s-a pronunțat și ministrul apărării, Fidel Ramos, în contextul unor referiri mai largi la problemele interne, inclusiv la împovărătoarea datorie externă a țării. O ipoteză, despre care s-a vorbit, atît la Manila, cît și la Washington, condiționează menținerea bazelor, de anularea unei părți a acestei datorii.

Oricare va fi decizia pe care o va lua Manila, ea va ține seama, în primul rînd, de interesele naționale filipineze — preciza, în amintita cuvîntare, ministrul de externe, Raul Manglapus. „Filipinele — a subliniat el — nu pot să-și dimensioneze deciziile după programele marilor puteri. Avem propriul nostru grafic de parcurs. Și propriul ideal de urmărit".

L.E.

În această săptămînă...

Dakar. Conferință în problema deșeurilor toxice

În capitala Senegalului s-au desfășurat lucrările conferinței pentru problema deșeurilor toxice — organizată în cadrul Programului O.N.U. pentru mediul înconjurător (UNEP). Miniștrii pentru problemele mediului înconjurător din 30 de state africane și 12 state vest-europene, participanți la conferință, nu au convenit, însă, în cadrul dezbaterilor, care au durat două zile, asupra textului unei Declarații în problema transportului și manipulării substanțelor toxice.

După cum se știe, problema depozitării deșeurilor toxice face obiectul unor vii dezbateri pe plan internațional, mai ales în cadrul O.N.U., unde, la cea de-a 43-a sesiune a Adunării Generale, s-a avansat o serie de propuneri, inclusiv din partea României, vizînd, cu prioritate, interzicerea acțiunilor țărilor industrializate de transferare a acestor reziduuri peste granițele statelor de origine, îndeosebi în țările lumii a treia, precum și în apele internaționale.

În cadrul actualei conferințe, delegațiile africane s-au pronunțat în favoarea interzicerii generale a oricărui fel de importuri de deșeuri toxice, interdicție care este deja în vigoare sau pe cale să fie adoptată în șapte state africane. S-a relevat, totodată, că deziderатul îl constituie interzicerea totală a importurilor de substanțe toxice. De altfel, există o rezoluție a Organizației Unității Africane (OUA), care consideră deversarea de deșeuri toxice ale țărilor occidentale industrializate pe continent drept „o crimă împotriva Africii". În acest context, ministrul pentru problemele mediului înconjurător din Togo a declarat că, dacă statele africane convin asupra faptului că nu mai doresc, în nici un caz, să accepte deșeuri toxice din țările occidentale, nu mai este nevoie, practic, de un control mai strict al transportului de astfel de substanțe, propus de statele industrializate.

Delegații au convenit, în cele din urmă, să dea publicității un comunicat final, în care țările respective sînt invitate să participe la o conferință în problema deșeurilor toxice, programată la Basel, în perioada 20—22 martie.

Țările industrializate occidentale și cele în curs de dezvoltare examinează, încă din 1986, în cadrul UNEP, elaborarea unui acord-cadru, care să elimine posibilitatea ca țările lumii a treia să devină „lada de gunoi" a statelor industrializate. Problema depozitării substanțelor toxice în țări din lumea a treia a devenit mai stringentă în cursul anului trecut; de pildă, aproximativ 4 000 tone de astfel de substanțe, provenind din Italia, au fost descoperite în portul nigerian Koko.

Recentele scandaluri în problema deșeurilor toxice au dezvăluit — potrivit opiniei experților — setea de profit a corporațiilor occidentale care manevrează transporturile respective.

REPORTAJ PE GLOB

MOSCOVA

Preocupări edilitare

Crăciun Ionescu

Panoramic moscovit

Piața Roșie cunoaște în mod obișnuit o permanentă animație, fiind invadată, de dimineața pînă seara tîrziu, de cohortele turiștilor străini și ale provincialilor sovietici, adunați cu miile în fața zidurilor impunătoare ale Kremlinului, agitîndu-și aparatele de fotografiat și filmat pentru a imortaliza spectacolul schimbării gărzii, anunțat grav, cu ecou pînă departe, la fiecare oră, de orologiul celebrului turn Spaski ce domină, cu steaua sa din rubine strălucitoare, întregul complex arhitectural al Kremlinului. Mulțimea descrește și crește continuu, celor ce părăsesc piața luîndu-le locul proaspeții sosiți, pentru că este greu de imaginat ca vreunul din oaspeții capitalei sovietice să-și refuze o vizită, chiar și numai pentru cîteva minute, în Piața Roșie și în curtea interioară a Kremlinului.

După schimbarea gărzii, pînă la următoarea repetare a ceremoniei, o parte din mulțimea vizitatorilor străini se revarsă în diversele raioane ale bătrînului GUM, giganticul magazin universal de pe partea vestică a pieței, care, în ciuda vîrstei înaintate și a concurenței miilor de noi și moderne puncte comerciale deschise în ultimii ani, rămîne, mai departe, simbolul la superlativ al comerțului moscovit. O altă parte a mulțimii coboară în tunelele de comunicații subterane pentru pietoni, ce conduc spre liniile metroului, îndreptîndu-se spre alte puncte de atracție turistică, printre care se numără, nu în ultimul rînd, înseși gările acestuia.

Nu este, cred, cazul să mai amintesc despre monumentalitatea cunoscută a vechilor stații de metrou din Moscova. Ele constituie însă nu numai adevărate opere de artă, ci, în primul rînd, îndeplinesc un rol extrem de funcțional într-un oraș ce ocupă o suprafață totală de aproape o mie de kilometri pătrați, pe care trăiește o populație de 8,6 milioane locuitori permanenți. Acestora li se adaugă, zilnic, încă două milioane de oameni, turiști sau alte persoane venite în capitală cu diverse treburi, dintre care 650 000 de oameni lucrează aici, dar locuiesc în împrejurimile orașului. Deci, populația cotidiană a Moscovei totalizează, în prezent, peste zece milioane și jumătate de oameni, ce se deplasează pe spații mai mici sau mai mari, pe tot cuprinsul orașului. Sistematizarea capitalei sovietice, cu artere largi de circulație între cele două principale inele (cel exterior măsoară 109 km lungime) ușurează organizarea transportului în comun la suprafață, dar distanțele rămîn distanțe, la peste șaizeci la sută din populația activă trebuindu-i cel puțin o oră să ajungă de acasă la locurile de muncă. În aceste condiții, rolul rețelei metroului devine tot mai important, impunînd extinderea continuă a liniilor și sporirea vitezei de transport.

Pe parcursul a peste o jumătate de secol de existență, metroul moscovit și-a lărgit continuu aria de servire a populației, sporind lungimea liniilor sale și numărul stațiilor. Dublarea populației, în acest răstimp, a făcut însă ca, astăzi, circulația zilnică pe căile de comunicații subterane ale capitalei sovietice să devină „sufocantă" în orele de vîrf (o treime de pasageri circulă între orele 7 și 9 dimineața), ceea ce a impulsionat elaborarea unor vaste planuri de extindere și creștere a funcționalității.

Trenurile subterane, formate din opt vagoane, cu o capacitate de 3 000 de călători o dată, transportă aproape opt milioane de pasageri din totalul de șaisprezece milioane de oameni ce folosesc cotidian mijloacele de transport în comun. Dar problema transportului orășenesc, îndeosebi din zonele mai îndepărtate spre centru, continuă să rămînă, prioritar, în atenția edililor orașului. Dacă, în cincinalul trecut, la Moscova s-au construit 29 km de noi linii de metrou, pentru cincinalul în curs sînt prevăzuți încă 45 km și se preconizează ca, în anul 2000, lungimea totală a liniilor subterane din perimetrul orașului să ajungă la 320 km, servind nu mai puțin de 200 de stații. Se are în vedere, încă din cursul acestui cincinal, mărirea numărului de vagoane la douăsprezece, de fiecare garnitură, și scurtarea substanțială a timpului dintre un tren și altul, prin creșterea vitezei medii de la 29 la 45 km pe oră, urmînd ca, în viitor, să ajungă la 70 km pe oră. Dezvoltarea actualei rețele a metroului ar urma să se încheie în anul 2000, rămînînd să servească partea centrală a orașului. În continuare, urmează să se creeze o nouă rețea, cu linii rapide de 60 km fiecare, din care prima este planificată să intre în funcțiune în 1995.

Toate aceste date sugestive, ca și multe altele privind planul general de dezvoltare a Moscovei, aveam să le aflu la expoziția arhitecturii capitalei sovietice, unde panouri cu fotografii, schițe, hărți și machete înfățișează pe larg preocupările actuale și de viitor ale edililor marelui oraș. Desigur, discuția cu arhitectul custode al expoziției s-a axat, în primul rînd, asupra construcțiilor de locuințe, problemă principală, în condițiile spațiului locativ deficitar încă dinaintea și în prima perioadă de după ultimul război mondial, cînd, în arhitectura capitalei, monumentalismul se situa pe primul loc, în detrimentul funcționalității. A urmat apoi o sporire a ritmului construcțiilor de locuințe și a gradului de confort, ajungîndu-se ca cea mai mare parte din populația Moscovei să trăiască, astăzi, în apartamente noi. Se preconizează ca, pînă la sfîrșitul actualului cincinal, să se ajungă ca fiecare familie să dispună de un apartament propriu. În prezent, la Moscova se construiesc peste două sute de locuințe zilnic, ritmul fiind ceva mai scăzut decît în cincinalul trecut, datorită creșterii gradului de finisare și confort al apartamentelor. Se iau în considerație și diverse alte îmbunătățiri privind confortul populației, inclusiv extinderea spațiilor comerciale sau de interes social-cultural din noile cartiere. Pe această linie se situează și dotarea, în următorii cîțiva ani, a tuturor locuințelor cu aparate telefonice.

Bulevardul Kalinin, una din principalele artere moderne ale capitalei sovietice

O vizită de cîteva ore, în noile cartiere de locuințe din zonele exterioare ale Moscovei, mi-a întregit imaginea uriașului efort ce s-a făcut și se face pentru asigurarea unor condiții de locuit, la cerințe de standard modern, pentru întreaga populație a capitalei sovietice. În ce privește aspectul exterior al construcțiilor, și aici se pot observa unele schimbări. Dacă stilul arhitectural rămîne, în general, încă omogen în cuprinsul aceluiași cartier nou, diferențele sînt vizibile între ansamblurile mari dintr-o zonă sau alta. În noul cartier Krilatskoe, din apropierea marelui complex nautic olimpic cu același nume, predomină blocurile de 18 nivele, cu arhitectură oarecum uniformă, în culori pastelate, ce se înscriu plăcut în peisajul înconjurător, cu largi zone de pădure. Există, însă, și cartiere rezidențiale, cum ar fi Severnoie Certanovo, cu blocuri de locuințe de două nivele, răspîndite în spații largi de verdeață. Problema principală pentru noile cartiere, construite în ritm accelerat, o constituie legătura rapidă cu orașul, și ea nu poate fi rezolvată decît în măsura extinderii rețelei liniilor de metrou, ceea ce are în vedere atît actualul plan general de dezvoltare a Moscovei, cît și următorul plan (1990-2010), la elaborarea căruia lucrează de mai mulți ani colective de arhitecți.

Administrarea unui asemenea colos urbanistic, în continuă dezvoltare, ridică, fără îndoială, probleme nu tocmai simplu de rezolvat pentru edilii orașului. Preocupările permanente ale partidului și statului sovietic, planurile minuțioase elaborate, prezente și în perspectivă, elimină treptat inerentele neajunsuri ce apar în procesul complex al dezvoltării și modernizării neîncetate, făcînd ca marea metropolă sovietică să se înfrumusețeze permanent, în paralel cu creșterea funcționalității pentru toți locuitorii săi.

1000+1

Vizite

● *Potrivit agenției „TASS", Mihail Gorbaciov, secretar general al C.C. al P.C.U.S., președintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., va efectua o vizită oficială de prietenie în Cuba, la începutul lunii aprilie, anul acesta. În aceeași perioadă, Mihail Gorbaciov va efectua o vizită oficială în Marea Britanie. După cum se știe, conducătorul sovietic și-a contramandat vizitele în Cuba și Marea Britanie, programate pentru luna decembrie, anul trecut, din cauza cutremurului din Armenia.*

● *Prima vizită oficială peste hotare a noului premier pakistanez, Benazir Bhutto, va fi în R. P. Chineză, între 11 și 14 februarie — a anunțat un purtător de cuvînt al Ministerului afacerilor externe de la Islamabad, citat de agenția „China Nouă".*

● *Președintele S.U.A., George Bush, va efectua o vizită în R. P. Chineză, în zilele de 25 și 26 februarie — se menționează într-un anunț al Casei Albe, citat de agenția „EFE". Aceeași agenție informează că, înainte de vizita în China, șeful Executivului american se va afla la Tokio, unde va asista la funeraliile împăratului Hirohito, și că, tot la sfîrșitul lunii viitoare, va vizita Coreea de Sud.*

● *Începînd din februarie, președintele Turciei, Kenan Evren, va întreprinde un turneu în cîteva state din Asia, incluzînd vizite în Pakistan, Malayezia și India. Potrivit postului de radio Ankara, vizitele vor prilejui abordarea unor aspecte ale relațiilor Turciei cu aceste țări, precum și examinarea unor probleme internaționale de interes comun.*

„Dezarmare"

Șeful statului peruan, Alan Garcia, s-a pronunțat în favoarea a ceea ce a denumit el metaforic „dezarmarea financiară", respectiv soluționarea problemei datoriei externe — consemnează agenția „EFE". Într-o conferință de presă, organizată la Lima, Alan Garcia a comparat această „dezarmare financiară" cu acordurile dintre S.U.A. și U.R.S.S. cu privire la lichidarea armelor nucleare cu rază medie de acțiune. În opinia sa, America Latină trebuie să inițieze cu noua Administrație americană un dialog politic asupra problemelor comune, cum ar fi datoria externă și traficul de droguri. Alan Garcia s-a pronunțat, totodată, în favoarea limitării achitării datoriilor externe ale țărilor latino-americane.

Relații

Claiborne Pell, președintele comitetului Senatului american pentru relațiile externe, s-a pronunțat pentru normalizarea relațiilor politice și economice dintre S.U.A. și Cuba. Într-un raport cu privire la vizita pe care a efectuat-o în luna noiembrie anul trecut în Cuba, el a subliniat că a sosit momentul normalizării relațiilor bilaterale, care trebuie privite în lumina noii situații internaționale. Nu există nici un motiv pentru a nu avea cu Havana același gen de relații pe care le întreținem cu alte țări socialiste din Europa, a opiniat Pell.

Declarație

Liderii a trei partide de opoziție din Coreea de Sud au cerut, într-o declarație comună, șefului regimului de la Seul, Roh Tae Woo, să-și respecte promisiunea în legătură cu organizarea unui referendum național, în cadrul căruia poporul să-și poată exprima poziția față de regim, stabilind data și modalitatea de desfășurare a acestuia. (Roh Tae Woo declarase că, după Jocurile Olimpice de vară de la Seul, va organiza un asemenea referendum).

Galioane

În largul coastelor sudice ale Spaniei, în dreptul localităților Cadiz și Huelva, o echipă de scufundători au început operațiunile de căutare și aducere la suprafață a resturilor a trei galioane, scufundate în această zonă, în anul 1656. Navele (una dintre acestea pierdută în timpul unei bătălii cu flota amiralului englez Blake) prezintă interes istoric, încărcătura lor — arme, metale prețioase și diferite produse aduse din America — putînd oferi date valoroase despre epocă. Se speră ca relicvele să poată fi prezentate publicului la Expoziția universală, care va fi găzduită de Sevilla în anul 1992, cu ocazia aniversării a 500 de ani de la descoperirea Americii de către Cristofor Columb.

„Fortăreață"

Marea Britanie este hotărîtă să împiedice ca Piața comună să devină o „fortăreață" și să se transforme într-un „superstat" vest-european birocratic și autarhic — a declarat ministrul de externe al Marii Britanii, Geoffrey Howe. Luînd cuvîntul în fața membrilor Camerelor de comerț americană și canadiană din Londra, el a declarat că protecționismul reprezintă una din principalele dificultăți economice cu care se confruntă, în prezent, Occidentul și că Marea Britanie se află în primele rînduri ale căutărilor pe plan internațional de soluții în această problemă.

Propagandă fascistă în Carnaby Street

Renumita Carnaby Street din Londra — notează agenția „ADN" — a devenit un punct de întîlnire al grupărilor radicale de dreapta, care propagă ideologia fascistă. Jeremy Corbyn, deputat în Camera Comunelor, a cerut, la o conferință de presă, Consiliului municipal al districtului Westminster, să ia măsuri neîntîrziate de interzicere a acestei activități. În Carnaby Street, nu departe de Piccadilly Circus, au fost deschise, în ultimul timp, mai multe magazine care vînd inele, brățări, steaguri, tricouri și alte obiecte cu simboluri sau lozinci fasciste, precum și discuri și casete cu cîntece naziste. Strada este frecventată zilnic de mulți turiști tineri. De asemenea, sînt difuzate discuri ale grupărilor rock neofasciste britanice, în cîntecele cărora se elogiază antisemitismul, rasismul, violența și războiul.

Ziarul londonez „Observer", citat de „ADN", și-a exprimat, de curînd, îngrijorarea cu privire la faptul că grupările neonaziste își extind influența cu ajutorul grupurilor rock. În plus, ele au creat o asociație autointitulată „Sînge și onoare", care colaborează cu organizații extremiste de dreapta din alte țări capitaliste, printre care cu Ku Klux Klan-ul din S.U.A. și grupările neofasciste din R.F.G.

Ziarul „Morning Star" a condamnat tertipurile comercianților lipsiți de scrupule din Carnaby Street și din alte cartiere londoneze, care cîștigă de pe urma vînzării simbolurilor naziste. „Administrațiile comunale dispun de atribuțiile necesare pentru a închide asemenea magazine — scrie ziarul ; acest lucru trebuie să aibă loc cît mai curînd. În cazul cînd va exista împotrivire, poliția va trebui să aducă în fața tribunalului — pe baza prevederilor legale privind rasismul și menținerea ordinii publice — pe cei care vor să obțină profituri de pe urma fascismului".

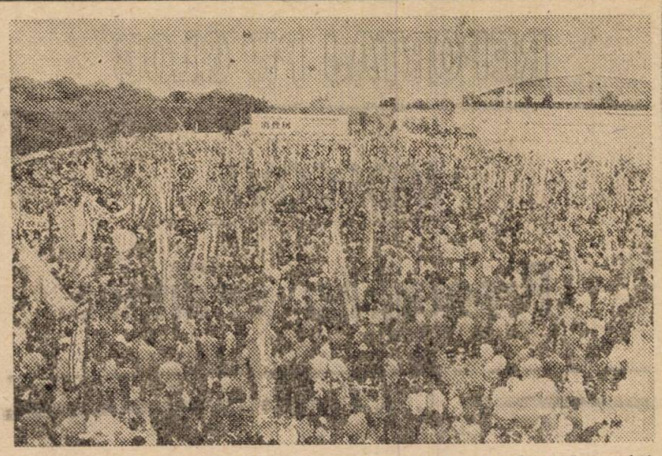

Un „miting al indignării", organizat la Osaka (Japonia), împotriva inițiativei guvernamentale de introducere a unui impozit indirect pe circulația mărfurilor, a cărui punere în aplicare — se apreciază — va defavoriza categorii largi de oameni ai muncii și mici meseriași. În programul de acțiune pentru anul 1989 al Partidului Liberal Democrat, de guvernămînt, prezentat, săptămîna aceasta, la convenția acestei formațiuni, se recunoaște că prosperitatea societății nipone nu se reflectă corespunzător asupra nivelului de trai al oamenilor muncii, pentru care achiziționarea unor bunuri este, în continuare, dificilă

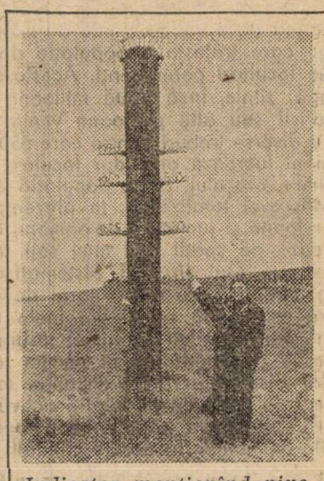

Indicator menționînd nivelul atins de valuri în timpul furtunilor ce s-au abătut, în decursul anilor, asupra terenurilor joase din apropierea orașului Hamburg. Potrivit indicatorului, acest nivel a fost în continuă creștere după 1825

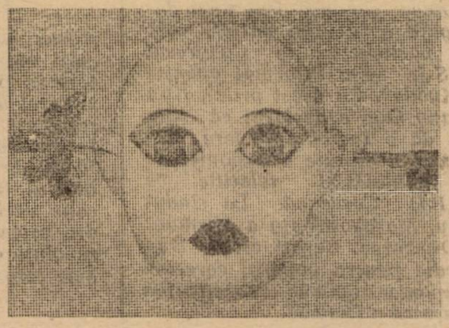

Afișul celui de al 12-lea Festival internațional al filmului din India, organizat la Delni, între 10 și 24 ianuarie, a fost sugestiv pentru preocupările actuale ale cinematografiei mondiale. Fiecare element al afișului a avut o semnificație. De pildă : floarea (din stînga) simbolizează frumusețea, pacea, arta ; pistolul — violența și cruzimea din unele pelicule ; ochii — aparatul de filmat ; în sfîrșit, fața umană, schițată în linii simple, vrea să sugereze imaginea omului obișnuit, de pretutindeni, și, implicit, universalitatea artei cinematografice

Avertisment

„Nu creșterea populației — din păcate, zilnic, în «lumea a treia», mor 40 000 de nou născuți —, ci nesăbuința cu care omenirea și-a tratat planeta ar putea duce la pieirea Pămîntului ca habitat al omului" — notează revista americană „Time", în primul număr pe acest an, număr dedicat efectelor nefaste ale poluării. Începînd din zorii revoluției industriale, coșurile fabricilor au eliminat gaze otrăvitoare, uzinele au deversat, în rîuri, reziduuri toxice, autoturismele au înghițit combustibili fosili de neînlocuit și au poluat atmosfera cu emanațiile lor — se arată în articolele publicate de revistă. În S.U.A., de exemplu, s-a relevat că uzine care fabricau arme nucleare au îngropat — în secret și în mod nesăbuit, pe mari suprafețe — deșeuri radioactive. În numele „progresului" au fost distruse păduri, iar stratul de ozon este periclitat, din cauza emanațiilor de clorofluorocarbon... Deși Pămîntul ar putea adăposti, în secolul viitor, între 8-14 miliarde de oameni, există posibilitatea foametei în masă, din cauza dezechilibrului dintre om și natură.

Articolele se referă la cele mai grave amenințări la adresa echilibrului ecologic : „efectul de seră", distrugerea pădurilor și speciilor, distrugerea stratului de ozon etc. Semnatarii articolelor din „Time" — oameni de știință, specialiști în diferite domenii și conducători politici din cinci continente — încearcă să tragă un semnal de alarmă în ce privește viitorul planetei și moștenirea pe care generațiile actuale o vor lăsa celor viitoare.

Echipaj

Cel de-al doilea zbor al navei cosmice sovietice multifuncționale „Buran" ar putea fi cu echipaj uman, deși o hotărîre definitivă nu a fost luată în această problemă — a declarat Vladimir Șatalov, comandantul centrului de pregătire a cosmonauților sovietici. El a precizat că o hotărîre se va lua după cercetarea atentă a navetei spațiale sovietice, care a efectuat un zbor cu succes, în regim automat, în luna noiembrie anul trecut. Zborurile de încercare ale lui „Buran" vor fi întreprinse de doi piloți — a menționat V. Șatalov. Apoi, numărul membrilor echipajului va crește la patru. Pentru misiuni speciale, care impun participarea unor cercetători, la bordul navei cu utilizări multiple ar putea zbura pînă la zece persoane. Nava „Buran" este prevăzută pentru circa o sută de zboruri cosmice, durata fiecărei misiuni fiind între șapte zile și o lună.

Pilot

A încetat din viață, la vîrsta de 101 ani, sir Thomas Sopwith, unul din pionierii aviației, inventator al avionului „Sopwith Camel". Era deținătorul celui de al 31-lea brevet de pilot din Marea Britanie, obținut în 1910, după ce a învățat, singur, să zboare, în numai o lună. A fondat o companie de avioane în 1912, proiectînd avioanele de luptă din primul război mondial „Sopwith Camel" și „Pup". Mai tîrziu, a înființat grupul „Hawker Siddelay", al cărui președinte a fost pînă în 1963, grup care a creat avioanele „Hurricane" și „Harrier".

Mafia

1988 a fost unul dintre cei mai sîngeroși ani în ce privește răfuielile dintre mafioți — consideră ziarul francez „L' Humanité". Anul trecut, Mafia a înregistrat 730 de victime. Pe această listă tragică, primul loc revine Siciliei, cu 289 de asasinate, urmată de Calabria și orașul Neapole.

Toamna trecută, în Sicilia, s-a declanșat un veritabil „război" între mafioți ; în trei zile au fost ucise 16 persoane. Față de 1987, nivelul criminalității din țară a sporit cu 8,6 la sută, relevă ziarul citat.

Dialog

În cadrul unui seminar neoficial, desfășurat la Paris, țările membre ale Organizației pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD) și-au exprimat dorința de a iniția un dialog, pe teme economice, cu Coreea de Sud, Hong Kong, Taiwan și Singapore. La seminar au participat reprezentanți ai celor două părți. Jean-Claude Paye, secretar general al OECD, a menționat, la o întîlnire cu presa, că au fost examinate, între altele, probleme privind comerțul și transferul de tehnologie, precum și posibilitățile de armonizare a politicilor economice.

Temperatură

În Alaska, au fost înregistrate temperaturi pînă la minus 59 de grade. După cum a informat un reprezentant al forțelor armate ale S.U.A., manevrele „Brim Frost", la care participă aproximativ 20 000 de militari, vor fi întrerupte numai dacă temperatura va ajunge la minus 62 de grade !

Salon

În 1990, la Casablanca, va fi organizat primul Salon internațional consacrat mării — informează agenția „MAP". Manifestarea este dedicată evidențierii importanței resurselor marine pentru economiile statelor lumii.

Bilanț

În cuvîntarea rostită la un miting consacrat pregătirilor pentru congresul din luna aprilie al Mișcării Socialiste Panelene (PASOK), partid de guvernămînt, primul ministru al Greciei, Andreas Papandreu, a făcut o analiză a situației politice din țară și a sarcinilor aflate la ordinea zilei. A. Papandreu și-a exprimat convingerea că partidul său va învinge în alegerile parlamentare, care vor avea loc în iunie. Făcînd bilanțul activității PASOK în guvern (socialiștii se află la putere din 1980), A. Papandreu a menționat că partidul guvernamental a acționat cu perseverență. „Au fost comise și greșeli, dar a fost creată o nouă Grecie. Țara noastră duce o politică externă independentă, iar deviza «Grecia aparține grecilor» a devenit o realitate", a spus vorbitorul. El a subliniat că procedura retragerii din Grecia a bazelor S.U.A. a fost pusă în mișcare, iar independența țării a fost consolidată.

Chaplin

Anul acesta, se împlinesc 100 de ani de la nașterea lui Charlie Chaplin. Dar, în Statele Unite, țara în care Chaplin a creat majoritatea capodoperelor sale cinematografice, nu vor avea loc, cu acest prilej, nici festivaluri și nici vizionări de filme. Compania „Pictures International" căreia îi aparțin drepturile de autor pentru filmele lui Chaplin din America a hotărît „din lipsă de fonduri" să nu marcheze în nici un fel acest eveniment. Donald Creem, președintele companiei, a explicat că firma londoneză, care deține dreptul internațional de autor pentru filmele lui Chaplin, a pretins sume prea mari pentru proiectarea lor în S.U.A. „Ei au cerut mai mult decît se poate plăti, avînd în vedere că spectatorii peliculelor lui Chaplin sînt din ce în ce mai puțini" — a afirmat D. Creem.

Cheltuieli

Guvernului italian i s-a cerut, de către Fondul Monetar Internațional, să-și reducă drastic cheltuielile publice — a informat presa din această țară. Potrivit unui studiu al F.M.I., Italia ar trebui să reducă în special cheltuielile din domeniile sănătății, asigurărilor sociale, serviciilor de stat și căilor ferate.

În perspectiva reuniunii de la Washington a miniștrilor de finanțe și guvernatorilor băncilor centrale din principalele șapte state capitaliste industrializate, o anume stare de nervozitate s-a putut observa în activitatea de la burse. În pofida unor acțiuni coordonate, întreprinse de băncile centrale occidentale, tendința de creștere a cursului monedei americane a continuat

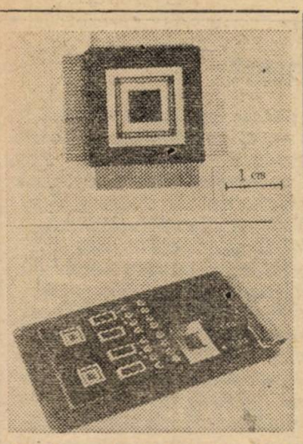

Un ultraminiaturizat „chip" — „Optical Neuro Chip" (în imaginea de sus) — a fost, realizat, recent, pentru prima oară în lume, într-un laborator al firmei nipone „Mitsubishi Electric Company". Noul „supermicro-chip" va crea posibilitatea construirii unui computer („Optical Neuro Computer") care să funcționeze asemănător creierului uman. În imaginea de jos — macheta viitorului computer, ce va fi construit cu noile „chip"-uri

Pakistanul a propus inițierea unui dialog referitor la măsuri de întărire a încrederii, inclusiv reducerea cheltuielilor militare.

Sistem

Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.) a anunțat înființarea unui sistem de informații, care va deveni operațional în următorii trei ani și va fi pus la dispoziția „Autorității interguvernamentale pentru combaterea secetei și pentru dezvoltare din estul Africii" (I.G.A.D.D.). (I.G.A.D.D. a fost creată în anul 1986 de Djibouti, Etiopia, Kenya, Somalia, Sudan și Uganda, ca un organism interguvernamental de colaborare în lupta împotriva secetei și a altor calamități naturale).

Scufundare

Distrugătorul american „Spruance" s-a scufundat în timpul unor manevre desfășurate în apropierea insulei Andros, din arhipelagul Bahamas, situată la circa 300 kilometri la est de Florida — a informat agenția „ADN", citînd un purtător de cuvînt al marinei S.U.A. Echipajul a fost salvat. A fost formată o comisie pentru cercetarea cauzelor accidentului. „Spruance" face parte dintr-o clasă de nave militare moderne, prevăzute la bord cu arme nucleare și rachete.

Convorbiri

În cursul unei recepții organizate de P.S. din Japonia, Masayoshi Ito, președintele Consiliului Executiv al Partidului Liberal Democrat din Japonia (de guvernămînt), a avut o scurtă convorbire cu Kim Yang Gon, adjunct al directorului Secției internaționale a Partidului Muncii din Coreea, conducătorul unei delegații a acestui partid, care a participat la Congresul P.S.J. — a informat agenția „Kyodo". Cu acest prilej, Kim Yang Gon a declarat că țara sa dă o înaltă apreciere dorinței declarate a Japoniei de a îmbunătăți relațiile cu R.P.D. Coreeană. La rîndul său, Masayoshi Ito a afirmat: „Divizarea Coreei este o tragedie pentru poporul coreean. Japonia dorește reunificarea pașnică a Coreei".

Date

Datele furnizate de Direcția statistică de stat a R. S. Cehoslovace, citate de agenția cehoslovacă „C.T.K.", indică faptul că, în anul 1988, producția industrială a crescut, în această țară, cu 2 la sută, deși aproximativ 25 la sută din întreprinderi nu și-au îndeplinit sarcinile de plan. Cel mai mare spor s-a înregistrat în sectorul electrotehnic. Volumul global al producției agricole a crescut cu 2,2 la sută. Planul la achizițiile principalelor produse zootehnice a fost îndeplinit. Aproximativ o treime din întreprinderile din domeniul construcțiilor nu și-au îndeplinit sarcinile de plan. Volumul comerțului exterior a crescut cu 3,5 la sută (cu țările socialiste — 2,7 la sută, iar cu statele nesocialiste — 6,5 la sută). Schimburile comerciale cu țările industrializate au sporit, dar s-au redus cu statele în curs de dezvoltare.

Critici

Președintele Băncii Africane de Dezvoltare (B.A.D.), Babacar N'Diaye, a subliniat, cu prilejul unei conferințe de presă, desfășurată la Tokio, că diferitele inițiative sau propuneri ale țărilor bogate privind datoriile lumii a treia „nu tratează fondul problemei". De asemenea, el a afirmat că programul preconizat de conferința celor mai industrializate țări, de la Toronto, referitor la sprijinirea țărilor celor mai sărace, în legătură cu datoriile externe, nu este în măsură să dea un răspuns viabil problemei cruciale reprezentate de dobînzile la datoriile externe.

Pod

Cel mai mare pod feroviar din India, măsurînd 2 345 metri, construit peste o strîmtoare din statul indian Tamil Nadu, a intrat recent în exploatare. Constructorii au întîmpinat mari dificultăți, printre care și puternicul taifun din anul 1978, care a distrus aproape întreaga construcție. După taifun, lucrările au fost întrerupte, fiind reluate în anul 1984. Podul este menit să faciliteze accesul celor aproximativ 3 milioane de turiști, care vizitează, anual, insula Rameswaram.

Refugiați

Aproximativ 67 000 de refugiați mozambicani s-au reîntors în patrie în 1988 — a anunțat directorul oficiului de refugiați din Mozabic, citat de agenția „A.I.M.". Cel puțin 50 000 de locuitori ai Mozambicului trăiesc în țările africane vecine, căutînd refugiu din calea elementelor contrarevoluționare care recurg la acte teroriste.

Mesaj

În mesajul adresat poporului, cu prilejul sărbătorii naționale a Indiei — Ziua republicii, marcată la 26 ianuarie —, președintele R. Venkataraman a subliniat că un progres real în dezvoltarea social-economică a țării este posibil numai în condiții de pace atît în Asia de sud, cît și în întreaga lume. Referindu-se la rezultatele economice ale Indiei, șeful statului a relevat că, în primul semestru al anului fiscal 1988—1989, producția industrială a crescut cu 10 la sută. Eliminarea sărăciei continuă, totuși, să constituie una dintre sarcinile noastre prioritare, a subliniat președintele indian.

Candidați

Președintele Nicaraguei, Daniel Ortega, a cerut partidelor politice reprezentate în parlament să-și trimită listele de candidați pentru formarea Consiliului Suprem Electoral, în conformitate cu prevederile constituționale. Consiliul Suprem Electoral va avea drept sarcină să organizeze și să supravegheze alegerile din noiembrie 1990 pentru funcțiile de președinte și vicepreședinte ai republicii, pentru desemnarea deputaților în Parlamentul centro-american, a primarilor și membrilor comisiilor regionale.

Muzeu

La Beijing, va fi construit cel mai mare muzeu de fosile — umane și ale unor animale vertebrate — din Asia. În 1929, în capitala Chinei, a luat ființă colecția de fosile din perioada paleolitică, dar, între timp, excavările au scos la iveală peste 120 000 fosile. Multe dintre acestea, deși importante, nu au putut fi puse în valoare sau folosite în scopuri științifice și didactice. Potrivit proiectului, muzeul (ce va fi inaugurat în 1991), va dispune de o suprafață de 10 000 mp. El va deveni și un centru de cercetări în domeniile paleontologiei și paleoantropologiei.

Rubrică realizată de Liana Enescu

1000+1

Iarnă... toridă

Călduroasa iarnă din acest an, în Marea Britanie, a creat confuzii în natură: diverse animale, păsări și plante se comportă ca și cînd ar fi primăvară. Ziarele relatează despre diferite cazuri de prea timpurie înmugurire sau de animale deja ieșite din hibernare. Societatea regală pentru protecția animalelor a anunțat că foarte multe păsări cîntă în zori, ceea ce lasă să se presupună că și-au devansat „calendarul" cu două luni; de asemenea, sînt păsări migratoare care nici n-au părăsit țara. Experții nu cad de acord asupra motivelor pentru care iarna nu și-a făcut încă apariția: să fie o influență a „efectului de seră", a curentului „El Niño" sau schimbări în cantitățile de energie solară? Oricum, britanicii — cel puțin cei care nu sînt amatori de sporturi de iarnă — sînt încîntați. Un hotel din orașul York a mers pînă acolo, încît a hotărît să ofere „vacanțe de vară" în luna februarie, incluzînd plimbări prin regiune în vehicule decapotabile și degustări de băuturi tropicale.

Normalizare

Cauza păcii și stabilității în regiunea sud-asiatică nu poate fi promovată printr-o cursă a înarmărilor între India și Pakistan, ci prin continuarea procesului de normalizare a relațiilor dintre cele două țări — a apreciat ministrul de externe al Pakistanului, S. Yakub Khan, în cursul unor dezbateri în parlament. Guvernul Pakistanului, a afirmat el, acordă o deosebită importanță instaurării de relații prietenești și de bună vecinătate cu India. În acest sens, a precizat S. Y. Khan,

HELSINKI

Priorități guvernamentale

Coaliția guvernamentală din Finlanda — formată din social-democrați și conservatori — va trece la punerea în practică a unor măsuri de austeritate economică. Acestea, consideră guvernul, sînt necesare pentru orientarea economiei spre un curs stabil.

Premierul finlandez, Harri Holkeri, a adresat, recent, sectoarelor publice și particulare, apelul de a reduce consumurile. El a anunțat, totodată, decizia guvernului său de a adopta măsuri restrictive, în vederea unei dezvoltări economice mai accentuate și a îmbunătățirii balanței de plăți a Finlandei.

Intervenția primului ministru confirmă, din nou, intenția cabinetului de a pune în practică unele măsuri de austeritate, pentru redresarea deficitului financiar și reducerea efectivă a cheltuielilor publice. Astfel, în prima serie de inițiative luate de ministrul de finanțe, se numără, printre altele, reducerea cheltuielilor bugetare și amînarea unor proiecte de construcții, însumînd, în total, un miliard de mărci finlandeze.

Cu toate că, în cea mai mare parte a acestui deceniu, rata de creștere economică a Finlandei a fost, în medie, de trei la sută, în ultimii doi ani s-au înregistrat unele fenomene economice nedorite. Desigur, o analiză a situației economice finlandeze nu poate trece cu vederea că această țară a reușit, în anii '80, să aibă una din cele mai ridicate rate de creștere economică anuală, Finlanda situîndu-se printre primele zece țări occidentale industrializate din lume.

Problemele majore cu care se confruntă, în prezent, guvernul Holkeri, sînt diminuarea consumului intern și deficitul balanței de plăți.

Unele dereglări în politica monetară a țării au permis băncilor să adopte principii de împrumut mai liberale. Salariile negociate, concesiile fiscale și creditele avantajoase oferite de bănci au favorizat o amplificare a consumurilor particulare, care au depășit rata creșterii producției. Intensificarea consumurilor, comentează analiștii, a devenit „cea mai serioasă amenințare la adresa economiei naționale", în ultimii ani. De asemenea, la aceasta se adaugă și efortul financiar presupus de plata datoriei externe. Multe bănci și companii finlandeze au făcut împrumuturi masive din străinătate, atrase de dobînzile mai reduse, în comparație cu cele fixate de băncile finlandeze. Deși influxurile valutare ale băncilor centrale finlandeze au atins niveluri record, sumele au fost folosite pentru consum și, în același timp, s-a acumulat plata dobînzilor către creditorii străini.

Consecințele accelerării consumului — creșterea prețurilor, inflația —, precum și deficitul balanței de plăți, au determinat guvernul finlandez să aplice o politică economică austeră. Împreună cu băncile, reprezentanții industriilor și sindicatelor centrale, echipa ministerială, condusă de premierul Holkeri, a reușit să traseze liniile unei strategii economice stabilizatoare.

Printre prioritățile trecute pe agenda de lucru s-au numărat, desigur, limitarea creșterii salariilor, combaterea inflației și reducerea deficitului balanței de plăți (estimat la 15 miliarde mărci finlandeze pentru 1989, sau patru la sută din PNB), mărirea competitivității industriale. Deși propunerile au fost agreate de majoritatea părților consultate de guvern, unele grupări sindicale au dovedit o oarecare reticență în ajungerea la un consens. În acest context, în primăvara acestui an, este prevăzută o primă rundă de negocieri privind limitarea salariilor, iar rezultatul discuțiilor, declara primul ministru, „ar trebui să ajute la diminuarea ratei inflației și nu la afectarea echilibrului economiei naționale".

Aplicarea măsurilor de austeritate va constitui un test dificil pentru guvernul Holkeri. „Obișnuiți cu temperatura saunei,

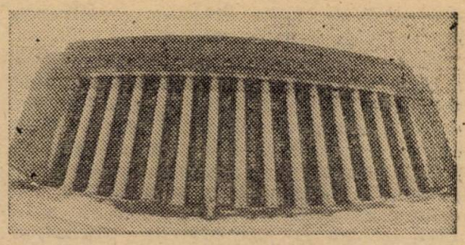

O imagine inedită a sediului Parlamentului finlandez

— nota, metaforic, un comentator — unii finlandezi nu vor fi prea doritori să renunțe la «căldura» de acum, pentru un viitor mai temperat".

Primul ministru este, însă, ferm în hotărîrea de a aplica, cu consecvență, deciziile guvernului său. „Politica noastră economică, bazată pe o colaborare constructivă între guvern, băncile centrale și organizațiile muncitorești, constituie singurul remediu pentru problemele economice ale țării", a subliniat Harri Holkeri.

Se pare că guvernul, alcătuit pe baza unei formule relativ inedite — forțele politice de stînga și cele de dreapta exercită puterea în comun — se bucură de o largă încredere a electoratului finlandez, iar primul ministru Harri Holkeri este apreciat ca o personalitate politică influentă, care a avut un rol determinant în formarea actualei coaliții guvernamentale. În calitatea sa de președinte al partidului conservator (Partidul Coaliției Naționale), el a reușit să-i convingă pe membrii acestei formațiuni politice să iasă din opoziție și să se alieze cu social-democrații. El — se consideră la Helsinki — a modernizat ideologia partidului său și l-a sprijinit, de la început, pe fostul președinte Urho Kekkonen, în promovarea politicii de neutralitate.

Actuala coaliție dintre conservatori și social-democrați este motivată și de schimbările structurale demografice, care au avut loc în Finlanda, în ultimul deceniu. Atît Partidul social-democrat, cît și Partidul Coaliției Naționale sînt partide de tip „urban", în timp ce Partidul de centru, de opoziție, se bucură mai mult de sprijinul populației din zonele rurale.

În această săptămînă...

S.U.A. Prima reuniune a cabinetului

Noul președinte al S.U.A., George Bush, a avut o primă reuniune cu membrii cabinetului, insistînd asupra necesității ca toți membrii Administrației să respecte cele mai înalte norme ale eticii. George Bush — așa cum a promis încă din timpul campaniei electorale — a numit, la 25 ianuarie, o comisie care va trebui să facă recomandări pentru un proiect de lege asupra eticii, destinat întăririi regulilor în vigoare.

Abordînd acest subiect cu prilejul învestiturii membrilor cabinetului, președintele Bush a relevat că, în toate acțiunile sale, guvernul va trebui să dea dovadă, „întotdeauna, de cea mai înaltă integritate". „Nu este un lucru prea dificil — a declarat el —, trebuie să distingem binele de rău, să facem astfel încît să nu existe nici cea mai mică suspiciune".

În opinia observatorilor, noul președinte încearcă să evite scandalurile care s-au succedat de-a lungul președinției predecesorului său. Zeci de membri ai Administrației Reagan au demisionat din cauza acuzațiilor privind conduita lor. Astfel, activitățile financiare ale fostului ministru al justiției, Edwin Meese, au făcut să planeze o umbră asupra guvernului Reagan.

Cabinetul a examinat, de asemenea, deficitul bugetar al S.U.A., subiect pe care Bush urmează să-l discute cu liderii Congresului. Într-o scrisoare adresată acestora, președintele a promis să inițieze un dialog asupra chestiunilor bugetare, pentru a se stabili procedurile cele mai adecvate destinate reducerii deficitului. O discuție detaliată cu membrii republicani și democrați ai forului legislativ, asupra acestor probleme, va începe după 9 februarie, dată la care președintele urmează să prezinte programul său de guvernare, în cadrul unei sesiuni comune a Congresului.

Secretarul de stat desemnat, James Baker, a făcut în paralel un tur de orizont al situației internaționale, insistînd asupra faptului că relațiile dintre Washington și Moscova sînt, în prezent, mai puțin încordate decît în urmă cu zece ani. El a subliniat, însă, că S.U.A. trebuie să dea dovadă de „prudență și realism". Baker a pus, totodată, accentul pe importanța relațiilor cu Mexicul și Canada, ca și cu țările din America Centrală.

Pe de altă parte, într-o primă conferință de presă, George Bush a declarat că Administrația este preocupată de problema reducerii deficitului bugetar, s-a pronunțat în favoarea adoptării de măsuri pentru asigurarea egalității în drepturi a populației de culoare din S.U.A. și a promis să desfășoare o luptă susținută împotriva narcomaniei. Președintele a mai spus că are nevoie de un anumit timp pentru a face o evaluare proprie a situației în ce privește negocierile vizînd reducerea armamentelor strategice și clasice, a situației din Orientul Mijlociu și America Centrală și a problemei datoriilor externe ale țărilor în curs de dezvoltare.

din estul și nordul Finlandei ; influența lui, se pare, este în scădere.

Pe de altă parte, scena politică suedeză a cunoscut, în cursul acestei luni, o animație deosebită, datorită surprinzătoarei demisii, din postul de ministru de externe, a lui Kalevi Sorsa. Reamintim că fostul ministrul de externe a ocupat de patru ori funcția de prim-ministru, începînd cu anul 1974, iar, pînă în anul 1987, a fost și președintele Partidului social-democrat. În cadrul unei conferințe de presă, Kalevi Sorsa și-a motivat demisia prin dorința de a-l coopta în guvern pe actualul lider al Partidului social-democrat, Pertti Paasio. Prin demisia sa, Kalevi Sorsa nu-și va încheia, însă, cariera politică ; el va rămîne, în continuare, membru al parlamentului. La începutul noii sesiuni parlamentare, din luna februarie, fostul ministru de externe, va fi ales, se pare, președintele acestui for.

Numirea lui Pertti Paasio în funcția de ministru de externe nu va afecta cu nimic promovarea politicii de neutralitate activă a Finlandei, notează comentatorii de presă din Helsinki. Pe plan extern, Finlanda va continua să-și aducă o contribuție substanțială în cadrul cooperării dintre țările nordice. „Importanța cooperării dintre țările nordice rămîne neschimbată, în ciuda integrării accentuate care are loc în Europa (occidentală)", a declarat, recent, Pertti Salolainen, ministrul finlandez al comerțului exterior și actualul președinte al E.F.T.A. „Interesele țărilor în chestiune coincid într-o asemenea măsură, încît cooperarea va fi, în continuare, intensă", a adăugat el. Cooperarea nordică este, de fapt, din ce în ce mai mult, prezentată ca un răspuns încercărilor de integrare din Europa occidentală. Împreună cu celelalte țări din nordul Europei, Finlanda militează permanent în vederea finalizării planurilor de creare a unei zone denuclearizate în regiune. De asemenea, mediul înconjurător, privit într-un context internațional, rezolvarea problemelor lumii a treia stau constant în atenția politicienilor finlandezi.

Finlanda urmărește îndeaproape evoluția situației internaționale ; începînd cu anul 1972, de la prima Conferință asupra securității și cooperării în Europa, care a avut loc la Helsinki, ea a jucat un rol activ în asigurarea destinderii și dezvoltării raporturilor dintre diferite state, acesta fiind unul din elementele-cheie ale politicii externe finlandeze.

Caracteristica fundamentală a politicii sale externe, o reprezintă, însă, promovarea unei neutralități active. Așa cum sublinia, recent, primul ministru al acestei țări, premisa unei autentice politici de neutralitate este „deplina suveranitate" în politica externă.

Acest principiu stă, de altfel, și la baza consensului la care au ajuns forțele politice din Finlanda, în dezbaterea privind o eventuală aderare a acestei țări la C.E.E. Atît partidele din coaliția guvernamentală, cît și cele din opoziție subliniază necesitatea păstrării identității naționale și neprejudicierea statutului de neutralitate al țării. Aceste dimensiuni majore ale neutralității Finlandei — consideră reprezentanții formațiunilor politice din această țară — nu sînt compatibile cu statutul de membru al organizației economice (vest-)europene. În cadrul acestei organizații, se apreciază, se pot face, la un moment dat, unele presiuni ce ar putea influența negativ cursul politicii de neutralitate promovate de Finlanda. Fără să excludă posibilitatea dezvoltării cooperării economice cu țările din C.E.E., Finlanda rămîne, în continuare, fermă în decizia ei de a nu cere aderarea la această comunitate economică.

Adrian Dascălu

„Trud"

MOSCOVA

„DEZARMARE PENTRU DEZVOLTARE" *)

— Fiecare om de pe planetă muncește 3—4 ani din viață pentru scopuri militare —

VOLUMUL anual al cheltuielilor militare mondiale este de peste un trilion de dolari, sumă deja comparabilă cu datoria externă acumulată, de mulți ani, de țările în curs de dezvoltare. Potrivit aprecierilor O.N.U., din anul 1960 au fost cheltuite în scopuri militare 14 trilioane de dolari, în timp ce volumul producției mondiale a sporit, în același interval, cu numai 8,6 trilioane. Creșterea cheltuielilor militare neproductive sufocă dezvoltarea economică mondială.

Ce înseamnă aceasta ? Faptul că fiecare om de pe planetă muncește trei-patru ani din viața sa pentru scopuri militare și fiecare al cincilea pămîntean continuă să trăiască în condiții îngrozitoare de mizerie. Orice nou bombardier, tanc sau submarin înseamnă uzine, școli, spitale, grădinițe neconstruite ; înseamnă amînarea luptei pentru eradicarea subnutriției, bolilor, pentru prevenirea calamităților, înseamnă milioane de oameni lipsiți de adăpost, șomeri, analfabeți.

Urmări deosebit de grele are cursa înarmărilor asupra țărilor în curs de dezvoltare, ale căror cheltuieli militare au sporit în ultimii ani de peste două ori mai repede decît în țările dezvoltate, reprezentînd, în prezent, aproximativ o cincime din cele mondiale. Una din cauze o reprezintă importul tot mai mare de armamente. Dacă, în anii '60, costul armamentului achiziționat din străinătate reprezenta mai puțin de o treime din volumul ajutorului primit din străinătate, în 1987 țările în curs de dezvoltare au cheltuit, în aceste scopuri, cu mult mai mult decît au primit drept ajutor. Una din consecințele acestei situații o constituie sporirea alarmantă a datoriei externe a statelor în curs de dezvoltare.

Acestea sînt doar cîteva din tendințele dezvoltării economiei mondiale în condițiile militarizării ei. Statele socialiste apreciază că măsurile concrete în vederea reducerii fundamentale a armamentelor vor putea reprezenta, într-o perspectivă apropiată, o sursă suplimentară pentru soluționarea problemelor globale ale dezvoltării, aflate în fața tuturor țărilor, fără excepție.

Poziția țărilor occidentale se reduce la faptul că, fără a respinge formal interdependența dintre dezarmare și dezvoltare, ele urmăresc s-o șubrezească, legînd-o de problema securității ; atît timp cît nu există securitate, susțin ele, este prea devreme să se vorbească de dezarmare.

Fiind de acord că edificarea securității mondiale este cea mai importantă sarcină, trebuie însă pornit, totodată, de la faptul că ea nu va putea fi realizată într-o lume superînarmată și înfometată. De aceea, sînt necesari pași concreți spre dezarmare, în mod neapărat însoțiți de alocarea de fonduri pentru dezvoltare.

Potrivit experților O.N.U., frînarea cursei înarmărilor și reducerea cheltuielilor în scopuri militare, pînă în anul 2000, cu aproximativ o treime, ar duce la creșterea suplimentară a produsului mondial global cu 3,7 la sută, a fondurilor fixe — cu 5,3 la sută, a producției agricole — cu 4,6 la sută. Oportună ar fi, pentru țările în curs de dezvoltare, și încetinirea cursei înarmărilor. Creșterea acestor indici, pe seama diminuării cheltuielilor militare globale, ar fi între 10 și 14 la sută.

Cu fiecare 100 de miliarde de dolari extrași din cheltuielile militare ar putea fi construite 360 de centrale electrice sau 1 000 de fabrici de îngrășăminte chimice. Asigurarea cu apă potabilă a 1,2 miliarde de oameni din Asia, Africa și America Latină ar costa trei miliarde de dolari. Doar o jumătate de procent din cheltuielile militare mondiale ar fi suficient pentru satisfacerea necesarului de alimente al țărilor în curs de dezvoltare în viitorul apropiat.

Dar toate aceste prognoze vor rămîne simple doleanțe dacă nu se vor lua măsuri pentru reducerea radicală a poverii înarmărilor.

Pe ordinea de zi a luptei pentru dezarmare se pune, cu o deosebită acuitate, sarcina elaborării modelului economic al unei lumi în condiții de dezarmare, inclusiv planificarea transformării producției militare în scopuri civile în țările dezvoltate, efectuarea de cercetări internaționale asupra problemelor privind această transformare sub toate aspectele sale, începerea de convorbiri — atît pe bază multilaterală, cît și bilaterală — pe tema limitării comerțului cu arme convenționale.

Orice pas pe calea eliberării omenirii de arme nucleare și de altă natură nu numai că va garanta o mai mare securitate popoarelor, dar va avea ca efect și îmbunătățirea nivelului de trai al oamenilor. „Principiul înarmare în loc de dezvoltare", impus de imperialism, trebuie să fie înlocuit cu reversul lui, și anume de corelația logică, imperios necesară — *dezarmare pentru dezvoltare.*

*) Din „Trud", nr. 66/1988.

Le Monde diplomatique

PARIS

PETROLUL — ÎNTR-O NOUĂ FAZĂ *)

PE O PIAȚĂ din ce în ce mai fărîmițată, în care lista producătorilor nu încetează să se mărească, mii de operatori particulari, exagerînd cel mai mic zvon, mizează pe petrol ca pe oricare altă marfă. Din nou, ca și în 1986, Organizația țărilor exportatoare de petrol (OPEC) s-a aflat, în 1988, în fața supraviețuirii; războiul prețurilor a ajuns la apogeu, cursurile barilului s-au redus, oscilînd în jurul a 12 dolari. Perioada de stabilizare — în jur de 18 dolari — n-a durat decît 18 luni, iar cursurile au căzut din nou, în valoare reală, sub nivelul din 1973, fără ca Occidentul să poată ieși din criză. Raportul dintre ofertă și cerere a fost mult mai favorabil decît în 1986, dar „mîna invizibilă" menită să regularizeze fluctuațiile s-a dovedit inoperantă. În timp ce țările consumatoare au știut să pună la punct strategii defensive — scăderea consumului, dezvoltarea energiilor de substituire etc. —, producătorii, membri sau nu ai OPEC, au rămas divizați în ce privește politica pe termen scurt și de perspectivă.

Sfîșieri cu atît mai tragice cu cît multe din aceste state depind, pentru a putea ieși din starea de subdezvoltare, de exportul aurului negru : în cadrul OPEC, aceste exporturi au scăzut, între 1980 și 1987, de la 287 miliarde dolari la 95 miliarde dolari.

Ruinătorul război iraniano-irakian — care a îmbogățit negustorii de tunuri și a îmbunătățit balanța comercială a multor țări occidentale și neoccidentale — a accelerat mutațiile. Vor înceta oare Iranul și Irakul supralicitația și își vor limita oare producția pentru a stabiliza cursurile ? O întrebare crucială, căci, în pofida unui recul relativ, regiunea Golfului rămîne, în special datorită rezervelor ei, centrul de gravitație al industriei petrolului, al acestui „ulei de piatră", care, pentru încă multe decenii, va fi sursa dominantă a energiei mondiale.

Mutații costisitoare

Sub ochii noștri se recompune țesătura industriei petroliere mondiale. Structurile care se creează au puține puncte comune cu cele care au dominat anii 1970—1985. Apar dependențe inedite, noi interdependențe, raportul de forțe cunoaște profunde răsturnări.

Actuala restructurare se bazează, în primul rînd, pe o convingere universal împărtășită de diverșii promotori ai acestei piețe: hidrocarburile vor rămîne, încă foarte mulți ani, sursa dominantă de energie. În timp ce, în anii 70, copleșite de obsesia unei epuizări a resurselor, principalele companii căutau cu orice preț „diversificarea", asistăm, astăzi, la lichidarea, de către aceleași grupări, a capitalurilor nepetroliere și la noi investiții în ceea ce constituie baza industriei hidrocarburilor : rezervele.

Această evoluție stranie, marcată de treceri bruște de la cel mai sumbru pesimism la optimismul cel mai înflăcărat, rămîne una din caracteristicile a ceea ce este încă, în pofida prăbușirii prețuritor petroliere, prima industrie mondială, atît prin dimensiune, cît și prin importanța ei strategică. O descoperire tehnologică în domeniul transporturilor — asociată cu descoperirea unor carburanți „revoluționari" — poate, desigur, să spulbere de azi pe mîine multe speranțe : dar factorii de decizie acționează ca și cum o asemenea ruptură n-ar fi posibilă, în cel mai bun caz, înainte de anii 2025 sau 2030.

Principala schimbare de perspectivă vizează oferta mondială. Ieri, se imagina că, începînd din anii '90, această ofertă va fi dominată de cîțiva mari producători din Golf și că, din cei 13 membri ai Organizației țărilor exportatoare de petrol (OPEC), nu vor mai rămîne decît cinci sau șase exportatori importanți.

Fuziunile și ofertele publice de achiziționare (OPA), realizate, la începutul anilor '80, la prețuri foarte ridicate, care sfidau imaginația, lăsau să se întrevadă o concentrare corespunzătoare a companiilor petroliere.

Unii visau chiar la un condominiu mondial, dominat de cîteva societăți gigant, aliate cu cinci sau șase exportatori din Golf.

Aceste previziuni s-au năruit sub lovitura unei duble presiuni. De o parte, cererea se prăbușea, ca urmare a creșterii prețurilor, datorată celui de-al doilea șoc petrolier din 1979—1981, a economiilor de energie și a sporirii ponderii energiei nucleare ; de cealaltă parte, oferta lua proporții prin apariția pe piață a unei multitudini de noi producători-exportatori, al căror subsol fusese forat în mod laborios imediat după primul șoc petrolier din 1973—1974.

Revoluția iraniană, catalizator al celui de-al doilea șoc petrolier, a înzecit efectul ciclului explorării, lansat cu cinci sau șase ani înainte în țările nemembre ale OPEC și, în mod curent, desemnate sub abrevierea NOPEC. O schimbare pe care nimeni nu o prevăzuse, nici chiar OPEC, care a finanțat, din 1974—1975, direct sau prin intermediul Băncii Mondiale, activități de explorare în lumea a treia pentru ajutorarea țărilor celor mai defavorizate și pentru a atenua o penurie de care, și ea, era convinsă.

1986 urma să corijeze, în spiritul arhitecților „războiului prețurilor" — ministrul saudit al petrolului, Ahmed Zaki Yamani, și omologul său kuweitian, Ali Khalifa Al Sabah, —, derapajele survenite ca urmare a revoluției iraniene și a creșterii vertiginoase a cursurilor — 40 dolari barilul în 1980-1981, în comparație cu 2,5 dolari, în ianuarie 1973, și 11,5 dolari, în ianuarie 1974. Dar prăbușirea, astfel determinată, a prețurilor — 14 pînă la 15 dolari, în medie, barilul, în 1986, cu un nivel minim de 8 dolari barilul — a stabilizat cererea, iar aceasta n-a mai fost relansată.

Redusă la 44,7 la sută din consumul de energie primară al Comunității Economice (vest)-europene (C.E.E.) în 1985 — în raport cu 55 la sută în 1979 —, ponderea petrolului s-a menținut la 44,4 la sută în 1987, după o efemeră creștere la 45,6 la sută, în 1986. Stagnarea energiei nucleare și cererea suplimentară de energie ar fi trebuit să stimuleze consumul de gaze și cărbune, care urma să devină prioritar spre sfîrșitul secolului. Al doilea obiectiv al „războiului prețurilor" din 1986 — de a se interzice sau chiar de a se frîna intrarea în „clubul petrolier" a noilor solicitanți și de a opri exploatarea zăcămintelor „costisitoare", cum sînt cele din Marea Nordului sau Alaska — nu a fost, nici el, atins. Căci, dacă prăbușirea prețurilor a afectat cele mai ridicate costuri medii de producție, costurile marginale (cost al ultimei unități adiționale produse) au rămas stabile. Au fost închise sondele unde costurile medii și marginale atingeau un nivel care depășea 18 dolari barilul, respectiv sondele „stripper" americane.

Un „plafon politic"

Acest semieșec al „războiului prețurilor" se explică și prin factori politici. Chiar dacă ar fi dorit, guvernul de la Riad nu putea impulsiona cursurile dincolo de un anumit prag, fără să declanșeze presiuni politice, interne și externe, cărora regatul nu le-ar fi putut face față. Empiric, acest preț plafon se situează în jurul a 14 dolari barilul. Între „plafonul economic", distrus în pofida dorinței sale de OPEC, în 1979—1981, și „plafonul politic", respectat de saudiți — împotriva poziției kuweitienilor —, acest preț de 14 dolari permite o largă pătrundere a noilor solicitanți, deținători de capitaluri în industria petrolieră. Și, în cadrul ei, se conturează o profundă restructurare în avantajul deținătorilor de mari capitaluri lichide (cash-flows) și în detrimentul celor care s-au complicat în achiziții la prețuri mari, la începutul anilor '80. Costurile medii de achiziții ale unui baril din rezervele cunoscute și exploatabile (aproximativ 6 dolari barilul), de producție (sub 4 dolari) sau de descoperire a unui baril de țiței (6—7 dolari) sînt mult mai mici decît „prețul plafon politic".

După ce au dat dovadă de o prudență extremă în 1987, băncile finanțează, din nou, proiectele petroliere „serioase". Și unele dintre ele nu mai ezită să participe direct la capitalul societăților comerciale internaționale petroliere, un sector în care există riscuri. Vremurile s-au schimbat : petrolului i se rezervă, din nou, un viitor promițător.

Dar acest viitor înseamnă și fărîmițarea producătorilor. În 1974, în afara OPEC, numai cinci țări exportau peste 100 000 de barili pe zi (100 000 b/z, în decurs de un an, echivalează cu 5 milioane tone), iar cu un total de 4 milioane b/z nu se puteau asigura decît 12 la sută din exporturile mondiale. În 1987, 16 țări nemembre ale OPEC, cunoscute sub denumirea de NOPEC, depășiseră această limită; ele produceau 10 milioane b/z și asigurau 45 la sută din exporturi. În 1990, numărul țărilor NOPEC va fi de cel puțin 18 și, dacă nu se ajunge la nici o înțelegere cu OPEC, producția lor va putea atinge o cifră de circa 20 milioane b/z. În ce privește țările membre ale OPEC, evoluția este inversă : între 1974 și 1987, exporturile au căzut de la 27 milioane b/z la 13 milioane, și producția s-a redus de la 31 milioane b/z la 17,7 milioane (cele mai optimiste previziuni pentru 1990 nu depășesc 20 milioane b/z).

În timp ce „clubul exportatorilor" se extinde, tortul care trebuie împărțit se reduce : exporturile mondiale de petrol vor atinge, în cel mai bun caz, 28—29 mi-

*) Extrase din 2 articole pe tema petrolului apărute în „Le Monde diplomatique", nr. 416/1988.

lioane b/z, în 1990, în comparație cu 31 milioane, în 1974. În pofida eșecului din aprilie 1988, de la Viena, al primei întîlniri „istorice", care a reunit membri și nemembri ai OPEC, în momentul de față o înțelegere devine ineluctabilă.

Această perspectivă îi îngrijorează pe conducătorii saudiți, căci ea înseamnă, cu timpul, o reducere a puterilor în domeniul petrolului într-un cadru lărgit, în care se vor afla „producători importanți", cum ar fi Egiptul și Mexicul.

Dar ei vor trebui să găsească soluția : constrîngerile lor financiare sînt din ce în ce mai apăsătoare și ei au nevoie de o majorare, cel puțin moderată, a prețurilor.

La Riad sînt necesare, de asemenea, elaborarea unor opțiuni politice : cum să se realizeze o alianță strategică cu Cairo, continuînd să se refuze, totodată, o înțelegere între membrii și nemembrii OPEC, în care Egiptul și-a pus în joc prestigiul său.

Dar, dacă este necesară, această înțelegere nu va fi ușoară. Șapte țări NOPEC au acceptat să coopereze cu cele 13 țări membre ale „cartelului", dar cum se va putea administra, în 20, un surplus al capacității de producție, care depășește 19 milioane b/z ? Echilibrul, în cazul în care va fi găsit, va fi, deci, foarte precar.

Unele țări caută o soluție pentru dificultățile lor prin crearea de capacități de rafinare și prin realizarea de rețele de distribuție pentru țările consumatoare-importatoare. Principala lor preocupare este de a-și asigura debușee stabile. Cele mai avansate, în acest domeniu, sînt Kuweitul, Arabia Saudită, Venezuela și Libia ; Abu-Dhabi, Iranul și Irakul dețin participații mai puțin importante, în timp ce Nigeria își prezintă candidatura.

Volumul petrolului OPEC exportat pe această „cale integrată" nu depășește un milion b/z, și, în actualul stadiu al proiectelor și negocierilor, el nu ar urma să depășească trei milioane. Astfel, ținînd seama de creșterea producției, partea țițeiului „integrat" în exporturile OPEC ar urma să stagneze la 20 la sută în anii viitori.

Dar această cantitate se va adăuga procentului de 20 la sută, deja exportat sub formă de produse rafinate. Însuși caracterul vînzărilor OPEC evoluează în direcția unei mai mari fărîmițări : 20 la sută din produse rafinate ; 20 la sută țițeiului „integrat", numai 60 la sută țițeiului brut exportat, din care 15 la sută pînă la 25 la sută preluat direct de societăți concesionare.

Sub influență americană

Asistăm, astfel, la dispersarea producătorilor, dar și la fărîmițarea mecanismelor de formare a prețurilor, de cînd OPEC a renunțat la rolul său în acest domeniu. Piața a redevenit atotputernică, iar cursurile se stabilesc pe piețele „spot", avînd drept element de referință prețul Brent (Marea Nordului) și, mai ales, pe piața pe termen de la New York — New York Mercantile Exchange (Nymex) — , a cărei ascensiune a fost vertiginoasă. Între 1984, an al începutului, și 1987, numărul contractelor încheiate pe piața Nymex (un contract corespunde unei cantități de 1 000 barili) s-a dublat în fiecare an, ajungînd de la 1,8 milioane la 14,6 milioane. Zilnic, volumul schimburilor pe piața Nymex a sporit de la 5 milioane b/z, în 1984, la 40 milioane b/z, în 1987.

Dar numai 1 la sută din acest volum corespunde unor barili reali. În esență, Nymex este o piață financiară, unde operatorii efectuează „arbitraje", iau măsuri împotriva eventualelor riscuri, speculează etc. Este, deci, o piață extrem de volatilă, unde cel mai mic zvon poate declanșa variații de prețuri de mai multe zeci de cenți, chiar de unul sau doi dolari pe zi. OPEC a fost, astfel, înlocuită, în rolul ei de a crea prețuri, de către miile de agenți, din care cea mai mare parte sînt interesați în afacerile petroliere, ca, de altfel, în speculațiile asupra oricărui alt instrument financiar sau plasament.

O miză decisivă

Element motor al dezvoltării economice și sursă de venituri substanțiale, petrolul reprezintă o miză decisivă. Pe baza lui, Occidentul și-a realizat prosperitatea postbelică, iar „sfidarea" Organizației țărilor exportatoare de petrol (OPEC) din anii '70 — totuși, mult mai limitată decît sperau cele mai radicale elemente — a fost înțeleasă nu ca o măsură necesară de ajustare, ci ca un atac periculos din partea Sudului. OPEC, ca simbol de emancipare națională, a lumii a treia, trebuia, în concepția Nordului, să fie distrusă.

Au fost puse, treptat, în aplicare, în anii '70, politici menite să contracareze încercările țărilor în curs de dezvoltare de a controla resursele lor naturale, prin specularea, în mod abil, a disensiunilor dintre guvernele din Sud. Industria petrolieră mondială a cunoscut, atunci, o profundă transformare. Investițiile masive de capitaluri, alocate în domeniul explorării, au stabilizat producția americană și au stimulat apariția unor noi producători. Datoriile au constrîns numeroși membri ai OPEC să continue exportul cu orice preț. Apariția altor surse de energie a redus rolul aurului negru. În sfîrșit, noi metode de comercializare, asociate cu diverse adaptări tehnologice, au afectat formarea prețurilor. Toate aceste mutații au accentuat caracterul volatil al pieței, dînd, totodată, occidentalilor iluzia că o controlează mai bine.

În cursul anilor '50 și '60, investițiile petroliere se concentrau în lumea a treia. Această tendință a început să se inverseze de la mijlocul anilor '60, dar adevărata cotitură a avut loc în urma crizei din 1973. Între 1975 și 1982, 78 la sută din capitalul destinat explorării s-a cheltuit în țările dezvoltate, din care 54 la sută în Statele Unite și numai 6 la sută în țările din Sud, importatoare de aur negru. Dacă zăcămintele Statelor Unite și cele din Marea Nordului au atras cea mai mare parte a creditelor, acest fapt nu se datorează bogățiilor lor : „În anii '80, petrolul va fi descoperit acolo unde beneficiile pentru căutător sînt cele mai substanțiale, și nu acolo unde există cele mai favorabile condiții geologice", arăta, cu sinceritate, un specialist în domeniul petrolului. Iar guvernele țărilor industrializate au știut să creeze climatul necesar pentru atragerea capitalurilor.

Paradoxal, cele mai explorate regiuni sînt cele în care șansele de descoperire sînt cele mai mici. În cursul deceniului care s-a încheiat în 1981, pentru fiecare sondă forată s-au descoperit 52,6 milioane tone barili în țările exportatoare ale lumii a treia, 5,2 milioane barili — în statele importatoare din Sud și numai 0,7 milioane barili — în țările industrializate. Pentru aceleași zone, prețul de cost al barilului descoperit a fost de 0,24 dolari, 1,15 dolari și, respectiv, 4,80 dolari.

Această strategie a dus la creșterea ponderii producătorilor nemembri ai OPEC — Marea Britanie, Norvegia, Mexicul, Egiptul, Omanul, Angola, China — și la restrîngerea rolului „cartelului". Între 1977 și 1982, producția lui s-a redus de la 31,7 milioane barili pe zi la 20 milioane. Dar, dacă OPEC suporta, în esență, reducerile consumului din țările OECD, asupra ei continua să planeze responsabilitatea evitării prăbușirii cursurilor.

Occidentul a dezvoltat, în același timp, energiile de substituție : cărbunele, energia nucleară și hidroelectrică. În timp ce OPEC acoperea 37 la sută din nevoile de energie primară ale țărilor nesocialiste în 1973, acest procent a scăzut, astăzi, sub 20 la sută.

O modificare fundamentală a intervenit în modalitățile de comercializare. În anii '70, cînd țările OPEC au naționalizat operațiunile petroliere de pe teritoriul lor, companiile concesionare au trebuit să se angajeze pe piața „spot" pentru a face față nevoilor lor. Membrii OPEC, cărora le lipseau capacitățile de rafinare și de acces pe piață, au încercat să stabilească legături directe cu țările consumatoare. Atractive atît timp cît cursurile erau ridicate și aprovizionările rămîneau incerte, aceste contracte nu urmau să supraviețuiască unei răsturnări a conjuncturii. La începutul anilor '80, scăderea cursurilor a determinat guvernele și companiile să se aprovizioneze din ce în ce mai mult pe piața liberă. Unele guverne din cadrul țărilor OPEC au contribuit, ele însele, la această evoluție : prețurile „spot" au servit drept element de referință la stabilirea propriilor lor contracte de vînzare. Se apreciază, astăzi, că proporția petrolului al cărui preț este determinat pe baza pieților „spot" variază între jumătate și două-treimi, în comparație cu numai 5 la sută în 1979.

Înmulțirea contractelor „net-back" a contribuit, de asemenea, în a-i lipsi pe producători de puterea de decizie. În acest tip de tranzacție — jumătate din exporturile OPEC, în 1985 —, prețul este stabilit în funcție de valoarea viitoare, pe piețele „spot", ale produselor rafinate care vor fi extrase din barilul de țiței : astfel, toate riscurile și le asumă exportatorul. În sfîrșit, piața la termen a accentuat caracterul de necontrolat al fluctuațiilor, care scapă oricărei logici : căderea cu 60 la sută a prețurilor în 1986 a avut loc în urma unei creșteri cu 5 la sută a producției.

Factori de divizare

Noile tehnici de rafinare au favorizat, de asemenea, instabilitatea pieței. Tradițional, țițeiurile ușoare erau cele mai căutate, căci se putea „extrage" din ele o mai mare cantitate de benzină, de combustibil pentru avioane, de păcură... Astăzi, tehnologii perfecționate permit să se extragă aproape aceeași cantitate de astfel de produse dintr-un baril mai puțin scump de țiței greu. În rafinării pot fi, deci, obținute o varietate sau alta ; ele măresc, astfel, marja lor de manevră și refuză contractele pe termen lung.

În timp ce, în anii '70, guvernele țărilor OPEC stabileau, în mare parte, prețurile internaționale, tendința actuală s-a inversat. Majoritatea producătorilor, atît din interiorul cît și din afara OPEC, fie că au suprimat, fie că nu mai țin seama de propriile lor prețuri oficiale. Ei au înmulțit contractele care pot fi revizuite în fiecare lună sau în fiecare trimestru, în funcție de fluctuațiile de pe piața „spot".

În schimb, țările industrializate, care controlează industria de rafinare și circuitele de distribuție, se găsesc într-o poziție mai bună. Dacă, între 1977 și 1984, comerțul cu țiței brut a scăzut cu 45 la sută, cel al produselor rafinate a crescut cu 13 la sută. Ponderea OPEC, în primul caz, a scăzut de la 84 la sută la 55 la sută, în timp ce, în al doilea caz, ponderea ei nu depășește 25 la sută.

Alți factori au accentuat tendința, în rîndul unor membri ai organizației, de menținere a unui volum ridicat al exporturilor, ascuțind astfel concurența.

După ce a „împins" prețurile stîrnind temeri cu privire la o penurie imediată, conflictul dintre Irak și Iran a contribuit la prelungirea situației de supra-abundență a pieței. Cele două țări depindeau de vînzările de petrol pentru a finanța achizițiile de arme, și ele au construit noi instalații și conducte mai sigure pentru înlocuirea celor care fuseseră distruse. Fiecare căutînd să-și împiedice adversarul să obțină avantaje de pe urma veniturilor sale, războiul a fost unul din obstacolele majore în calea realizării unui acord de limitare a producției în interiorul OPEC. În această privință, cele două guverne vor fi constrînse să-și mărească exporturile pentru a finanța reconstrucția și a înviora economia, după încetarea ostilităților.

Alte guverne sînt condamnate să-și sporească resursele în devize, pentru a-și putea achita datoriile. Multe dintre ele, de altfel, au căzut în capcana datoriilor, pentru că tocmai resursele lor îi atrăgeau pe bancheri. Priorități foarte îndoielnice — importuri masive de armament sofisticat, plasate de industrii depinzînd de o integrare sporită pe piața internațională; import de mînă de lucru și de personal specializat din străinătate, creșterea consumului păturilor superioare și medii ale populației etc. — au făcut din aceste împrumuturi un succes al strategiei occidentale de reciclare a „petrodolarilor"; dar ele n-au pregătit aceste economii să poată face față schimbărilor conjuncturale.

La prima vedere, transformările pieței petroliere reprezintă o reușită pentru companiile care și-au diversificat furnizorii, ca și pentru țările consumatoare, care și-au redus facturile energetice și și-au consolidat sursele de aprovizionare. Au fost risipite capitaluri enorme în acest scop, dar, totodată, și pentru reducerea puterii OPEC. Totuși, ansamblul edificiului este construit pe baze foarte fragile. Iar problemele datorate vechilor dezechilibre s-au agravat și mai mult.

PROFIL

GEORGE HERBERT WALKER BUSH

președintele Statelor Unite ale Americii

Ales la 8 noiembrie 1988, George Herbert Walker Bush a depus jurămîntul în calitate de al 41-lea președinte al Statelor Unite ale Americii, la 20 ianuarie a.c.

Născut la 12 iunie 1924, la Milton, în statul Massachusetts, și-a petrecut copilăria în apropiere de New York, tatăl său ajungînd director coasociat la o firmă de investiții de pe Wall Street. (Tatăl, Prescott Bush, a renunțat la afaceri în 1952, intrînd în viața politică și deținînd, timp de zece ani, un mandat în Senatul S.U.A.). George Bush a studiat la Phillips Academy, din Andover, Massachusetts. În iunie 1942, s-a înrolat în marină, a fost trimis la o școală de zbor și, primind curînd brevetul, a devenit cel mai tînăr pilot al Marinei S.U.A. din acea vreme. În septembrie 1944, avionul pe care îl pilota a fost lovit deasupra insulei Chichi Jima, în cadrul unei misiuni pentru care a primit Crucea de Zbor cu Distincție. După încheierea războiului, și-a continuat studiile, obținînd diploma în științele economice la Universitatea Yale.

S-a stabilit în Texas, începînd o carieră de funcționar la un antrepozit de sonde petroliere. În 1951, a fondat, împreună cu un vecin, firma petrolieră „Bush—Overbey", iar, în 1953, „Zapata Petroleum Corporation", transformată, după un an, într-una din primele companii de foraj off shore. **Stabilit la Houston în 1959, Bush conduce compania în calitate de președinte.**

Membru al Partidului Republican, candidează, fără succes, în 1964, la un post de senator din partea statului Texas. Doi ani mai tîrziu, este ales membru al Camerei Reprezentanților. În 1971, candidează din nou pentru funcția de senator, dar este înfrînt de democratul Lloyd Bentsen (candidatul la vicepreședințe din 1988).

De la sfîrșitul anului 1970, începe o perioadă în care George Bush a îndeplinit numeroase funcții. În decembrie 1970, președintele Richard Nixon l-a numit ambasador al Statelor Unite la Organizația Națiunilor Unite — funcție deținută pînă în ianuarie 1973. A devenit, apoi, președinte al Comitetului Național Republican, calitate în care a încercat să consolideze partidul. Președintele Gerald Ford l-a numit șef al Biroului de legătură al Statelor Unite în Republica Populară Chineză, unde a rămas 13 luni. Între 1976 și 1977, a fost director al Agenției Centrale de Informații. În 1980, a candidat la președinție, s-a retras după ce ajunsese cel mai puternic oponent al lui Ronald Reagan în timpul preliminariilor, iar la Convenția partidului a fost desemnat candidat la vicepreședințe. A îndeplinit funcția de vicepreședinte vreme de opt ani, după alegerile din 1980 și 1984.

S. Ț.

Opțiuni neozeelandeze

La 6 februarie, Noua Zeelandă sărbătorește ziua sa națională, moment ce amintește de anul 1840, cînd, în „Treaty Waitang Meeting House", situată în partea de nord a țării, se întruneau reprezentanții colonilor albi și cei ai triburilor de maori, care au convenit constituirea unei noi țări — Noua Zeelandă. În aproape un secol și jumătate de existență, prin efortul propriu al poporului neozeelandez, țara a parcurs etape de dezvoltare bazate, la început, în mod prioritar, pe agricultură. Apoi, ca urmare a valorificării resurselor naturale și extinderii gradului de prelucrare a acestora, industria a cunoscut o perioadă de plin avînt.

Paralel cu preocupările vizînd dezvoltarea internă, guvernul de la Wellington promovează o politică externă antinucleară, concretizată în adoptarea, la 4 iunie 1987, a legii privind „zona denuclearizată, dezarmarea și controlul armamentelor", adoptată de Parlamentul țării, prin care s-a stabilit o zonă liberă de arme nucleare ce interzice achiziționarea, staționarea și experimentarea de arme nucleare sau biologice pe teritoriul național. Noua Zeelandă se pronunță, de asemenea, pentru încetarea tuturor experiențelor nucleare, în toate mediile și pentru totdeauna, și se opune, în mod deosebit, testelor nucleare în regiunea Pacificului de Sud. Premierul David Lange, liderul Partidului Laburist — de guvernămînt, a subliniat, și în timpul campaniei electorale din 1987, că, în ultima perioadă, țara sa a avut posibilitatea de a-și evalua, în mod corespunzător, interesele și de a ajunge la concluzia că, în final, strategia antinucleară corespunde cu adevărat țelurilor vizînd asigurarea securității naționale.

Relațiile dintre România și Noua Zeelandă, bazate pe cooperarea pe multiple planuri, cunosc o evoluție continuă, contribuind, astfel, la consolidarea păcii și colaborării pe plan internațional.

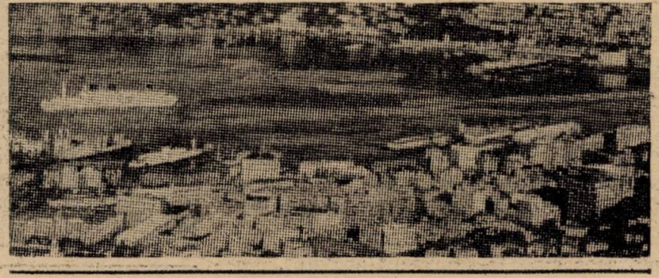

Wellington — oraș modern, în plină dezvoltare

MALDIVE

Atac în paradisul de coral

– epilog –

Cine s-ar fi gîndit că Maldivele — un colier de insule de corali, înşirate în Oceanul Indian, la cîteva sute de kilometri depărtare de India şi Sri Lanka — ar putea fi ţinta unei invazii militare ? Cele 1 196 de insule ale arhipelagului abia însumează 115 mile pătrate de teren. Locuitorii — în număr de circa 195 000, în majoritate musulmani suniţi, trăiesc mai cu seamă din pescuit şi turism. În viaţa lor — ce se desfăşoară fără mari frămîntări, în mijlocul unei naturi bogate şi binevoitoare —, violenţa părea a fi o necunoscută. Cu atît mai mult cu cît deţinerea de arme este interzisă în Maldive, cu o singură excepţie : cei 2 000 de membri ai Serviciului Securităţii Naţionale (NSS).

Şi, totuşi, la 3 noiembrie, anul trecut, arhipelagul maldivian a fost atacat de un grup de mercenari străini, care şi-au bazat acţiunea pe o forţă de sprijin locală (vezi *„Lumea"* nr. 46/1988). Evenimentul, cu totul neaşteptat, a provocat surpriză şi derută, nu numai în rîndul populaţiei maldiviene. Dar, cu ajutorul unor forţe militare indiene, solicitate de urgenţă, guvernul legal, al preşedintelui Maumoon Abdul Gayoom, a restabilit repede situaţia în ţară. Principalii membri ai grupului pucist au fost prinşi şi, recent, au apărut în faţa justiţiei. Între timp, s-au clarificat o seamă din „necunoscutele" hazardatei lor aventuri.

Male, 3 noiembrie 1988, în zori... La bordul unei modeste nave comerciale, înregistrate în Sri Lanka, atacatorii, profitînd de întunericul nopţii, au avansat, întîi, pînă la locul de întîlnire dintre bariera de corali a portului Male şi apele oceanului. Apoi, şi-au continuat călătoria cu ambarcaţiunile rapide, pregătite de „reţeaua" locală de sprijin. Au ajuns în capitala maldiviană, Male, în zori, la o oră la care populaţia, predominant musulmană, se pregătea pentru rugăciunea de dimineaţă. Atacul i-a surprins şi şocat pe locuitorii paşnici ai oraşului, creînd panică şi derută. Aman Sharif, un funcţionar de la aeroportul internaţional din capitală, locuind lîngă palatul prezidenţial, relatează că a auzit focuri de armă şi a ieşit afară. „Credeam — spune el — că trupele serviciului de securitate fac repetiţii pentru ceremonia reinstalării în funcţie a preşedintelui Gayoom, la 11 noiembrie (preşedintele primise, în septembrie, un al treilea mandat din partea parlamentului — n.red.). Dar mi-am dat seama că greşisem abia cînd le-am văzut armele".

Spre deosebire de membrii NSS, posesori ai unui armament uşor, mercenarii erau înzestraţi cu mortiere, lansatoare de rachetă, grenade, puşti automate. În număr de aproximativ 200, cei sosiţi din afară s-au întîlnit cu alţi 200, aflaţi deja la Male. În majoritate, ei aparţineau unor grupări extremiste ale rebelilor tamili din Sri Lanka, fiind în slujba unor elemente maldiviene ostile guvernului Gayoom.

Preşedintele Maumoon Abdul Gayoom vorbind ziariştilor

Profitînd de panica şi surpriza create în rîndul locuitorilor şi folosind din plin „arsenalul" de care dispuneau, mercenarii au preluat controlul asupra instituţiilor guvernamentale, a postului de radio şi a celui de televiziune. Multe dintre edificiile proeminente ale oraşului, printre care marea moschee, cu cupolă aurită, au fost avariate. Singurul sediu care a rezistat asaltului, cu toată intensitatea acestuia, a fost cartierul general al forţelor de securitate. Dar, încă din primele ore, opt din membrii NSS erau ucişi, iar alţi 16 răniţi.

Mercenari implicaţi în tentativă, în stare de arest

În momentul declanşării atacului, şeful statului se afla acasă (nu la palatul prezidenţial, folosit doar pentru ceremoniile oficiale), împreună cu soţia şi copiii. A fost imediat informat despre tentativă. Acţionînd, în orele următoare, dintr-un loc rămas necunoscut, preşedintele a condus întreaga operaţiune de combatere a atacului. Disproporţia dintre forţa armată maldiviană şi cea a mercenarilor străini a determinat conducerea ţării să adreseze cereri de ajutor Indiei, Statelor Unite şi Marii Britanii, al cărei protectorat au fost Maldivele între anii 1887 şi 1965. În timp ce, la Washington şi la Londra, se delibera asupra cererii adresate de Male, la Delhi, după o şedinţă de urgenţă a cabinetului, convocată de premierul Rajiv Gandhi, s-a decis deplasarea în Maldive a unei forţe de 1 600 de militari. Avioane avînd la bord unităţi de desant şi-au luat zborul spre arhipelag ; totodată, mai multe nave militare indiene s-au îndreptat spre zona de conflict.

Contraatacul. În graba lor de a-şi asigura controlul asupra capitalei arhipelagului, mercenarii au neglijat cîţiva factori, care le vor grăbi căderea — nota, într-o analiză a situaţiei, publicaţia indiană „National Herald". Întîi — din greşeală sau „incompetenţă" ? — nu au întrerupt legăturile telefonice cu exteriorul, apoi — şi acest factor se va vădi esenţial — vor uita cu totul de aeroportul internaţional de la Hululi, la circa două mile nautice depărtare de Male. Pe acest aeroport vor ateriza avioanele cu trupele de desant, momentcheie în lansarea contraatacului împotriva puciştilor.

Conştienţi de schimbarea radicală a raportului de forţe, mercenarii s-au aruncat în ambarcaţiunile cu care sosiseră, părăsind în grabă capitala maldiviană. Lăsau în urmă circa 20 de morţi şi 100 de răniţi. În retragerea lor disperată au luat şi un număr de ostatici, între care ministrul transporturilor şi un membru al parlamentului, ca şi o serie de alţi cetăţeni influenţi. Pentru „selectarea" ostaticilor s-au dovedit utile informaţiile furnizate de doi oameni de afaceri maldivieni, implicaţi în acţiunea pucistă : Abdullah Luthufi, administrator al unei ferme aflate în apropierea capitalei srilankeze, Colombo, care, în urmă cu cîţiva ani, a avut neplăceri cu autorităţile, pentru deţinerea de arme, şi Sagar Nasir.

Atît pentru mercenarii refugiaţi pe mare, cît şi pentru cei care s-au ascuns pe uscat, încercarea de a scăpa s-a dovedit iluzorie. Prinşi, ei au fost arestaţi şi trimişi în judecată. De asemenea, au fost arestaţi cei doi oameni de afaceri maldivieni. Afacerea în care s-au implicat s-a dovedit falimentară — au comentat ziarele.

Liniştea s-a reîntors în „paradisul de coral", cum au fost supranumite Maldivele. Dar riscanta şi absurda aventură prin care a trecut arhipelagul la 3 noiembrie anul trecut şi, mai ales, posibilele complicaţii, ce ar fi putut tulbura liniştea nu numai a strategicei înşiruiri de insule, din nu mai puţin strategicul Ocean Indian, a încreţit unele frunţi din anumite cancelarii.

Liana Enescu

• Vîrsta Romei

Descoperirea unor ziduri datînd din secolul al VIII-lea î.e.n., la poalele Muntelui Palatin, la Roma, de către o echipă de arheologi italieni, condusă de profesorul Andrea Carandini, a făcut ca orașul etern „să îmbătrînească" cu cel puțin două secole. Pînă în prezent, istoricii considerau că Roma nu a fost construită mai devreme de secolul VI sau V î.e.n., structurile cele mai vechi necorespunzînd decît unui simplu sat de păstori. Cu prilejul unor cercetări efectuate la Forumul roman, Andrea Carandini a scos la iveală structurile unui oraș construit acum 2 800 de ani. Prima descoperire este albia unui pîrîu deviat artificial pentru a se face un șanț de fortificație ; a doua constă în două ziduri închizînd un teren plat, forma clasică a fortificațiilor romane. Echipa arheologică consideră că a descoperit amplasamentul unui „pomerium", loc sacru destinat invocării protecției zeilor asupra orașelor romane. Această descoperire apropie istoria oficială de legendă, care plasează epoca fondării Romei, de către Romulus, în anul 753 î.e.n.

• Laserul și guturaiul

Guturaiul și alergiile provocate de contactul frecvent al pielii cu apa de mare sau chinuitoarele dureri de dinți vor putea fi tratate, de acum înainte, cu succes, în unele cazuri în numai 10 minute, cu ajutorul unor aparate cu raze laser — se arată într-o știre trasmisă de agenția „TASS". Acest tip de tratament medical este practicat, în prezent, la bordul unor nave-uzină pentru conserve de pește și a unor șlepuri sovietice.

• Autostrăzi absorbante

Ca urmare a descoperirii unei noi modalități de tratare a bitumului, permeabilitatea autostrăzilor poate fi asigurată — — scrie revista „Sciences et Avenir", care e de părere că, astfel, poate fi evitată formarea de băltoace „asasine", cu întregul lor cortegiu de accidente (în vara anului 1985, acest element perturbator a provocat, numai în Franța, moartea a circa 1 000 de persoane). Noul procedeu se află, în prezent, în faza de testare, pe un tronson al autostrăzii din dreptul orașului Compiègne ; el constă în adăugarea de cauciuc pulverizat în bitumul care urmează să fie turnat pe șosea. Aceasta devine, astfel, poroasă, apa se infiltrează și se scurge pe o pantă ușoară. Noua compoziție a materialului pentru drumuri are o durată de „viață" asemănătoare cu aceea a bitumului clasic, respectiv aproape 10 ani. Amestecul este, însă, cu 30 la sută mai scump decît asfaltul obișnuit.

• Pătura de ozon a Terrei

Potrivit concluziilor unui studiu dat publicității la Washington, pătura protectoare de ozon a Pămîntului este distrusă mult mai rapid decît se estimase anterior, în special din cauza activităților industriale. Este necesar să fie luate de urgență măsuri adecvate pe plan mondial. Protocolul semnat în 1987, la Montreal, de 24 de țări, în vederea opririi producerii de substanțe ce pun în pericol pătura de ozon, — apreciază studiul — nu constituie o soluție suficientă. (Ozonul este un scut protector împotriva extrem de dăunătoarelor raze solare ultraviolete).

În ultimii ani — se arată în continuare — au fost efectuate numeroase cercetări științifice internaționale asupra distrugerii stratului protector de ozon. Începînd din 1985, s-a constatat că, în regiunea Antarcticii, pătura de ozon s-a subțiat. După numeroase studii s-a ajuns la concluzia că ozonul din această regiune a lumii este distrus, în perioada de iarnă, ca urmare a unor modificări chimice ale compușilor clorului ce aderă pe suprafața cristalelor de gheață din norii stratosferici. Acești noi compuși ai clorului reacționează foarte puternic la lumina soarelui, în cursul primăverii antarctice, provocînd o rapidă și amplă distrugere a ozonului. În decembrie 1987, a fost detectată, în sudul Australiei, o sensibilă distrugere a păturii de ozon.

În același timp, s-a dovedit, științific, că efectul încălzirii atmosferei — provocată de emanațiile de bioxid de carbon și de alte gaze industriale — contribuie, și el, chiar dacă indirect, la distrugerea păturii de ozon.

Documentul evidențiază că, la fiecare procent de ozon distrus, sporesc, în medie, cu patru pînă la șase la sută, cazurile de îmbolnăviri de cancer de piele, de cataractă, precum și de slăbire a sistemului imunologic uman. „Dacă nu vor fi luate, acum, măsurile adecvate — se subliniază în studiu —, erodarea scutului de ozon ar putea determina o sporire cu cinci pînă la 20 la sută, în următoarele patru decenii, a cantității de raze ultraviolete ce pătrund în atmosferă". De pe urma distrugerii păturii de ozon au de suferit, de asemenea, fauna și flora terestră.

Ca remediu, documentul sugerează să se ia măsurile necesare pentru încetarea imediată a producerii de gaze și compuși chimici utilizați pentru instalații frigorifice, dizolvanți sau sprayuri, care să fie înlocuiți cu alți compuși și alte tehnici existente, chiar dacă aceasta ar implica cheltuieli industriale mai mari.

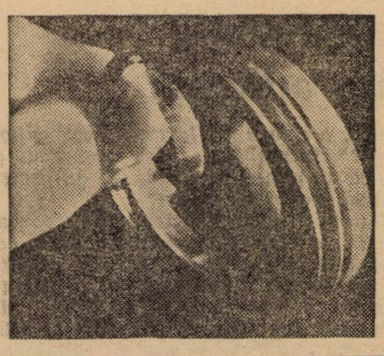

Două firme nipone au realizat un metal superconductibil, cu cea mai mare densitate de curent din lume : 10 000 amperi/m². Noul metal — un aliaj din cupru, taliu, bariu, sodiu și stronțiu — devine superconductibil la minus 153° C și urmează a fi folosit la fabricarea cablurilor de înaltă tensiune capabile să transporte curent electric fără pierderi

• „Cutia neagră" pentru autocamioane

Un grup de specialiști finlandezi au pus la punct o originală „cutie neagră" pentru autocamioane, de tipul celei montate pe avioane. Aparatul înregistrează, în memoria sa electronică, tot ceea ce se întîmplă cu autocamionul respectiv : cînd a fost pornit motorul, cînd a început deplasarea, cu ce viteză a circulat, cît timp a durat deplasarea pînă la destinație, ca și operațiunea de încărcare-descărcare a mărfurilor, precum și în ce regim a fost consumat combustibilul. Potrivit aprecierii specialiștilor, aparatul va fi deosebit de util atît pentru exploatarea, cît mai eficientă, a parcului de autocamioane, cît și pentru economisirea unor cantități însemnate de combustibil, printr-o folosire mai rațională.

• Dispariția dinozaurilor — noi ipoteze

Disparițiile masive de specii, care au marcat trecerea la Cretacic-Terțiar (acum 65 milioane de ani) au stat la baza a numeroase teorii, unii susținînd originea terestră a acestor extincții (în principal vulcanismul), altele implicînd evenimente extraterestre (asteroizi, nori de praf).

Recent, o echipă a Institutului de fizica Pămîntului, din Paris, a făcut cercetări asupra straturilor masive de bazalt, care acoperă masivul Deccan din India, aducînd noi argumente în favoarea originii terestre.

Potrivit concluziilor echipei franceze, primele erupții vulcanice au avut loc în urmă cu 66 milioane ani, chiar înaintea limitei Cretacic-Terțiar. Aceste evenimente vulcanice ar fi durat aproximativ 500 000 de ani, ceea ce a fost suficient pentru a crea condiții nefavorabile vieții, în special datorită ploilor acide. Astfel, cauza primă a dispariților observate în această regiune ar corespunde, probabil, celei mai mari catastrofe vulcanice survenite în cursul ultimilor 200 milioane de ani. Geofizicienii merg și mai departe cu ipoteza lor, încercînd să explice cauzele acestui vulcanism. Ei au observat că perioadele principale de dispariții masive urmează după două perioade foarte îndelungate, în timpul cărora cîmpul magnetic terestru nu s-a modificat. Această stabilizare a polarității cîmpului magnetic ar putea corespunde unei încetiniri a mișcărilor interne care agită nucleul. Această încetinire ar fi condus la o instabilitate a învelișului interior și, prin aceasta, la o anomalie a temperaturii, traducîndu-se, la suprafață, printr-un vulcanism intens. Ipoteza este sprijinită de faptul că, acum 65 de milioane de ani, India — desprinsă de supercontinentul Gondwana (reunind Africa, America de Sud, Madagascar, Antarctica și Australia) și îndreptîndu-se spre Asia — se afla exact pe verticala unei creșteri de magmă sau „punct cald", actualmente situat sub Insula Reunion.

O nouă cale promițătoare pare să se deschidă pentru adepții originii terestre a dispariților de specii, relansînd una din dezbaterile cele mai interesante ale științelor Terrei.

Mecanisme ale corupției

Cum funcționează mecanismele secrete ale „societății tuturor posibilităților", cum îi place lumii occidentale să se autointituleze ? Ce se întîmplă în spatele fațadei de onorabilitate, în spatele vorbelor frumoase despre etică și echitate ? Presa internațională a dezvăluit, în ultimele luni, cazuri de încălcare crasă a celor mai elementare reguli ale moralei, de corupție și mituire, implicînd cercuri politice dintre cele mai înalte din țările capitaliste.

Închipuiți-vă că directorul unei companii, cu o bună poziție la bursă, vă propune să cumpărați, la un preț tentant, adică foarte redus, acțiunile uneia din filialele sale, necotată încă pe piața de valori — dezvăluia revista franceză „Le Nouvel Observateur" unul din mecanismele corupției. De obicei, valoarea acestor acțiuni se dublează sau se triplează cînd sînt scoase pe piață. Mai mult chiar, generos, prietenul director vă va oferi chiar și bani pentru a-i cumpăra acțiunile. „În cazul cînd îi refuzați oferta, întoarceți-vă mai bine la casa de economii: înseamnă că nu ați înțeles nimic din jocul bursei", subliniază revista franceză. Pentru că profiturile realizate prin revînzarea acțiunilor, după înregistrarea lor la bursă pentru a fi cotate, pot să se ridice la cîteva milioane de dolari ! În mai multe țări occidentale, acest procedeu de mituire indirectă a provocat răsunătoare scandaluri, care ocupă, în prezent, paginile multor publicații, și vehemente reacții critice în rîndul opiniei publice.

În Japonia, cei care au profitat de această ocazie s-au îmbogățit cu cîteva sute de milioane de yeni. În prezent, sînt, însă, implicați într-un mare scandal politico-bursier. Și, totuși, nu a fost nimic ilegal în vînzarea anticipată a acțiunilor societății imobiliare „Recruit Cosmos" unui număr de 76 de politicieni influenți, implicați, mai mult sau mai puțin direct, „într-un scandal care și-a lăsat amprenta asupra vieții politice nipone" — apreciază „Le Nouvel Observateur". Bursa a devenit, de altfel, calea privilegiată de a alimenta bugetele unor organizații politice din multe țări occidentale.

Afacerea dezvăluită de ziarul „Asahi" — și despre care revista „Lumea" a informat la vremea respectivă — datează din anul 1984. Atunci, Hiromasa Ezoe, președintele societății „Recruit", a propus unor prieteni, politicieni influenți, să le vîndă pachete importante de acțiuni ale filialei sale „Recruit Cosmos". Înainte, însă, ca aceasta să fie înscrisă la bursă. „Cosmos — arăta Ezoe — are cele mai bune perspective la bursă". Și, într-adevăr, prietenii care și-au revîndut acțiunile, doi ani mai tîrziu, în octombrie 1986, au realizat venituri de patru ori mai mari decît investițiile inițiale. Un fost ministru al educației și-a revîndut cele 30 000 de acțiuni pentru suma de 7,28 milioane franci, arăta „Le Nouvel Observateur", citînd surse japoneze. Alte personalități au cedat acțiuni ale societății „Cosmos" pentru suma de 6,45 milioane franci. Implicat în acest scandal, directorul publicației financiare „Nihon Keizai Shimbun" a trebuit să demisioneze, deoarece revînduse acțiuni în valoare de peste 3,6 milioane de franci ale firmei „Cosmos", în condițiile în care jocul la bursă le este interzis ziariștilor de la această publicație, considerîndu-se că ei au acces la informații confidențiale. Premierul Noboru Takeshita a recunoscut că, deși scandalul „Recruit" nu se datorează depășirii limitelor legilor japoneze, „din punct de vedere moral nu este un lucru bun".

„Vreau ca tinerii mei angajați să-și schimbe modul de a gîndi. De exemplu, este rău să trișezi cînd ești student, dar, ca oameni de afaceri, ei ar trebui să trișeze și să învețe acest lucru de la alții". Cel ce a pronunțat aceste „panseuri" ; citate de revista „Le Nouvel Observateur", nu este altul decît directorul general al „Recruit", Hiromasa Ezoe, omul care se situează pe locul 29 între bogătașii Japoniei. Datorită mașinațiunilor sale, doi miniștri — cel de finanțe, Kiichi Miyazawa, și cel de justiție, Takashi Hasegawa — au fost nevoiți să se retragă din funcțiile pe care le dețineau, și alte 17 personalități și-au pierdut posturile pe care le ocupau. Printre aceștia se numără și președintele puternicei companii „Nippon Telegraph and Telephone", Hisasahi Shinto, și doi membri ai influentei organizații a șefilor de întreprinderi „Keizai Duyokai". „Pe scurt — sublinia revista «L'Express» — cele trei «lumi», cea a politicii, cea a administrației și cea a afacerilor, solidare în gestiunea țării și succesele ei, se regăsesc la fel de unite și în cele mai sumbre mașinațiuni". Pentru personalitatea nr. 2 a Partidului Liberal Democrat, de guvernămînt, Michio Watanabe, adevăratul scandal nu este „că parlamentarii joacă la bursă, ci că ei trebuie să facă acest lucru pentru a-și finanța acțiunile lor politice". „Un om politic — recunoaște Michio Watanabe — trebuie să plătească mereu. El trebuie să-și verse contribuția în cazul unei înmormîntări, al unei căsătorii, al unei nașteri ; trebuie să contribuie la restaurarea templelor, la finanțarea numeroaselor asociații locale. A rata o singură predare de plic înseamnă să riște să-și piardă locul în parlament". S-a format o adevărată clientelă electorală. Dar cheltuielile nu se opresc aici. Pentru a fi reprezentat, pentru a primi la domiciliu pe alegători și pentru alte acțiuni, un deputat japonez trebuie să se înconjoare de secretari. Cel puțin 10 pentru un parlamentar de rang mai înalt, 25 — pentru un cadru de partid și 50 — pentru un ministru sau candidat de ministru. „Avînd în vedere un salariu anual de 5 milioane de yeni de fiecare secretar, calculați cît costă un stat major !", afirmă Watanabe. Același procedeu, denumit de presa franceză „délit d'initié", a fost utilizat și în Franța, unde, în prezent, „afacerea Triangle-Pechiney" se află în centrul atenției opiniei publice, avînd în vedere nivelul înalt al implicării unor oameni politici.

Despre ce este vorba ? La 19 noiembrie anul trecut, premierul francez Michel Rocard anunța „o importantă știre economică" : achiziționarea, de către compania franceză de stat a aluminiului „Pechiney SA", în schimbul sumei de 1,26 miliarde dolari, a concernului american de ambalare a mărfurilor „Triangle Industries Inc.". Valoarea acțiunilor „Triangle" a crescut de aproape cinci ori la scurtă vreme, înainte ca autoritățile franceze să anunțe oferta lor. Intrigați de enormul decalaj, de la 10 dolari la 46 dolari acțiunea, în decurs de numai cîteva zile, anchetatorii de la Comisia pentru problemele bursei și asigurărilor (SEC) din S.U.A. au dorit să știe mai mult. Ei au descoperit că importante ordine de achiziționare de acțiuni „Triangle" au fost lansate înainte de data de 18 noiembrie. În special, prin intermediul societății de bursă Ferri, din Franța. Pe baza acestor date, SEC a alertat organismul si-

S.U.A. În parcul Lafayette — printre cei fără adăpost

Tee Houston stă așezată pe o pătură, în parcul Lafayette, din Washington, alături de un cărucior încărcat cu lucrurile personale.

Femeia, în vîrstă de 34 de ani, lipsită de adăpost, discută cu un „coleg", Wallace Due. Pe lîngă ei trece un turist, participant la ceremonia instalării noului președinte ; se oprește în fața celor doi și le face o fotografie. Tee Houston își iese din fire : „Ce crezi că sînt eu ? Un animal ? Te crezi la grădina zoologică ?" În timp ce vizitatorul se îndepărta, Houston spune : „Urăsc asta ; situațiile astea mă ucid".

W. Due — care era lipsit de adăpost și în timpul ceremoniei de instalare din 1985 și, tot în acest parc își petrecea vremea — se apleacă și ridică, de pe gazon, o pungă de hîrtie. „Vezi punga asta ?", întreabă el. „Așa mă simt și eu, ca un gunoi, pe stradă. Și tot așa se poartă și oamenii cu noi".

Parcul Lafayette, denumit „parcul păcii" de către demonstranți, unde cei fără adăpost se adună, stau și se uită la spectacolul străzii, a fost „reținut" pentru organizarea festivităților de instalare. Perimetrul lui a fost îngrădit și aleile sînt intersectate de kilometri de cabluri.

Pajiștile au fost ocupate de vehiculele aparținînd echipelor de televiziune, presei, serviciului național de parcuri, companiei de telefoane etc. Turiștii care vin să admire capitala Statelor Unite se amestecă printre cei ce nu au un loc pe care să-l poată denumi casă.

Cei fără adăpost, spun unii, vin în parc, deoarece simt că aparțin protestatarilor care, deseori, demonstrează împotriva războiului, cursei înarmărilor și poluării.

Accesul lor în parc a fost oprit, însă, în săptămînile care au precedat festivitățile. Li s-a permis doar ocuparea unei parcele din partea de nord a parcului. În ziua inaugurării, în jurul lor a fost înălțat un gard. Pentru W. Due, aceasta a constituit o nouă lovitură : „Ei nu doresc ca cei fără adăpost să le strice inaugurarea".

Dormitul în parc, în timpul nopții, este interzis, așa că Tee Houston, împreună cu alți colegi de suferință, este nevoită să folosească drept pat treptele clădirii în care funcționează Curtea de apel a S.U.A. „Noaptea vin cam 20-30 de persoane să doarmă aici", spune ofițerul David Mulholland, din poliția parcurilor.

(Din „International Herald Tribune", 18 I 1989).

milar francez, Comisia pentru operațiuni bursiere (COB). Obiectivul SEC era de a cunoaște numele celor care au fost atît de bine informați dinainte, putînd să profite, substanțial, de acest lucru. Surse ale ministrului francez de finanțe, citate de ziarul „International Herald Tribune", apreciază că ancheta asupra acestei afaceri se va extinde, probabil, și în alte țări, cum ar fi Elveția și Luxemburg, unde există firme intermediare, care au achiziționat, și ele, pentru clienți francezi, acțiuni „Triangle". Nelson Peltz, președintele concernului american „Triangle", va apărea în următoarele săptămîni în fața SEC.

În Franța, „afacerea Pechiney" a provocat o amplă dispută politică, după ce relatări de presă sugerau că o serie de personalități vor fi audiate de COB, în legătură cu achiziționarea de acțiuni. „Nu pot să ofer nici un fel de garanții generale, dar ceea ce pot să garantez este păstrarea secretului în cadrul ministerelor mele", declara Pierre Beregovoy, ministru de stat, ministru al finanțelor și ministru al economiei. La numai cîteva zile după ce P. Beregovoy se ridica în apărarea șefului său de cabinet, Alain Boubil, acesta și-a dat demisia din funcție, deși continuă să nege orice implicare în afacerea respectivă.

Max Theret, unul din cunoscuții oameni de afaceri din domeniul investițiilor, a recunoscut că a ordonat agentului său să cumpere acțiuni „Triangle", la 10 noiembrie, după ce a observat că „lucrurile au o evoluție precipitată în afacerile cu ambalaje". Ironic, el și-a exprimat regretul cu privire la faptul că a demonstrat „prea multă perspicacitate". De altfel, el și Roger-Patrice Pelat, un industriaș retras din afaceri, au fost deja audiați de investigatorii COB. Un alt personaj central, implicat în afacerea Pechiney, este Samir Traboulsi, om de afaceri libanez.

Desigur, opoziția nu putea rata o asemenea ocazie de a ataca guvernul și s-a grăbit să ceară o anchetă legislativă în afacerea Pechiney. Un reprezentant al Adunării pentru Republică, citat de „International Herald Tribune", afirma: „Există un sentiment tot mai accentuat, în rîndul opiniei publice, că o serie de fapte privind cazul Pechiney nu sînt dezvăluite". În prezent, anchetatorii încearcă să-i identifice pe cumpărătorii a circa 150 000 de acțiuni, între care 55 000 au fost vîndute, în mod sigur, unor clienți francezi. P. Beregovoy a denunțat această anchetă drept „complot politic" și a pus sub semnul întrebării capacitatea COB de a duce la bun sfîrșit investigațiile. Dar faptele rămîn...

Noile scandaluri care zguduie, în prezent, țările occidentale reconfirmă faptul că lumea concurenței acerbe, unde banul reprezintă valoarea supremă, constituie un teren fertil pentru proliferarea corupției, pentru erodarea valorilor morale și etice. Să reamintim, aici, că, numai cu cîteva luni în urmă, mai multe cazuri de corupție provocau convulsii politice în S.U.A., între care cea mai mare amploare a avut-o afacerea de mituire a unor funcționari ai Pentagonului de către firme producătoare de armament din S.U.A. Investigațiile care sînt în plină desfășurare au strîns numeroase probe cu privire la implicarea unor mari concerne, care au contracte de milioane și chiar de miliarde de dolari cu ministerul apărării al S.U.A. În paginile ce urmează prezentăm, după revista vest-germană „Der Spiegel", o altă afacere, de același fel, cu implicații dintre cele mai largi.

R. Nădășan

Un scandal pe Wall Street

Bărbatul care a coborît din avion în soarele tropical era corpolent, cu fața rotundă, cu părul negru, acoperit de o pălărie de pai. Purta pantaloni sport și tricou asemenea turiștilor, printre care, de fapt, se amesteca. Era 26 mai 1980 — zi în care Dennis Levine, 27 de ani, ateriza pe aeroportul din Nassau.

Capitala Bahamas fusese, odinioară, portul legendar al piraților; orașul este mare și modern — are 125 000 de locuitori, iar una din principalele surse de venituri o constituie turismul. Tocmai în acest scop a venit aici Levine; legile fiscale avantajoase și păstrarea cu sfințenie a secretului bancar au transformat orașul, în decursul anilor, într-un centru financiar internațional. Peste 200 de instituții financiare dețin filiale în Bahamas.

În apropiere de Bay Street, pe lîngă numeroasele magazine cu cadouri, se află și filialele băncilor internaționale, cum ar fi Barclays, Chase Manhattan sau Credit Suisse. La o zi după sosirea sa, Levine intra în birourile modeste ale băncii „Leu International Ltd.", o filială a celei mai vechi bănci particulare elvețiene.

Vizitatorul neașteptat, ce voia să deschidă un cont, s-a prezentat la procuristul băncii, Jean-Pierre Fraysse, declarînd că este bancher american ce dorește să efectueze operațiuni pe piața devizelor S.U.A. Condiția: ordinele sale trebuie executate rapid și cu o discreție absolută.

Om experimentat, Fraysse a intuit pe loc că Levine reprezintă genul de clienți pe care banca „Leu" dorește să-i atragă; l-a chemat, deci, imediat pe adjunctul său, Bruno Pletscher, care a făcut formalitățile de deschidere a contului. Noul client a mai precizat că nu îl interesează diversitatea acțiunilor, ci doar operațiuni de vînzare-cumpărare. Levine a mai explicat că va transmite ordinele telefonic, prin fir individual secret, iar banca să nu ia niciodată legătură cu el, decît dacă va cere aceasta în mod special. A mai solicitat ca operațiunile sale să fie făcute nu printr-o singură firmă de acționari la bursă, ci prin mai multe. Deși s-a prezentat sub numele real, contul a fost înregistrat pe numele Diamond, nume sub care vor fi transmise și ordinele sale.

Pretențiile lui Levine nu erau neobișnuite pentru funcționarii băncii; străinii ce-și depuneau banii în Bahamas — sau chiar la băncile elvețiene — voiau să-și păstreze cu strictețe secretul operațiunilor.

Levine a completat formularele necesare deschiderii contului, a anexat și o fotocopie a pașaportului, a menționat adresa lui din East Side Manhattan. Săptămîna următoare, a trimis două telexuri cu depuneri în valoare de 123 000 dolari, după care, pe 5 iunie, a cerut cumpărarea a 1 500 de acțiuni ale firmei „Dart", producătoare de bunuri de consum. Pe 6 iunie, a cerut telefonic vînzarea lor: cursul lor crescuse cu 3 dolari, după ce s-a aflat că „Dart" primise o ofertă de fuziune din partea concernului alimentar „Kraft Inc."

Levine a vizitat banca pentru a doua oară pe 22 aprilie: devenise, între timp, un client respectat. Cu acest prilej, a făcut cea de a doua depunere importantă. În decursul timpului, Levine a venit deseori, la „Leu", de fiecare dată îmbrăcat ca turist, cu nelipsita pălărie de pai. Sumele ridicate erau întotdeauna în bancnote de cîte 100 de dolari, învelite în punguțe din plastic.

■

Dennis Levine provenea dintr-o familie modestă. Primii 25 de ani și i-a petrecut alături de părinți pe strada 208 din Bayside, Queens, situată între cartierele bogătașilor din Manhattan și cele modeste din Long Island (New York). După terminarea liceului, s-a înscris la colegiul Bernard Baruch, considerat drept platformă de lansare pentru studenții săraci. Studentul la finanțe obișnuia să spună: la 30 de ani voi fi milionar. Încă din vremea studenției a manifestat interes pentru băncile de investiții; domeniul era rezervat absolvenților universităților de elită — Harvard, Yale, Columbia sau Standford. Prin tradiție, bancherii din investiții erau aristocrați din Wall Street; fiecare firmă mai importantă avea un asemenea bancher. Practic, atribuția lor este de a face legătura celor ce au nevoie de credite cu cei ce dispun de bani. Ei facilitează întreprinderilor să-și procure fonduri, supraveghează preluarea și finanțarea împrumuturilor de stat, în plus se ocupă cu comercializarea titlurilor de valoare. În timp ce colegul hărțuit de la o firmă intermediară, ce lucrează pentru clienți modești, — cum ar fi E.F. Hutton & Co. — este satisfăcut cînd cumpără acțiuni IMB în valoare de 1 000 de dolari, bancherul în investiții tratează cu directorul IMB tranzacții de milioane.

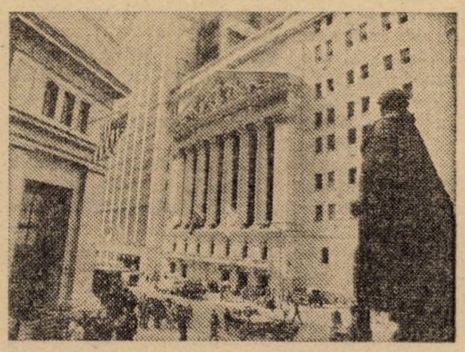

Sediul unor bănci importante de pe Wall Street

Levine și-a început cariera, în 1977, la „Citibank", în Manhattan. Era deziluzionat, totuși a continuat. În aceeași perioadă, a intrat în legătură cu Robert Wilkis, cu patru ani mai mare, venit și el la „Citibank" de cîteva luni, care absolvise la Standford.

La „Citibank", Levine a învățat subtilitățile comerțului cu devize, s-a familiarizat cu agitația de la bursă. După un an, a fost avansat și avea perspective de a putea obține un post la o bancă de investiții.

La mijlocul anilor '70, în sfera investițiilor s-a produs o schimbare fundamentală, marcată de două evenimente importante: în 1974, „International Nickel Co." a vrut să „înghită" Electric Storage Battery Company și a făcut o „ofertă dușmănoasă" (hostile takeover bid). Ambele firme au apelat la serviciile unor bănci de investiții; în cele din urmă a învins „Nickel". Ceea ce era nou în această tranzacție era faptul că băncile de investiții participau la o încercare de fuziune „inacceptabilă", procedeul fiind respins ca neloial pînă la momentul respectiv.

Cel de al doilea eveniment important a primit numele de „May Day". Începînd cu 1 mai 1975, forurile de supraveghere ale bursei au decis ca depunerile în titluri de valoare să nu mai fie calculate la

valoare fixă, ci valoarea lor să fie supusă fluctuației. Aceasta a determinat ca, de pe o zi pe alta, valoarea depunerilor în titluri de valoare să scadă cu 40 la sută, iar cea a veniturilor de pe Wall Street — cu 600 milioane de dolari.

Multe firme, care n-au putut acoperi pierderile, au dat faliment sau au fost vîndute altora mai puternice. Smith Barney, una din cele mai importante bănci de investiții în anii '30—'40, a intrat în criză și a fuzionat, în 1976, cu „Harris Upha & Co.". Inflația și dobînzile ridicate, sumele necesare înființării unor întreprinderi noi au crescut considerabil ; totodată, rata inflației a făcut ca activul întreprinderilor să crească mai repede decît cel al acțiunilor, ceea ce a determinat ca, la bursă, multe întreprinderi să aibă o cotație inferioară. Deci, pentru o întreprindere care voia să se extindă, era mai avantajos să cumpere una existentă, decît să facă investiții de capital pentru ea însăși.

Dennis Levine a fost, la început, angajat la secția pentru finanțarea întreprinderilor ; după un an, a fost trimis la o filială a băncii din Paris. Șansa i-a surîs la întoarcere, cînd a reușit să fie angajat la secția M&A (merger and acquisition, fuziuni și achiziții). Inițial, această secție făcea operațiuni de rutină ; acum, în noua conjunctură financiară, acești specialiști au început să devină oamenii cei mai căutați. La ordinea zilei — oferte dezavantajoase de preluare : cine cîștiga avea succesul garantat.

Bancherii au multe posibilități de a întui eventualele fuziuni sau expansiuni ale firmelor. Una din ele este de a trage cu urechea la zvonurile care circulă pe Wall Street. Concret, băncile de investiții nu au voie să dea nici o informație despre vreo fuziune sau preluare de firme, înainte de anunțul oficial, pentru a nu determina, astfel, creșterea rapidă a cursului acțiunilor. Același lucru este valabil și pentru agenții ce operează formalitățile respective, dar ei sînt cei mai tentați să aibă cîștiguri suplimentare ilicite.

S.E.C. (Securities and Exchange Commission), din Washington, este cea care supraveghează comerțul cu titluri de valoare și respectarea secretului tuturor operațiunilor. Dennis Levine și-a creat repede o rețea de informatori, de care singur va avea grijă. Unul din ei, Ilan Reich, de la „Wachtell Lipton", a acceptat „cooperarea", după ce a fost asigurat că nimic nu va putea fi descoperit. Următorul — Robert Wilkis — a încuviințat să facă, și el, parte din rețea. În acest scop, a deschis la Nassau un cont pentru titluri de valoare la filiala „Credit Suisse", sub numele de Mr. Green. Pe măsură ce rețeaua se mărea, Wilkis a devenit singurul om de încredere al lui Levine.

Pe baza acestei rețele, între iunie și septembrie 1980, venitul realizat de Levine la „Leu" s-a dublat. Tot în această perioadă, Reich l-a avertizat că „Jefferson Insurance" a solicitat Zürichului asistență în cazul unei eventuale preluări. Deci, pe 24 septembrie, Levine a cerut băncii să cumpere de toți banii aflați în cont acțiuni Jefferson. Cursul lor a crescut rapid la două zile după aceea, cînd s-au oficializat operațiunile de preluare. Firește, Levine le-a vîndut și a încasat surplusul. Contul lui creștea continuu, iar afacerile au mers perfect pînă la mijlocul lui 1981. Spre sfîrșitul aceluiași an, Levine l-a racolat pe Sokolov, cu ajutorul căruia și-a rotunjit și mai mult încasările.

În iulie 1982, la filiala din Nassau a băncii „Leu", a fost numit Bernard Meier, un foarte bun cunoscător al pieței americane cu titluri de valoare. În momentul în care a văzut contul lui Diamond, și-a dat imediat seama după care sistem funcționează, și a început să-i copieze tranzacțiile. După un prim succes, nu s-a limitat la atîta, ci a început să recomande și altor clienți același gen de achiziții de acțiuni și titluri de valoare. Curînd, cumpărările și vînzările ordonate de Levine au început să fie copiate nu numai de funcționarii băncii din Nassau, ci și de clienți străini. Astfel, o cumpărare de acțiuni indicată de Levine era copiată, prin Nassau, de la New York la Caracas, luînd cu totul alte dimensiuni.

În lumea financiară, Dennis Levine era considerat un expert cu calități extraordinare. Într-o zi, i-a spus șefului său că „Citron Corporation" este ținta unei preluări forțate ; acesta a telefonat firmei respective pentru a cere amănunte, dar a primit un răspuns categoric negativ. La numai două săptămîni, a avut loc preluarea firmei — nimeni nu a bănuit vreodată că Levine obținea acest fel de informații de la agenți ce operau actele respective.

Deși contul creștea continuu, Levine nu era mulțumit cu postul și salariul său. Cea mai căutată bancă de investiții de pe Wall Street era, în 1984, „Drexel Burnham Lambert", condusă de Michael Milken. Banca și-a creat renumele intuind potențialul imens reprezentat de așa-numitele „Junks bonds", respectiv „titluri mizerabile". Ele erau, de fapt, titluri sau acțiuni a căror valoare era în scădere, din cauză că emitenții se aflau în dificultate. Studiindu-le cu atenție, Milken a știut să deosebească dintre ele pe acelea care aveau perspective de a reveni și chiar de a-și spori valoarea, față de cele ce nu mai prezentau nici o garanție. În acest fel, a creat și o piață pentru titluri de valoare și acțiuni foarte rentabile, cu o cotă de pierdere uimitor de mică. Drexel a reușit să modifice procedura de finanțare, deoarece acest tip de credite a devenit — în locul băncilor și al societăților de asigurare — sursa primară de finanțare. Întreprinderile specializate sau cu preferințe pentru vînzări și cumpărări, cu scopul speculațiilor financiare, au devenit clienții de bază ai băncii Drexel. Concret, în America s-a modificat sistemul patronatului, deoarece, prin acest tip de credite, erau vizate cele mai mari firme din țară.

Pentru extinderea pieței și a operațiunilor, Drexel angaja oameni dintre cei mai competenți. Era, deci, firesc ca „meritele" lui Levine să găsească ecou la Drexel — curînd, avea să fie numit unul din cei cinci „Managing Directors" ai băncii. În momentul angajării lui, nimeni nu bănuia ce prejudicii le va aduce, în final, tuturora.

Cea mai mare firmă de agenți de bursă din S.U.A. este Merrill Lynch ; la 22 mai 1985, aici s-a primit o anonimă, purtînd ștampila poștală Caracas, Venezuela, prin

Filiala băncii „Leu International" din Nassau, Bahamas

care se semnala că doi angajați ai filialei din Caracas fac speculații la bursă, pe baza unor informații confidențiale primite de la agenții de bursă, membri ai bursei. Reprezentantul băncii, Steve Snyder, a început investigațiile și a descoperit repede că cei doi agenți acuzați de speculații serveau, de fapt, un client al Băncii „Leu" din Nassau, Bahamas. În acel moment, Snyder a intrat în alertă : știa că, de cele mai multe ori, afacerile ilegale se fac prin intermediul instituțiilor din străinătate.

La mijlocul lui iunie, cei doi angajați ai filialei din Caracas au fost citați la sediul din New York al băncii „Merrill Lynch" pentru a prezenta detalii. Ambii au negat că fac afaceri ilegale, explicînd că, de fapt, unul primea ordine de la celălalt, care copia operațiunile indicate de clientul ce poseda un cont la banca din Nassau. Extinzînd investigațiile, Snyder a descoperit că au fost speculate acțiunile emise de 27 de firme care, ulterior, au fuzionat, ceea ce l-a determinat să sesizeze cazul forului de resort, S.E.C., Security and Exchange Commission. Pentru aceasta l-a contactat pe Gary Lynch, director de compartiment.

La mijlocul lui iulie, angajații băncii din Caracas au fost audiați de S.E.C. sub prestare de jurămînt. Rezultatul : nu sînt posesorii unor informații secrete ; ei au copiat operațiunile unui client al băncii din Nassau, după ce au remarcat că sînt avantajoase. Ei au recunoscut, însă, că era vorba de acțiunile emise de întreprinderi ce, în perioada imediat următoare, au fuzionat. Adevăratul posesor al contului, deci clientul care indica achiziționarea acestor acțiuni — pe care le copiau —, le era necunoscut.

Anchetatorii SEC au descoperit un fir — dar erau încă foarte departe de adevăr. Mai mult decît toate băncile americane, SEC urmărea să descopere rețelele traficurilor ilegale cu acțiuni. În anii '70, cele două burse americane — „New York Stock Exchange" și „American Stock Exchange" — și-au modificat programul calculatoarelor, în scopul depistării traficului ilegal. Bursele înregistrau, în fiecare caz, cursul și numărul acțiunilor licitate. Cînd o tranzacție depășea limita normală și numărul existent de acțiuni, ea apărea pe o listă separată. Atunci, cazul respectiv era examinat cu atenție pentru a se depista unde funcționează „veriga slabă" care dezvăluie informații confidențiale.

Bursa identifica agentul care a efectuat tranzacția, care, la rîndul lui, era obligat să dezvăluie numele proprietarului contului. După aceea, se verifica dacă proprietarul era angajatul uneia din cele două firme — cea care era preluată sau cea care prelua; firește, pe tot parcursul acestor verificări, bursa ținea la curent SEC despre evoluția investigațiilor.

Pe măsură ce bursa și SEC își perfecționau sistemul de supraveghere și depistare, agenții care făceau operații ilegale își deschideau conturi în străinătate. La vremea respectivă, băncile din țări care păstrau cu strictețe secretul bancar — Elveția, Bahamas, insulele Cayman — nu erau obligate (de altfel, nu sînt nici astăzi, în totalitate) să dezvăluie autorităților americane numele clienților lor. Din aceste considerente, operațiunile efectuate de banca „Leu", din Bahamas, erau de fapt o barieră de netrecut pentru SEC. De aceea, juriștii de la SEC au considerat oportun să depună eforturi pentru a obține cooperarea benevolă a băncii. În acest scop i-au telefonat lui Bernhard Meier, angajatul băncii „Leu" care răspundea de operațiunile cu titluri de valoare și cu acțiuni.

În după amiaza zilei de 28 august, Meier avea să dea buzna în biroul șefului său, Bruno Pletscher ; roșu de mînie, i-a comunicat : „Sîntem la ananghie. Mi s-a telefonat de la SEC — prietenul nostru a mers prea departe, comisia ne cere detalii !“ Prietenul era, firește, Dennis Levine, ce deschisese contul pe numele Diamond. Meier și Pletscher au profitat, și ei, din plin de pe urma lui, copiindu-i operațiunile. SEC a precizat că este vorba de 27 de tipuri de acțiuni, toate implicate în operațiuni de preluare. Meier a știut, pe loc, despre ce cont este vorba.

Levine nu a fost deloc impresionat cînd Meier l-a înștiințat de telefonul primit de la SEC; singurul lucru incomod era că trebuia să mai facă un drum la Nassau. Totuși, i-a spus lui Robert Wilkis despre telefonul lui Meier, iar celuilalt partener de încredere (Ivan Boesky) i-a cerut sfatul. „Un bun prieten are necazuri cu SEC“, la care Boesky i-a replicat imediat : „Să apeleze la Harvey Pitt, cel mai bun avocat pentru aceste probleme. Și eu apelez la el cînd am dificultăți cu SEC“.

Pe 2 septembrie, Levine se afla la sediul băncii „Leu“ din Nassau. „SEC — a spus el — nu are dreptul să cerceteze o bancă elvețiană și nici să se amestece în operațiunile unei bănci din Bahamas. Trebuie să le spuneți celor de la SEC că ați făcut tranzacțiile după ce ați studiat minuțios bursa, iar SEC nu are nici o posibilitate să dovedească contrariul. Cel mai important lucru este un avocat bun, vi-l recomand, deci, pe Harvey Pitt. Cunoaște foarte bine SEC. Deci, îl convingeți pe Pitt, iar acesta rezolvă cu SEC“.

Astfel, Pitt a primit un dosar ce avea să devină o afacere complicată și să-i răpească mult timp. Pe 18 septembrie, Meier s-a întîlnit la New York cu Pitt și cu colegul său Michael Rauch, la hotelul Waldorf-Astoria. La întoarcere, i s-a înmînat un plic prin care era citat la SEC pentru a da amănunte în legătură cu operațiunile băncii începînd cu 1 octombrie 1983, ca, de altfel, și cu operațiunile bancare făcute de el personal — ambele sub amenințarea cu urmărirea penală. În realitate, SEC își pierduse speranța într-o colaborare benevolă cu Meier sau cu banca și solicitase sprijinul organelor vamale. Acestea comunicau orice călătorie în străinătate a lui Meier — ceea ce însemna pentru el o grea lovitură. În schimb, Levine era foarte liniștit și, cînd a aflat de citațiile SEC, a repetat : „Minți cu seninătate. Chiar dacă SEC știe că este vorba de minciună, n-are nici o posibilitate de a o dovedi“.

Angajații băncii „Leu“ nu știau ce să facă. Pitt și Rauch se vedeau confruntați cu declarații contradictorii ; SEC susținea că este vorba de tranzacții ilegale, banca pretindea că operațiunile s-au făcut pe baza studierii bursei. Pitt le-a spus, odată, lui Meier și Pletscher : „Multe din acțiuni sînt cumpărate cu puțin înaintea tranzacțiilor de fuzionare a firmei. Dv. susțineți că este vorba de depuneri aflate în administrație. Ori SEC se înșeală, ori dv. nu spuneți adevărul“.

Meier a rămas la versiunea inițială ; Pletscher, însă, apărea foarte rar și se îndoia că povestea lui Levine ar putea fi convingătoare. De aceea, l-a informat pe Hans Knopfli, managerul băncii „Leu“, despre investigațiile SEC.

Pe 27 septembrie, Levine se afla din nou la Nassau pentru a afla cum merg lucrurile. A fost mulțumit de explicații și a vrut să verifice actele contului. Deschisese, cu puțin timp în urmă, o societate sub jurisdicție panameză (Diamond Holdings Inc.); mai deschisese și un cont, în locul celui personal, de la banca „Leu“. Pletscher a scos actele : formularul de deschidere, documentele operațiunilor, ce se păstrează pe perioada valabilității contului. La vederea fotocopiei pașaportului, Levine a sărit ca ars. „Ce caută aici împreună cu semnătura mea ? Acesta este contul «Diamond Holdings», și numele meu nu trebuie să apară în acte. Mai trebuie să dispară și chitanțele pe care apare numele meu“. Pletscher a refuzat — era de meserie și știa cît de importantă este păstrarea riguroasă a ordinii.

Meier știa că Pitt și Rauch insistau să vadă conturile băncii, chiar dacă nu comunicau aceasta lui SEC. „Dacă ați avea zece conturi — i-a explicat lui Levine —, ar fi mai bine ; tranzacțiile ar fi subdivizate. Am avea nevoie de zece nume, în acest sens“. Levine a refuzat. „Nu pot; nimeni, nici măcar soția, nu știe nimic. Ca să dau zece nume, ar însemna un număr mai mare de oameni care știu de afacere. În plus, va trebui să le dau și lor ceva, și ar fi prea scump“.

Pletscher intuia că afacerea devenea din ce în ce mai periculoasă. Cum a intrat în horă ? Unde lua sfîrșit loialitatea băncii față de client ? Oare „Diamond“ era chiar atît de abil, cum susținea ? Afacerea îl deranja nespus, mai ales că era pe punctul de a-i lua locul șefului filialei din Bahamas. Pletscher a refuzat și ideea lui Meier — de a manevra calculatorul și a înființa conturi fictive pentru Levine. Operațiunea era complicată și cerea mult timp, dar avea șansa să mascheze adevărul.

La mijlocul lui octombrie, Pitt s-a întîlnit, incidental, cu Levine la un dineu. Deși se arăta jovial, era de fapt, neliniștit că trebuia să stea alături de cel care îi hotăra soarta.

În scurt timp, Levine dobîndise o poziție solidă la „Drexel Burnham“. Banca i-a încredințat tranzacții importante — printre altele, și preluarea firmei „Crown Zellerbach“ de către James Goldsmith. Principalul consilier al afacerii era, deci, Levine — reușita preluării ar fi simbolizat, într-un fel, ritualul de consacrare, faptul că, la 33 de ani, era deja o stea printre bancherii din investiții.

■

Leo Wang, anchetator al SEC, era unul din cei mai perseverenți în materie. Împreună cu colegul său, Peter Sonnenthal, a început investigațiile la bursă și amîndoi au văzut că achizițiile băncii „Leu“, prin intermediul „Merrill Lynch“, nu reprezentau decît vîrful aisbergului. Erau convinși că sînt pe urma unei rețele, și acest lucru s-a confirmat încă o dată cînd au văzut că dosarul era apărat de Pitt și Rauch, specialiști în afaceri ilegale. Convorbirile dintre juriștii SEC și avocații „Leu“ au debutat anevoios. Avocații făceau un fel de echilibristică : pe de o parte, încercau să convingă SEC că tranzacțiile băncii „Leu“ sînt legale și că SEC ar putea avea acces în anumite condiții la actele băncii, fără a se dezvălui posesorul contului.

Pe de altă parte, avocații nu cunoșteau adevărul. Sperau să se clarifice după ce, pe 4 decembrie, Meier le va prezenta, în sfîrșit, 28 de conturi. La prima vedere, totul părea simplu, dar, după cîteva minute, Pitt și Rauch au constatat că aceste conturi nu susțin strategia apărării. Pitt i-a spus lui Meier : „Ori actele sînt false, ori povestea dv. este falsă“.

La sfîrșitul săptămînii, mușamalizarea a luat sfîrșit : la Nassau a venit Hans Peter Schaad, managerul băncii „Leu“. Meier, Pletscher și Fraysse i-au relatat amănunțit cele petrecute. „Nu pot înțelege cum i-ați putut minți pe avocați. Este cel mai grav lucru pe care l-ați putut face“ — a spus acesta.

Pitt și Rauch au fost convocați de urgență la Nassau, și Schaad le-a confirmat ceea ce ei bănuiau de mult : „Nu vi s-a spus adevărul. După cîte știu, toate aceste operațiuni s-au făcut printr-un singur cont“. Li s-au dat toate amănuntele legate de cont și operațiuni : cînd li s-a precizat că posesorul contului deține o funcție importantă la „Drexel Burnham Lambert“ și că este bancher în investiții, s-au convins că este vorba de un caz deosebit.

Cei doi avocați au analizat atent alternativele băncii :

— Dispută juridică : banca face uz de statutul păstrării secretului în Elveția și Bahamas, refuză SEC accesul la acte și o dă în judecată. Chiar dacă banca pierde procesul, ea poate refuza, în continuare, să prezinte actele — cu riscul ca titlurile de valoare emise de S.U.A. să-i fie blocate;

— Înțelegere : banca spune adevărul, pune actele la dispoziție, dezvăluie numele clientului, în schimb, este oprită orice procedură juridică împotriva băncii și a angajaților ei.

Schaad a susținut cea de-a doua soluție În final, cei doi avocați au aflat și numele lui Levine, în pofida tuturor secretelor bancare. Pitt se întreba de ce i s-a încredințat dosarul, dacă banca a adoptat soluția mușamalizării. El a apărat cu succes dosare în fața SEC, dar toți clienții i-au spus adevărul. Nu era unul din avocații care să admită minciuni. Acum, cînd SEC a descoperit manevra de mușamalizare, situația băncii era deosebit de riscantă. L-a întrebat pe Meier : „De ce m-ați angajat ?“. „Levine a fost cel ce v-a recomandat“, i-a răspuns acesta.

Levine continua să creadă că este mai deștept decît toți agenții. Pe 9 decembrie, a indicat băncii „Leu“ o nouă achiziționare de acțiuni, dar aceasta a refuzat, pe motiv că, pînă la sfîrșitul anchetei, operațiunile contului sînt blocate. Pe 14 decembrie, Levine era la Nassau — și contrar „eticii profesionale“ cei doi bancheri și-au mințit clientul : totul decurge conform planului de mușamalizare. Deci, Levine era din ce în ce mai decis să-și sporească veniturile. La începutul lui martie 1986, a cerut băncii „Leu“ să modifice tipul operațiunilor bancare. Banca l-a refuzat, iar el a amenințat că se adresează altei instituții financiare.

Levine ar fi trebuit să înțeleagă deja că ar fi bine să fie deosebit de precaut și că investigațiile SEC continuă — deci, nu eșuează, după cum spera el. Mai știa, de asemenea, că aria cercetărilor a fost lărgită și că SEC a contactat avocați, bancheri în investiții și agenți pentru a se edifica asupra acțiunilor respective. În realitate, lucrurile erau mult mai avansate : la 19 martie 1986, s-a semnat înțelegerea între SEC și „Leu“ — respectiv, banca dezvăluia Comisiei actele contului. Dezvăluirea identității posesorului trebuia făcută cu acordul guvernului din Bahamas. Înțelegerea mai prevedea ca Pletscher să compară sub prestare de jurămînt în fața SEC.

La mijlocul lui aprilie, acțiunea inițiată după primirea anonimei era finalizată — posesorul contului încasase uriașe cîștiguri ilicite. La 7 mai, procurorul general al Bahamas și-a dat acordul pentru dezvăluirea identității clientului. Pitt a comunicat SEC numărul contului lui Levine. În dimineața zilei de 12 mai, SEC a obținut, de la procuratura din New York, prin intermediul unei proceduri de urgență, blocarea contului lui Levine, fără știrea acestuia. Spre prînz, SEC a informat „Drexel Burnham“ despre acuzațiile aduse lui Levine și l-a arestat. Pedeapsa pentru asemenea delicte era închisoare pe viață și confiscarea întregii averi.

Conform prevederilor, Levine a fost eliberat pe cauțiune pînă în momentul stabilirii pedepsei. La încheierea activității sale ilegale, Levine a făcut afacerea vieții sale: a declarat că este dispus să dezvăluie rețeaua lui pentru micșorarea pedepsei. A scăpat cu doi ani închisoare și o amendă substanțială.

(Va urma)

Traducere și adaptare, după revista „Der Spiegel“, de Magda Cadia

„Armele inteligente“ sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază

(7)

Cum s-a verificat, însă, de multe ori, și computerele greșesc. În aceste condiții, este firească întrebarea autorului lucrării „Puterea calculatorului și slăbiciunea rațiunii“: „Nu ne-am putea trezi, într-o zi, că, dintr-o eroare a computerului, s-a declanșat un nou război mondial cu urmări ireversibile ?“

Se vede, însă, că, în unele cabinete, se acordă întîietate „trăirii clipei prezente“, nesocotindu-se marile riscuri pentru viitor. Așa se face că, înainte de a se confrunta militar, marile state angrenate în competiția înarmării avansează într-un alt gen de confruntare, deocamdată pașnic, dar care contribuie, din ce în ce mai accentuat, la crearea premiselor pentru o ciocnire militară cu efecte ireversibile. Iar acest gen de confruntare are loc pe terenul microelectrotehnicii militare.

Evident, procesul nu constituie o noutate. Mărturii nenumărate atestă că, de fapt, evoluția tehnicii, a tacticilor și strategiilor militare a fost și este strîns legată de progresele înregistrate în știință și tehnică. Aceste „motoare“ au făcut ca de la „războiul manufacturat“ să se treacă la „războiul mecanizat“, iar în prezent să se vorbească tot mai mult de capacitatea uneia sau alteia dintre țări sau a unui grup de state de a purta, de a cîștiga un „război computerizat“. Ceea ce ieri se considera, pînă și în aria literaturii științifico-fantastice, ca „imaginație prolifică“ sau „mai mult decît îndrăzneață“, azi sau mîine devine realitate în stocurile distructive. Constituie un adevăr că și datorită acestei evoluții omenirea se află la răscruce, avînd de ales între pace și urgia nucleară. Însăși viața, însăși existența planetei sînt amenințate. Desigur, acum, datorită cuceririlor științei, ființa umană cunoaște, înțelege mai mult și mai bine legitățile naturii, vieții și societății. Deci, are un ascendent față de mediul care o înconjoară, deține în mai mare măsură posibilitatea și capacitatea de a evita manifestarea oarbă a componentelor acestuia. Din păcate, însă, foarte multe cuceriri ale geniului uman au fost și sînt împiedicate să-și îndeplinească menirea firească. În acest cadru, o „bătălie“ care s-ar fi putut desfășura în interesul omului, al progresului, prin descoperirea și punerea în aplicare a marilor avantaje ale electronicii, a fost deturnată și se intensifică mereu, contribuind la cursa calitativă a înarmărilor, mărind pericolele ce amenință viața pe planeta noastră.

Secundele...

Cîteva secunde pot separa pacea de războiul nuclear. Iar posibilitatea de a împiedica pasul fatal se situează în apropiere de zero ; nu ar rămîne timp nici chiar pentru a evalua situația dacă, din eroare, a fost declanșată o falsă alarmă. Exprimată în forme diferite, o asemenea idee este prezentă tot mai insistent în avertismentele lansate de oamenii de știință din multe țări în legătură cu pericolele generate de implicarea tot mai evidentă a cuceririlor științei în competiția înarmărilor. Cu alte cuvinte — în mod aparent paradoxal —, cu cît se recurge la ultimele descoperiri — în scopul declarat de unii strategi de a se obține capacitatea de descurajare a adversarului, de a se asigura securitatea și a se preîntîmpina izbucnirea unui conflict mondial atotdistrugător — cu atît mai mult sporesc riscurile de a se ivi momentul cînd evenimentele ar avea un curs ireversibil. Iar calea de la extaz la agonie ar fi parcursă în numai cîteva secunde. Afirmație exagerată ? Deloc, spun unii savanți, care exemplifică prin ceea ce s-ar întîmpla în cazul în care sistemele militare computerizate ar trebui să dea comanda în cazul detectării unui atac — real sau fals. Cum se exprimă autorul unui articol din revista sovietică „Novoe vremea“, care se referea la sistemul S.D.I., nu ar mai rămîne timp nici măcar pentru „a-l trezi pe președinte“. Sau, cum remarca un ziarist occidental, nu s-ar mai putea recurge la „telefonul roșu“ pentru a verifica autenticitatea alarmei. Într-o astfel de situație, computerele ar trebui să facă, în fracțiuni de secundă, deosebirea între mii de focoase și zeci sau sute de mii de ținte false. Trebuie, după unii strategi, să prelucreze informații cu privire la circa 300 000 de eventuale ținte, să ofere indicii privind strategia ce trebuie să fie adoptată și să stabilească țintele cele mai importante. În plus, ar fi necesar ca aceleași ordinatoare să ghideze armele din sistemul defensiv și să verifice eficacitatea tirului. Calcule ale specialiștilor relevă că toate aceste operațiuni trebuie să se încadreze în maximum 300 secunde. Sînt 300 secunde în care trebuie declanșată ripostа. Dar dacă totul n-ar fi decît o eroare ? Șansele de a împiedica sfîrșitul fatal nu ar avea... șansa de a se situa în apropiere de zero. Ar fi chiar nule. Totul încadrîndu-se într-un interval de timp a cărui lungime ar fi de ordinul a cîtorva zeci sau sute de secunde.

Chiar să nu se înțeleagă în unele cancelarii că interesele omenirii impun evitarea sine die a secundelor periculoase în favoarea unui șir nesfîrșit de ani de pace ? Oricum, pentru aducere aminte, s-ar putea recurge inclusiv la computere care ar oferi răspunsul logic în fracțiuni de secundă. Iar, în acest sens, n-ar fi loc de vreo eroare.

Să contăm numai pe dărnicia Fortunei ?

De cîte ori Fortuna și-a îndreptat simpatia către locuitorii Terrei, evitînd declanșarea urgiei nucleare din eroare, în anii ce au trecut de cînd omenirea a fost „înzestrată“ cu arma atomică ? Întrebarea și-a pus-o un grup de oameni de știință de la Școala pentru studierea problemelor păcii de pe lîngă Universitatea din Bradford, Marea Britanie. Iar, pentru a găsi răspunsul, au purces la cercetări, care s-au soldat cu întocmirea unui studiu. Rezultatul final dă ca probabilă o cifră ce se situează peste 200. Număr care exprimă situațiile definite prin noțiunea „incident nuclear“. Dar, conștienți că, oricît s-au străduit, n-au putut pătrunde dincolo de toate „ușile blindate“, autorii documentului afirmă că aproximativa cifră „peste 200“ nu reușește decît să prezinte „vîrful aisbergului“.

Să luăm, totuși, ca reală situația întocmită de cercetătorii de la Bradford. Într-o perioadă de 43 de ani, de cînd omenirea cunoaște existența armei atomice — reperele purtînd numele tragediilor de la Hiroshima și Nagasaki —, cataclismul nuclear putea să fie declanșat de peste 200 de ori, dacă întîmplarea n-ar fi făcut ca unele incidente să se termine cu bine. Cel mai serios incident în Marea Britanie — relevă studiul — s-a produs în 1983, cînd din vina unui membru al echipajului — „fără experiență“, notează autorii documentului, fără a specifica în ce sens trebuie interpretată lipsa de experiență : ca pregătire profesională sau ca „nerodat“ în materie de... gafe nucleare ? — submarinul „Repulse“, dotat cu rachete cu focoase bazate pe forța atomului, s-a aflat la un pas de catastrofă. În context, se subliniază că armamentelor nucleare ale Marii Britanii le lipsesc multe dispozitive de protecție, avînd rolul, printre altele, de a evita detonarea întîmplătoare a focoaselor.

Experți ai O.N.U. au ajuns la concluzia că probabilitatea unui război provocat din eroare, prin efectul mai multor riscuri previzibile, între care se înscriu și greșelile computerelor, este de o dată la 100 ani. Mare ? Mică ? Răspunsul îl dă un studiu elaborat sub egida organizației mondiale amintite : „Probabilitatea unui război nucelar neintenționat de 1 la 100 de ani ar putea să pară unora neglijabilă ; ea devine, însă, mult mai amenințătoare dacă ținem seama de faptul că — în baza logicii distribuțiilor de probabilitate — dezastrul nuclear se poate produce chiar mîine, el fiind, desigur, urmat de 99 de ani de... pace“. Dar la ce și cui ar mai folosi o asemenea pace după distrugerea oricărei urme de viață pe Terra ? Bernard Lown, savant american, laureat al Premiului Nobel, sublinia că riscul de declanșare accidentală a unui război nucelar este foarte mare, în principal din cauza unor deficiențe sau „sensibilități“ existente în sistemele computerizate de alertă. Numai în S.U.A., releva el, într-un singur an s-au declanșat 2 700 alarme false datorate erorilor computerelor. Cauzele sînt multiple, aria lor mergînd — cum s-a dovedit — de la punerea greșită a unei virgule în program, pînă la starea vremii sau intervenția unor „intruși“ în sistem. „Intruși“ care pot fi întîmplători — un păianjen, o muscă, o șopîrlă, cum s-a descoperit în realitate — sau care sînt persoane care practică pirateria informațională. Mai nou, s-a dovedit că și ordinatoarele se pot îmbolnăvi. Cauza ? Sensibilitatea la... virusuri, care sînt, de fapt, microprograme disimulate într-un program, ale căror informații afectează computerul respectiv pînă la blocarea funcționării sale. Acțiunea constă în strecurarea într-un program a unui microprogram pirat care va alerta sau chiar va distruge memoria ordinatorului. „Virusul“ poate rămîne o perioadă de timp în stare latentă, neputînd fi detec-

tat. În schimb, cînd va produce „explozia", computerul afectat va contamina toate ordinatoarele cu care intră în contact. Unii experți afirmă că o astfel de „boală" a fost semnalată întîia oară în Statele Unite. În Franța, prima detectare de virus a computerelor a avut loc la societatea „Loriciel", specializată în jocuri electronice. Un necunoscut a trimis companiei, prin poștă, o dischetă care conținea un program menit să împiedice reproducerea jocurilor electronice. Cu umor, expeditorul furniza un singur indiciu despre el : locuia pe strada... Impasului. Dar, evident, era vorba de o farsă, dovedindu-se că o stradă cu acest nume nu există. Efectele urmărite de cel ce, în realitate, dorea să creeze un impas pentru companie au putut fi evitate, deoarece „Loriciel" testează în prealabil programele primite din exterior. Astfel, „virusul" a fost descoperit înainte de a putea „îmbolnăvi" circuitele amenințate. Între cele mai spectaculoase cazuri se înscrie cel detectat în Israel, în toamna lui 1987 : în două luni au fost contaminate aproape toate microordinatoarele din țară. În S.U.A. se consideră că prima mare manifestare a „maladiei" a fost cea prin care a fost introdus cuvîntul „cookie" în toate programele computerelor aparținînd Universității Stanford din California. Ulterior, a fost atacată rețeaua de comunicații a I.B.M. Mai multe societăți din Marea Britanie au devenit, la rîndul lor, victime ale „virusului". Incertitudinile se mențin, nici un autor de programe pirat nefiind prins. Există, totuși, două certitudini : 1) sistemul garantează anonimatul celor ce recurg la „virusuri" ; 2) aceștia au o pregătire cu mult peste medie în domeniul informaticii. Din diferite surse se fac referiri la soluții. Dar majoritatea — dacă nu în totalitate — sînt destinate să șteargă „intrușii" după ce manevra a fost descoperită. Adică, după ce, un interval mai lung sau mai scurt de timp, „virusul" a „îmbolnăvit" computerele respective iar efectele urmărite s-au produs. Dacă, în domeniul civil, consecințele nu pot atinge cote primejdioase și nu sînt, de regulă, ireversibile, cu totul altfel se pune problema, în sectorul militar unde, cum este cunoscut, sisteme deosebit de complexe de arme, inclusiv — sau, mai ales, — nucleare se bazează pe ordinatoare. La ce-ar mai folosi „tratamentul" de anihilare a „virusului" dacă un program pirat a fost introdus și a acționat în circuitul computerelor, dacă, altfel spus, urgia nucleară a fost declanșată dintr-un accident ? Sau, ca să fim în temă, datorită „maladiei" transmise prin „virusul" ordinatoarelor ?

Imperativul major al dezarmării

Așadar, de cel puțin 200 de ori — de cîteva mii de ori, după alte opinii — în perioada postbelică, soarta omenirii a depins de... capriciile Fortunei. Putem conta, în continuare, pe „vigilența" acesteia. Și, mai ales, pe faptul că, mereu întîmplarea va fi norocoasă pentru umanitate ? Este evident că omenirea nu-și poate lăsa destinul în mîna hazardului. Pentru că, oricît de binevoitoare ar fi Fortuna, nu poate prevedea toate posibilitățile care ar putea provoca, la această oră, o tragedie ireversibilă, sub „egidă" nucleară, pe Terra. Soarta omenirii depinde, în ultimă instanță, de modul și căile prin care locuitorii Terrei reușesc să elimine riscurile ce pîndesc înșeși șansele supraviețuirii. Iar, dintre expresiile materiale ale acestor riscuri, armele nucleare se situează, fără dubii, pe primul loc. Mai trebuie enunțată concluzia ?

Interesele umanității cer acțiuni urgente în direcția utilizării cuceririlor științei și a noilor tehnologii nu împotriva vieții ci pentru înfrumusețarea acesteia. Ceea ce implică, în primul rînd, dezarmarea. Este un imperativ subliniat în repetate rînduri de președintele Nicolae Ceaușescu, de partidul și statul nostru. „În zilele noastre, cînd lumea se confruntă încă cu o serie de probleme grave, cînd pe diferite meridiane ale globului mai ard flăcările războiului, mai stăruie focare de încordare și conflicte — sublinia, în acest sens, conducătorul partidului și statului nostru — misiunea nobilă a științei este să servească eforturile omenirii de a salvgarda pacea, de a crea un climat de încredere și colaborare fructuoasă între națiuni, de a înainta continuu pe calea progresului și civilizației". Valabilă de-a lungul întregii istorii, această cerință dobîndește în prezent valențele unui mare deziderat. Iar pentru împlinirea sa se impune pasul de la recunoaștere, la concretizare.

Ion Stoica

(Sfîrșit)

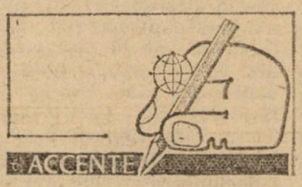

„Războiul alb"...

Oricîte eforturi aș face, în vecii vecilor nu aș fi în stare să presupun că, în spatele activității traficanților de droguri, s-ar afla gîndirea blajină a unor altruiști, anonimi binefăcători cotizanți mistuiți de dorința de a ferici biata clientelă. Continui să cred că treapta cea mai de jos pe scara negoțurilor rușinoase este aceea a pieței stupefiantelor. Se spune că hoțul are un păcat iar păgubașul nouă; în sensul că păgubitul riscă să bănuiască mai mult decît strictul necesar.

Răsfoind un recent raport al Consiliului internațional pentru controlul narcoticelor, printre multe și amare concluzii am desprins una care îți dă de bănuit, și anume că prețul cocainei a... scăzut. Cu alte cuvinte, accesul s-a lărgit, fapt ce presupune creșterea listei abonaților potențiali și învederarea în consum a celor cu „state de serviciu" mai vechi în branșă. Desigur, scăderea prețului poate fi motivată de tot felul de conjuncturi. Eu sînt tentat să cred că o atare manevră este una de tip malefic. Deschiderea cît mai largă a porților infernului duce la asigurarea unei cote substanțial dezvoltate de victime sigure.

Fiind tot mai decis vinate și lichidate, rețelele regionale sau internaționale sînt obligate să-și asigure o desfacere cît mai comodă. În locul clientelei reperabile se montează, acum, o piață largă, mondială, imposibil de asediat.

Raportul arată că „gravitatea situației a determinat reacții energice" și că „se depun eforturi mari pentru identificarea și punerea sub acuzație nu numai a șefilor crimei organizate, ci și a rețelelor de traficanți". Sînt amintite, în acest context, două acțiuni realizate în comun de mai multe țări. În august 1988, cu concursul autorităților din 30 de țări de pe continentul american și din Europa occidentală, timp de 30 de zile s-a realizat confiscarea a două tone de cocaină, desființarea a 13 laboratoare, distrugerea a șapte piste de aterizare pentru avioane mici, distrugerea a 240 de tone de hașiș și arestarea a peste 1 000 de traficanți.

Așadar, un adevărat război de guerilă. O luptă pe viață și pe moarte între forțele de ordine — sudate într-o alianță de proporții — și forțele armate ale diverselor filiere mai vechi sau mai noi. Un „război alb" teribil, cel mai adesea secret, cu numeroase căderi de-o parte și de alta, cu cetăți și tranșee în continuă mișcare. Acest război se învîrtește în jurul globului izbucnind, la scenă deschisă, din cînd în cînd. Fapt notabil, filierele se demontează pe rînd sau se decapitează pe rînd, dar flagelul rămîne omniprezent. Mai grav : tendința de consum crește. Același raport notează : „Răspîndirea narcomaniei capătă un caracter universal, afectînd practic toate țările. În 1988, s-a înregistrat o creștere continuă a consumului de heroină — unul dintre cele mai periculoase droguri. Temerile specialiștilor sînt generate de faptul că un interes sporit față de producția de heroină și de desfacerea acesteia este manifestat de bandele de traficanți care acționează în America Latină. Contrabanda cu heroină continuă să prospere în țările asiatice. «Filiera» acestui narcotic trece, în primul rînd prin Hong Kong, de unde ea pătrunde în America de Nord și în statele din bazinul Oceanului Pacific. Se intensifică introducerea ilegală a cocainei din statele Americii Latine în Europa. Anul trecut, cantitatea de cocaină confiscată s-a dublat. Potrivit opiniei specialiștilor, interesul manifestat, în prezent, de bandele specializate în desfacerea cocainei pentru statele vest-europene se explică prin faptul că piața Statelor Unite — considerate, ani de-a rîndul, principalul consumator — este suprasaturată. În 1988, în această țară s-a înregistrat o creștere bruscă a numărului victimelor provocate de narcomanie și, în primul rînd, de consumul crescînd de «crack» — cea mai periculoasă «variantă» a cocainei. În pofida intensificării considerabile a luptei autorităților împotriva narcomaniei, stupefiantele confiscate anul trecut pe teritoriul S.U.A. reprezintă, potrivit datelor furnizate de Interpol, cel mult 5 la sută din volumul total al producției de narcotice".

Altfel spus, ofensiva mondială împotriva consumului de droguri își reduce succesele la un procent infim. Oricît ar fi de benefică și de eroică o asemenea acțiune, ea rămîne, constant, departe de rezultatele pe care orice om normal le-ar sconta. Este deci cazul tipic al unei abordări a efectelor, și nu a cauzelor. „Războiul alb" posedă, de-o parte și de alta a baricadei, doctrine, strategii și metode curente. Mai rămîne să se ridice ștacheta la nivelul condiției umane, care rămîne cheia conflictului...

Radu Budeanu

POSTA REDACȚIEI

Populație

Grigore Andreescu, București. „Populația lumii îmbătrînește, dar îmbătrînește inegal" a declarat Hiroshi Nakajima, directorul general al Organizației Mondiale a Sănătății (O.M.S.), în alocuțiunea rostită la cea de-a 3-a Conferință internațională privind longevitatea și calitatea vieții — informează Buletinul de presă al O.M.S. „În perioada 1950—1990, speranța de viață, calculată în medie pe ansamblul populației lumii, a crescut de la 45 la 60 de ani", a afirmat Nakajima. El a relevat, de asemenea, că reducerea diferenței dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare a scăzut de la 25 la aproximativ 15 ani. „Această reducere este o dovadă a eficacității investițiilor consacrate dezvoltării sectorului sănătății, dar evidențiază, de asemenea, sarcinile activității viitoare". „Persoanele în vîrstă din țările în curs de dezvoltare necesită satisfacerea unor cerințe multiple, ceea ce se realizează, adeseori, cu mijloace dramatic de limitate, soluționarea problemelor create de această categorie socială sporind și mai mult bugetul alocat sectorului sănătății". În numeroase țări în curs de dezvoltare, persoanele care îmbătrînesc continuă în mod obișnuit să muncească, dar ele sînt din ce în ce mai frecvent sprijinite de membrii familiilor lor. Pe de altă parte, în fiecare an, 25 milioane de persoane migrează spre orașe. Acest fapt ridică o mare problemă pentru persoanele în vîrstă. În cazul în care preferă să rămînă în satul natal după plecarea tinerilor spre oraș, persoanele în vîrstă sînt nevoite să se descurce singure, într-un moment în care sînt din ce în ce mai puțin în măsură să o facă. Dar, dacă optează pentru a-i urma pe tineri, persoanele în vîrstă sînt confruntate cu necesitatea de a lupta pentru a-și găsi nu numai un loc de cazare, deseori la marile periferii urbane, ci și un loc de muncă într-un mediu în care șomajul în masă este deja o regulă. Această problemă este una din cele mai urgente cu care se confruntă O.M.S. avîndu-se în vedere că, pînă în anul 2030, aproximativ 65 la sută din populația lumii va locui la oraș.

H. Nakajima a subliniat că este încă prea puțin cunoscut dinamismul social al îmbătrînirii și al persoanelor în vîrstă. Este necesară o cunoaștere mai aprofundată a problemelor și a cerințelor specifice pe care le ridică sănătatea persoanelor în vîrstă.

În 1987, O.M.S. a pus bazele unui program internațional de cercetare în problemele îmbătrînirii, în cadrul Programului mondial pentru sănătatea persoanelor în vîrstă.

Mirela Dragomirescu, București. Noua tactică adoptată de autoritățile americane împotriva traficanților de droguri — confiscarea bunurilor mobiliare și imobiliare — datează din 1984, cînd Congresul a adoptat o lege în acest sens. Pînă în momentul de față, serviciile vamale au confiscat vehicule, proprietăți și bani ai traficanților, în valoare de peste un miliard de dolari. „Dacă-l arestezi pe șef, se găsește întotdeauna un secund pentru a-i lua locul, dar dacă confiști obiectele de lux cumpărate cu bani mulți, atunci ataci punctul cel mai sensibil al traficanților de droguri" — afirmă Gwen Holden, membru al Asociației naționale a juriștilor criminologi. Revista „U.S. News and World Report" arată că „mulți criminologi consideră că, în lupta contra traficanților de droguri, confiscarea averilor este mai eficientă decît închisoarea", deoarece „banul reprezintă baza oricărei afaceri". Autoritățile americane au confiscat, de pildă, în ultimii trei ani, peste 199 de ambarcațiuni de diverse tipuri, în valoare de 33 milioane dolari, 8 849 vehicule (61,2 milioane dolari) și 245 avioane (26,8 milioane dolari). De asemenea, au fost confiscate 1 829 parcele de teren, în valoare de 283 milioane dolari, și conturi bancare cu un sold global de 442 milioane dolari. O serie de țări vest-europene — relatează revista citată — intenționează să adopte legislații similare împotriva traficanților de droguri.

Anton Bârsan, com. Stăncuța, jud. Brăila, oferă spre vînzare colecția revistei „Lumea" de la apariție și pînă în prezent.

Vasile Grigorescu, Brăila. Într-adevăr, numărul accidentelor aviatice a scăzut, anul trecut, în Statele Unite, dar cel al victimelor a crescut — față de 1987 — datorită prăbușirii avionului „Boeing"-747, al companiei „PANAM", la 21 decembrie, în Scoția. Potrivit Consiliului național pentru securitatea transporturilor al S.U.A., totalul victimelor celor trei accidente aeriene, soldate cu morți, în 1988, ale unor aparate aparținînd marilor companii nord-americane, s-a ridicat la 285 — față de 231, în 1987, cînd au avut loc patru accidente de acest fel.

Viorel Costea, Oradea. Cablul transatlantic despre care ne întrebați este al optulea (de aceea și prescurtarea este „TAT 8"). Este vorba de primul cablu din fibre optice care leagă America de Nord de Europa occidentală, dat în serviciu la 14 decembrie 1988, de American Telephone and Telegraph Company, din S.U.A., British Telecom și France Telecom. Cablul suboceanic este capabil să transmită, simultan, 40 000 de convorbiri telefonice și este desfășurat între Tuckerton, statul New Jersey, Widemouth, în Cornwall, Anglia, și Penmarch, în Bretania. Are 5 870 km din S.U.A. pînă la punctul de despărțire spre Marea Britanie și Franța ; secțiunea britanică are 520 km, iar cea franceză 350 km. Costul total al proiectului — 361 milioane dolari. „TAT 8" este proiectat pentru o „viață" de 25 de ani. Noua tehnologie oferă o calitate deosebită semnalelor transmise. Un al doilea cablu din fibre optice, capabil să transmită 80 000 de convorbiri simultan, va fi instalat în 1991. Primul cablu transatlantic, construit în 1956, transmitea doar 36 de convorbiri simultan. În 1983, a fost instalat un cablu coaxial cu miez de cupru, capabil să transmită 8 500 convorbiri simultan. În afara celor trei mari companii, și altele din Europa occidentală și Australia dispun de părți din capacitatea noului cablu. Pe de altă parte, ATT a anunțat că, împreună cu firma Kokusai Denshin Denwa din Japonia, lucrează, acum, la instalarea unui cablu din fibre optice în Pacific, între zona continentală a Statelor Unite, Hawaii, Guam și Japonia. Cînd se va încheia instalarea, în primăvara acestui an, noul cablu va crea o rețea de fibre optice legînd Japonia, Filipine, Taiwan, America de Nord și Europa.

Un posibil strămoș comun al primatelor superioare

Petruța Mihalache, Timișoara. De ani de zile, antropologii au considerat că primatele superioare (antropoidele) își au originea în Africa pentru că cele mai vechi fosile de antropoid au fost descoperite pe acest continent. Recent însă un grup de cercetători a declarat — după cum relatează revista americană „Science News" — că cel mai vechi antropoid și probabil strămoșul comun al maimuțelor și oamenilor ar proveni din Asia de sud. După îndelungi și atente examinări ale unor fosile de maxilare și dinți, descoperite în Birmania în 1978, precum și ca urmare a analizării unui incisiv recent descoperit în același loc, ei au ajuns la concluzia că primatul Amphipithecus mongaungensis ar putea să reprezinte etapa de legătură dintre antropoide și primatele inferioare sau prosimieni.

Alți cercetători — arată în continuare revista —, cu toate că au recunoscut importanța informațiilor, sînt mai precauți în acceptarea concluziei, atrăgînd atenția asupra faptului că dovezile nu sînt întru totul convingătoare. Unii nu sînt convinși încă de ipoteza potrivit căreia Amphipithecus este într-adevăr un primat superior. Dar ceea ce este absolut sigur este faptul că noile descoperiri au reactualizat o veche dispută asupra ramurii prosimienilor care au dat naștere antropoizilor.

Primele fragmente din maxilarul unui Amphipithecus au fost descoperite în anii '20. Pe atunci, Amphipithecus, sau Pondaungia, un alt primat descoperit în același loc, au fost numiți antropoizi. Însă, deoarece maxilarele erau incomplete, clasificarea lor a rămas nesigură. O oarecare abundență de fosile de Aegyptopithecus (din Egipt) i-a convins pe cercetători că acest primat — care a trăit în urmă cu 30—50 milioane de ani — ar fi primul antropoid cunoscut din lungul drum parcurs spre hominizi.

Reconstituind acum un maxilar inferior întreg din specia descoperită în Birmania, paleoantropologii Russel Ciochon, de la Universitatea din New York, Donald Savage, de la Universitatea Berkeley din California, și Thaw Tint, împreună cu Ba Maw, cercetători birmani, consideră că există suficiente dovezi pentru a considera că Amphipithecus, ale cărui fosile birmaneze au o vîrstă de 40—44 milioane de ani, este cel mai vechi antropoid cunoscut care a dat naștere formelor mai avansate.

G. Hornea, București. 1. Statele Unite au stabilit relații diplomatice cu Uniunea Sovietică la 16 noiembrie 1933.

2. Potrivit francezului Pierre Beaudoux, autorul volumului „Cele mai mari averi din lume", Hassanal Bolkiah, sultan de Brunei, în vîrstă de 40 de ani deține o avere evaluată la 15 miliarde dolari, dobîndită în urma reinvestirii sumelor obținute din comerțul cu petrol și gaze naturale în achiziționarea de hoteluri de lux în diverse zone ale lumii, cu o rentabilitate, în unele cazuri, de 200 la sută.

Damianov Radu, Tulcea. Regretăm, dar nu vă putem răspunde la întrebarea dumneavoastră, întrucît se referă la o problemă strict tehnică, ce nu intră în preocupările revistei noastre.

Consiliul de Securitate

Enescu Emilian, Strehaia ; Enăchescu Victor, București. Consiliul de Securitate al O.N.U. este un organ cu o componență restrînsă. În momentul adoptării ei, în 1945, Carta O.N.U. prevedea că acest organ este format din 11 membri, dintre care cinci membri permanenți (Anglia, China, Franța, S.U.A. și U.R.S.S.) și șase membri nepermanenți. Ca urmare a unui amendament adus Cartei, în 1963, numărul membrilor nepermanenți a fost sporit la zece, astfel totalul membrilor Consiliului este, astăzi, de 15.

Membrii nepermanenți sînt aleși pe doi ani, în fiecare an cîte cinci. Statul al cărui mandat expiră nu poate fi reales imediat. Potrivit Cartei, criteriile care stau la baza alegerii membrilor nepermanenți sînt, în primul rînd, contribuția acestora la menținerea păcii și securității, la înfăptuirea celorlalte scopuri ale Organizației mondiale, precum și asigurarea unei repartiții geografice echitabile.

Cele zece locuri ale membrilor nepermanenți sînt astfel repartizate : 5 pentru țările afro-asiatice, 1 pentru Europa răsăriteană, 2 pentru Europa occidentală și 2 pentru America Latină.

În prezent, în afara celor cinci membri permanenți, din Consiliu mai fac parte următoarele zece state : Iugoslavia, Brazilia, Nepal, Senegal, Algeria (mandatul lor a început la 1 ianuarie 1988), Canada, Columbia, Etiopia, Finlanda, Malayezia (mandatul lor a început la 1 ianuarie 1989).

Țara noastră a fost membru nepermanent al Consiliului de Securitate de două ori : în 1962 (un singur an, cînd a împărțit mandatul de doi ani cu Filipine) și în 1976—1977.

Particularitatea cea mai importantă a desfășurării activității Consiliului de Securitate este că hotărîrile de procedură se adoptă cu votul afirmativ a 9 membri, în timp ce deciziile în toate celelalte probleme sînt luate cu votul afirmativ a 9 membri, între care sînt cuprinse obligatoriu voturile tuturor membrilor permanenți. Este ceea ce în literatura de specialitate s-a numit dreptul de veto al membrilor permanenți ai Consiliului.

Consiliul de Securitate este astfel organizat, încît să-și poată exercita funcțiile fără întrerupere. În consecință, fiecare membru al Consiliului are un reprezentant permanent la sediul Organizației.

Constantin Rîureanu, București. Într-una din ultimele zile ale anului trecut, nu departe de orașul sovietic Kiev, decola, pentru primul zbor de probă, avionul „Mria" (în **imagine**), inaugurînd o nouă pagină în aeronautica mondială. Avînd o greutate de 600 tone, anvergura aripilor de 87 m și dotat cu șase turboreactoare, acest aparat de zbor deține recordul absolut al construcțiilor de acest gen. Cu o capacitate de transport de 250 de tone, AN-225, botezat poetic „Mria" (ceea ce, în ucraineană, înseamnă vis), avionul sovietic poate purta, ca sarcină, utilaje industriale în lungime de pînă la 60 de metri, care pot fi fixate de fuselajul său, chiar și naveta spațială „Buran". El este considerat de constructorii săi drept cel mai mare avion din lume în momentul de față. „Mria" este „fratele" mai mare al avionului-cargou precedent AN-124 „Ruslan" (vezi „Lumea", nr. 4), construit în urmă cu patru ani, care deține alt record mondial : parcurgerea fără escală a 20 000 km în 25 de ore și jumătate, care se află încă în perioada de probe. AN-225 are o viteză de croazieră de 800 km/oră. Echipajul său este compus din șase membri, în zborul de probă el fiind condus de Alexandr Galounenko, unul dintre cei mai buni piloți sovietici ai momentului. **(A.I.).**

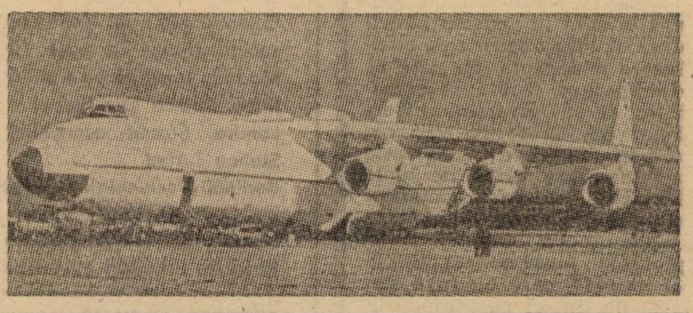

Calendare (II)

Gh. Dascălu, Babadag. Calendarul gregorian actual este bazat pe o valoare apropiată de anul tropic, și anume 365 zile, 5 ore, 48 minute, 46 secunde, 0 (valoare variabilă în timp) sau 365,242 5 zile. Anii sînt, în principiu, de 365 zile. Totuși, la un an din patru, numit **bisect**, i se adaugă o zi suplimentară (29 februarie). Aceasta ar corespunde valorii de 365,25 zile a anului tropic și ar crea un decalaj de 7,5 zile la o mie de ani. Pentru a se conforma realității, se suprimă, însă, trei ani bisecți seculari din patru : nu se mai păstrează ca bisecți decît anii seculari 1600, 2000, 2400, a căror dată este un multiplu al lui 400. Altfel spus, 1600 rămîne an bisect, dar nu și 1700, 1800, 1900. Această particularitate a constituit esența reformei gregoriene a calendarului, decisă în 1582 de papa Gregoriu XIII, în raport cu sistemul anterior (calendarul iulian). În cadrul aceleiași reforme, s-a decis să se reașeze anotimpurile în raport cu ciclul solar, în aceleași condiții în care se afla în anul 325 (conciliul de la Nicea). În 1257 de ani (325—1582), decalajul calendarului în raport cu Soarele era de circa 10 zile. S-a decis, deci, la Roma, ca ziua de joi 4 octombrie 1582 să fie urmată, imediat, de vineri 15 octombrie, fapt ce n-a alterat ordinea de succesiune a zilelor săptămînii. Franța a adoptat calendarul gregorian în 1582 : 9 decembrie 1582 a fost imediat urmat de 20 decembrie. În Marea Britanie, el a fost adoptat de parlament la 3 septembrie 1752, care a devenit 14 septembrie 1752 și nu 13, căci, între timp, calendarul iulian mai pierduse o zi.

Inițial, anul începea la 25 martie, și nu la 1 ianuarie : 31 decembrie 1690 era urmat de 1 ianuarie 1690 (și nu 1691), în timp ce 24 martie 1690 era urmat de 25 martie 1691. 1 ianuarie devine prima zi a anului abia în 1752. De fapt, cum vom vedea în cele ce urmează, fixarea zilei de 1 ianuarie pentru începerea unui nou an este de origine romană, dar numele ultimelor patru luni (septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie) se păstrează de pe vremea în care anul roman începea cu 1 martie.

Calendarul gregorian a fost adoptat de Rusia în 1918 și de Grecia în 1923.

În România, calendarul gregorian (calendarul de stil nou) a fost introdus în anul 1924, începînd de la 1 octombrie (care a devenit 14 octombrie, stil nou).

La ora actuală, el poate fi considerat de uz universal.

Anul gregorian este format din 12 luni. Subdiviziunea în 52 de săptămîni corespunde, aproximativ, numărului sferturilor de „lunații" (o săptămînă) aflate într-un an.

Calendarul iulian, care l-a precedat pe cel gregorian, comporta, și el, ani bisecți (unul la fiecare patru ani, fără excepție), dar ziua dublată era cea de 24 februarie. Ziua adăugată purta numele de **bis sextus dies ante calendas Martii,** iar anul ce avea o asemenea zi se numea **bissextilis.** Reforma respectivă a fost introdusă în anul 45 î.e.n., de Iulius Caesar, la sfaturile astronomului grec Sosigene, stabilit la Alexandria. Această reformă se impunea, deoarece, în acea epocă, la Roma domnea o mare dezordine în numărarea zilelor, pontifii avînd dreptul să intervină, după bunul lor plac, în durata anumitor perioade, marcînd, în special, datele scadențelor (fiscale sau de altă natură) și datele de instalare în funcție a anumitor magistrați. Iulius Caesar a schimbat și începutul de an nou, de la 1 martie la 1 ianuarie. 1 ianuarie anul 45 î.e.n. inaugurează, deci, reforma iuliană.

Trecerea de la calendarul iulian la cel gregorian se calculează după cum urmează : între 5 octombrie 1582 — 28 februarie 1700, se adaugă 10 zile ; după această dată și pînă la 28 februarie 1800, se adaugă 11 zile ; pînă la 28 februarie 1900 — 12 zile ; pînă la 28 februarie 2100 — 13 zile. **(R.D.).**

(Va urma)

Victoria Ardelean, Caransebeș. Tunelul pe sub Canalul Mînecii va asigura, cu începere din anul 1993, o considerabilă creștere a schimbului de mărfuri și a traficului de pasageri între Marea Britanie și continent. Conform unui raport al Parlamentului (vest)-european, citat de revista „Science et vie", tunelul va asigura transportul anual a 84,4 milioane tone mărfuri, față de 60,4 milioane tone în prezent. În ce privește numărul de călători care vor tranzita în ambele sensuri, este estimat la 84,3 milioane anual, față de 46,1 milioane în prezent.

Conf. univ. dr. Gabriel Popescu, Baia Mare. Am întîrziat cu răspunsul din dorința de a vă putea oferi informațiile suplimentare solicitate. privind „fermentația anorganică". Din păcate, încercările noastre nu s-au materializat. Informațiile date au fost preluate după agențiile de presă și nu dispunem de revistele în care au apărut articolele respective.

Dan Hătărescu, București, bd. Bucureștii Noi nr. 93—97, bloc B 3, sc. A, et. V, ap. 21, sector 1, cod 78494, oferă spre vînzare numerele revistei „Lumea" din anii 1974—1988, precum și Almanahurile „Lumea" pe anii 1982—1987.

POSTA REDACȚIEI

Dali

Dan Vintilă, București. Decedat la Figueras (nord-estul Spaniei), la 23 ianuarie a.c., în vîrstă de 84 de ani, Salvador Dali Domenech a fost considerat, de către unii critici de artă, drept unul dintre pictorii cei mai reprezentativi ai secolului XX, în timp ce alții i-au calificat opera drept mediocră, iar pe el — „expert în publicitate". Viața lui Dali s-a derulat sub semnul creației originale și, deopotrivă, al scandalurilor și extravaganței, dar pictura sa depășește cu mult diversele aspecte ale ciudatei sale personalități.

S-a născut la 11 mai 1904 la Figueras, unde tatăl său era notar. Și-a început studiile la Școala de arte frumoase din San Fernando, unde s-a împrietenit cu cineastul Luis Buñuel și cu poetul Federico García Lorca și i-a descoperit pe pictorii suprarealiști italieni Giorgio Di Chirico și Carlo Carra, care i-au influențat stilul.

Starea sănătății sale a început să se înrăutățească după moartea, în 1982, a soției sale, Gala. Retras la reședința sa, Torre Galatea din Figueras, Salvador Dali a încetat să mai picteze. În ultima perioadă a vieții s-a ocupat — declara colaboratorul său intim, Antoni Pitxot — de așa-numita „teorie a ghirlandei", avînd drept punct de plecare reflecții asupra unor ghirlande de piatră ce ornează cupola basilicii Sf. Petru din Roma. În restul timpului, asculta muzică și citea ziarele, ce-i soseau cu punctualitate la reședință.

Salvador Dali care, la un moment dat, s-a autocalificat mai bun ca scriitor decît ca pictor, a publicat, de-a lungul vieții, romane, pamflete, scrisori, articole și diverse volume cu caracter memorialistic.

Presa internațională a publicat, zilele acestea, o serie de articole în care este prezentată viața și activitatea lui Dali. Publicația franceză „Le Quotidien", publică un articol intitulat „Dali a murit", citînd una din frazele celebre ale pictorului : „Dacă mă compar cu Vermeer sau cu Valázquez, mă consider o adevărată catastrofă artistică. Dar dacă mă compar cu contemporanii mei, sînt evident cel mai bun". „Salvador Dali, oglinda secolului XX" își intitulează ziarul spaniol „ABC" grupajul de articole dedicat pictorului, subliniind că, în opera sa, Dali „a știut să exprime obsesiile omului de azi". **(R.D.).**

Cicerone Spirea, Baia Mare. În anumite zone ale Terrei, țînțarii sînt deosebit de periculoși pentru viața oamenilor. Tocmai de aceea se fac cercetări intense în vederea găsirii unor metode eficiente de combatere a acestora. Se pare că descoperirea făcută de cercetători de la Universitatea Berkeley din California va avea urmări benefice în această acțiune. Este vorba de lupta biologică împotriva țînțarilor cu ajutorul micului protozoar „Lambornella clarki". Acest protozoar, arată revista „Science et vie", care distruge larvele de țînțari parazitîndu-le, este o ființă unicelulară și trăiește în scorburile arborilor înconjurați de apă. În absența larvelor de țînțari, ea se prezintă sub formă alungită și este dotată cu cili vibratili care-i permit să înoate. În această formă este denumită „Trofout" și se hrănește exclusiv cu bacterii și microorganisme mai mici decît ea. În prezența larvelor de țînțari, acest protozoar devine sferic, se agață de larve, invadîndu-le și înmulțindu-se în ele. Sub această formă, denumită „Therout", el face ravagii printre larvele de țînțari.

I. Pintea, Iași. Ronald Reagan a devenit cel de-al 40-lea președinte al Statelor Unite la 20 ianuarie 1981. Patru ani mai tîrziu, la 20 ianuarie 1985, el a primit învestitura pentru un al doilea mandat.

Coordonatorul rubricii: Aurel Zamfirescu

LUMEA
SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

apare în limbile română, engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă

5 (1318) 2 februarie 1989

Cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU – puternică reafirmare a politicii de propășire liberă și independentă a patriei, pentru triumful cauzei socialismului, păcii și colaborării în lume. Ilie Olteanu 1
Puternică afirmare în conștiința lumii 4
Deplină încredere în socialism, în concepția revoluționară despre lume și viață. Radu Pascal 5

ARTICOLE, CORESPONDENȚE

Orientul Mijlociu. Contacte politice și poziții în favoarea procesului de pace. Crăciun Ionescu 7
Madrid. Tensiuni pe frontul social și noi regrupări politice. Rodica Dumitrescu 8
Londra. Starea economiei și perspectiva electorală. Stelian Țurlea 10
Berlinul Occidental. Înfrîngerea în alegeri a coaliției U.C.D.-F.L.D. Vasile Crișu 11
Manila. Opțiuni de politică externă 12
Helsinki. Priorități guvernamentale. Adrian Dascălu 17

REPORTAJ PE GLOB
Moscova. Preocupări edilitare. Crăciun Ionescu 13

1000 + 1 14–16

PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ 18

PROFIL
George Herbert Walker Bush, președintele Statelor Unite ale Americii 21

PANORAMIC
Maldive. Atac în paradisul de coral. Liana Enescu 22

ÎN LUMEA ȘTIINȚEI 23

DIN LUMEA CAPITALULUI
Mecanisme ale corupției. R. Nădășan 24
Un scandal pe Wall Street 25

SERIAL
„Armele inteligente" sau iluzia supremației militare într-o nouă ipostază (7). Ion Stoica 28

ACCENTE
„Războiul alb"... Radu Budeanu 29

POȘTA REDACȚIEI 30–32

Colectivul redacțional : Radu Budeanu – redactor șef-adjunct (ediția internațională), Mihaela Brumă, Ștefan Cârjă, Dumitru Constantin, Vasile Crișu, Adrian Dascălu, Radu Dobre, Rodica Dumitrescu, Liana Enescu, Crăciun Ionescu – șef de secție, Ion Madoșa, Ilie Olteanu, Radu Pascal – redactor șef-adjunct, Ilie Șerbănescu, Doina Topor – șef de secție, Stelian Turlea, Anca Voican, Aurel Zamfirescu – secretar responsabil de redacție. Secretariatul de redacție și tehnic : Anatol Albu, Oana-Daniela Dinulescu, Mircea Dub, Ana Ghinea, Eliza Iliescu, Ad. Ionescu, Tudorina Mavlea, Constantin Mendea, Marin Pieleanu, Maria Simionescu, Ana Maria Tatovici. Revista „Lumea", București, Piața Scînteii nr. 1, sector 1, Oficiul poștal 33, cod 71 341, căsuța poștală 3[3] 29, telefon 17 60 10 ; internațional : 18 50 81. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA" – sectorul export-import presă. P.O. Box 12–201, telex. 10 376 prsfir București, Calea Griviței nr. 64–66.

C.P.C.S.
7

MINOLTA SALUTĂ ROMÂNIA

În concepţia firmei „MINOLTA“
copiatorul şi asistenţa tehnică
acordată beneficiarilor
constituie un tot unitar.
Este foarte uşor să manifeşti
o înaltă exigenţă
faţă de spiritul de inventivitate
şi faţă de produsele unui mare producător.
Mult mai mult înseamnă însă pentru „MINOLTA“
faptul că un client consideră
ca un lucru de la sine înţeles
să i se acorde
cea mai bună asistenţă tehnică posibilă.
Iată şi motivul pentru care
maşinile de copiat, imprimantele cu laser,
telefaxurile şi sistemele de editare a textelor
provin şi poartă tot mai des
marca „MINOLTA“.

MINOLTA

MINOLTA AUSTRIA Ges.m.b.H., Büromaschinen. Export, Hietzinger Kai 97, A-1130 Vienne, Téléphone 0222/82 69 69, Télex 132 396 MINKOA

ORGANISATION DE SERVICE: Institutul de tehnică de calcul şi informatică, 167, Calea Floreasca, Sector 2, 72321 Bucarest, Roumanie. Téléphone: (90) 33 37 41, Télex: 11 846 (ITC-R)

REPRESENTATION EN ROUMANIE: Export Consult, Hôtel Bucureşti AP. 25/27, 2-4, rue Luterană R-7000 Bucarest, Téléphone: (00400) 166021, Télex: 10480 exco r, Téléfax: (00400) 166021

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. C-79

Nr. 6 9 februarie 1989

LUMEA

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ

ROMÂNIA

Mari idei în acţiune

Respectarea noilor principii de relaţii – baza unei largi şi echitabile conlucrări internaţionale

GENEVA
Sesiunea de primăvară a Conferinţei pentru dezarmare

Din actualitatea săptămînii

DIN LUMEA CAPITALULUI
„Mafia drogurilor“

VENEZUELA
Priorităţi pe agenda noului guvern

CIPRU
Evoluţia dialogului intercomunitar

1000 + 1

POŞTA REDACŢIEI

ROMÂNIA
mari idei în acțiune

În întreaga perioadă am acționat cu toată fermitatea pentru dezvoltarea relațiilor cu toate statele, pe principiile deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, ale respectării dreptului fiecărui popor de a-și alege calea dezvoltării sale economico-sociale în mod independent, fără nici un amestec din afară.

Am dezvoltat larg relațiile cu toate țările socialiste, acționînd consecvent pentru întărirea unității și colaborării lor, considerînd că aceasta reprezintă o necesitate obiectivă și o cerință fundamentală a afirmării acestora pe arena mondială, a întăririi forțelor socialismului și a creșterii rolului țărilor socialiste în lupta pentru pace și colaborare internațională.

Am dezvoltat și dezvoltăm larg relațiile cu țările în curs de dezvoltare, cu țările nealiniate, în general cu toate statele mici și mijlocii, considerînd că acestora le revine un rol tot mai important în soluționarea marilor și complexelor probleme mondiale, în politica de independență și de pace.

În același timp, am dezvoltat și dezvoltăm larg relațiile cu țările capitaliste dezvoltate, în spiritul principiilor coexistenței pașnice.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Expunerea la ședința comună a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești)

Respectarea noilor principii de relaţii — baza unei largi şi echitabile conlucrări internaţionale

Dinamica pronunțat ascendentă a raporturilor externe ale României în ultimul sfert de veac (în 1965, țara noastră întreținea relații diplomatice cu 67 de state, iar astăzi ansamblul raporturilor sale politice și economice cuprinde 155 de țări situate pe toate continentele lumii) este, firește, o rezultantă a politicii de largă deschidere internațională inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, care s-a concretizat în promovarea legăturilor de colaborare cu toate statele, indiferent de nivelul dezvoltării lor economice, de mărimea, natura orînduirii lor economice ori zona geografică. Se bucură de o largă recunoaștere realitatea că hotărîtoare în această dinamică sînt activitatea tovarășului Nicolae Ceaușescu, modul exemplar în care președintele României socialiste a transpus în practică o exigență a epocii contemporane : dialogul la nivel înalt, întîlnirile și convorbirile cu conducători de stat sau de guvern din întreaga lume.

Trebuie, de la început, subliniat că o atare evoluție favorabilă a relațiilor externe ale României s-a dezvoltat în cadrul stabilit de ansamblul principiilor imuabile ale deplinei egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu folosirea forței. Ansamblu de principii pe care gîndirea politică românească îl concepe ca un tot unitar, indivizibil, a cărui respectare integrală de către toți și față de toți se impune ca o cerință primordială a construirii unei lumi a păcii și dreptății, a înțelegerii, colaborării și progresului.

Fără îndoială că o importantă cucerire a popoarelor o constituie faptul că aceste principii își găsesc o tot mai largă recunoaștere internațională : sînt înscrise în Carta O.N.U., în tratate și alte documente internaționale — practic, nimeni nu le mai neagă, nimeni nu se mai încumetă să se declare împotriva lor, să pună la îndoială caracterul lor universal. Nu este mai puțin adevărat, însă, că, nu întotdeauna și nu pretutindeni, recunoașterea verbală, teoretică, a noilor principii înseamnă și aplicarea lor corectă și integrală în viață. Această contradicție își găsește multiple forme de expresie în viața internațională — de la acte de nesocotire flagrantă a principiilor, la denaturări ale sensului sau esenței acestora.

Președintele Nicolae Ceaușescu subliniază un adevăr axiomatic al lumii contemporane, acela că respectarea independenței, suveranității, neamestecului, egalității înseamnă, implicit și explicit, respectarea dreptului fiecărui popor de a-și hotărî, în mod liber, calea de dezvoltare, de a decide, în mod liber și suveran, asupra propriilor sale probleme, de a le soluționa așa cum dorește, potrivit condițiilor din propria țară, nevoilor și năzuințelor sale. Prin eforturi comune — la care, se cuvine reamintit, România a adus o importantă contribuție — au fost precizate cu claritate, în diferite documente internaționale, conținutul noilor principii de relații, esența independenței, drepturile inerente suveranității naționale, obligațiile ce revin în virtutea cerinței neamestecului în treburile interne.

În concepția președintelui Nicolae Ceaușescu, noile principii de relații alcătuiesc un tot unitar, se află într-o legătură organică. Ele nu pot fi concepute fragmentar, izolat, și cu atît mai puțin opuse unul celorlalte. Este lesne de demonstrat — a făcut-o, de atîtea ori, viața — că încălcarea sau ignorarea unuia dintre principii înseamnă, implicit, încălcarea celorlalte. Dacă s-ar eluda, de pildă, principiul neamestecului în treburile interne, ar fi lezate grav celelalte principii — al independenței, al suveranității, al egalității în drepturi. Noile principii — este, aceasta, opinia fermă a României — își exprimă valoarea numai atunci și numai în măsura în care sînt respectate integral, fiecare în parte și în totalitatea lor.

În această privință nu există — nu pot fi admise — nici un fel de derogări. Cum tot astfel noile principii nu pot fi considerate drept noțiuni demne de a fi proclamate din cînd în cînd sau înscrise în documente date repede uitării. Așa cum sublinia, deosebit de expresiv, președintele **Nicolae Ceaușescu, „independența nu este o problemă de zile mari. Independența este o problemă de viață, de existență a fiecărei**

naţiuni şi, deci, realizarea acestor principii trebuie să stea permanent în centrul activităţii noastre, a tuturor statelor".

În conduita sa pe plan internaţional, România porneşte, în mod constant, de la realitatea că, în virtutea noilor principii, revine fiecărui popor dreptul şi îndatorirea de a-şi alege, în mod independent şi suveran, căile de organizare şi edificare a societăţii, experienţa, viaţa însăşi demonstrînd, cît se poate de convingător, că nu există reţete sau tipare general-valabile în acest sens : nimeni nu poate să-şi aroge „dreptul" de a da „lecţii" asupra căilor de soluţionare a unei probleme sau alteia dintr-o altă ţară.

Încercările — adesea apărute chiar în rîndul unor reprezentanţi oficiali — de a se conferi un „sens" nou conceptului şi principiului suveranităţii, în condiţiile de azi, vin, potrivit gîndirii politice româneşti, în totală contradicţie cu noile principii de relaţii, cu dreptul suveran al fiecărui popor de a decide asupra problemelor care privesc existenţa sa, propria sa dezvoltare.

România, preşedintele Nicolae Ceauşescu consideră ca inadmisibile în relaţiile dintre state orice tendinţe de imixtiune în treburile interne, indiferent sub ce formă sau pretext s-ar manifesta — fie că este vorba de acţiuni arbitrare pe plan economic, de presiuni de tot felul, fie de declaraţii în acest sens. Asemenea practici, tributare vechiului mod de gîndire, nu fac decît să dăuneze încrederii, să submineze înţelegerea şi dezvoltarea unor bune raporturi între state.

În concepţia şefului statului român, instaurarea trainică a noilor principii de relaţii, aşa cum o confirmă întreaga evoluţie internaţională, constituie o cerinţă de cea mai mare stringenţă a lumii contemporane. Imaginea de ansamblu pe care o oferă astăzi omenirea — cu multiplele ei faţete, uneori atît de controversate, cu diversitatea problemelor complexe de rezolvat, cu atîtea nedreptăţi şi inechităţi — este tocmai rezultatul faptului că, vreme de secole, raporturile dintre state, impuse de colonialism şi imperialism, au fost alcătuite pe baza „dreptului" la dominaţie şi dictat, sute şi sute de milioane de oameni fiind condamnaţi la înapoiere şi mizerie. Iar, dacă astăzi se afirmă cu tot mai multă putere voinţa popoarelor de a se asigura generalizarea noilor principii în relaţiile interstatale, aceasta este rezultatul profundelor transformări intervenite în ultimele decenii, cînd pe harta lumii — Africa oferă un bun exemplu în acest sens — au apărut zeci de noi state independente. În lumina acestor evoluţii — este de părere România — vechiul sistem de relaţii, perimat din punct de vedere istoric, este sortit inevitabil eşecului.

Angajarea fermă a României în sprijinul afirmării trainice a noilor principii se întemeiază pe convingerea că generalizarea şi respectarea lor strictă de către toate statele reprezintă o cerinţă primordială pentru stabilirea unei atmosfere de încredere şi respect reciproc între state libere, egale în drepturi, aceasta constituind însăşi esenţa coexistenţei paşnice.

Printr-o sugestivă metaforă, preşedintele Nicolae Ceauşescu, încă în urmă cu mai bine de două decenii, asemuia noile principii cu nevoia de aer şi de apă pentru existenţa umană. Desfăşurările din viaţa internaţională cu adus şi aduc noi şi indubitabile argumente în acest sens. Într-adevăr, în lumina întregii evoluţii istorice, apare, mai limpede ca oricînd, că popoarele au nevoie, ca de aer şi apă, de aşezarea trainică a vieţii internaţionale pe temelia acestor principii — cadru obiectiv necesar şi condiţie indispensabilă pentru împlinirea aspiraţiilor lor de pace, libertate şi progres.

Ilie Olteanu

ŢĂRI BOGATE — ŢĂRI SĂRACE: CONTRADICŢIA CEA MAI PUTERNICĂ A LUMII CONTEMPORANE (IV)

O anomalie în relaţiile financiare: ţările sărace subvenţionează ţările bogate!

„Sîntem pentru o largă colaborare şi cooperare internaţională, nu pentru izolare. Dar sîntem împotriva politicii de jaf şi asuprire din partea monopolurilor şi capitalului financiar. Vrem relaţii economice de egalitate, de cooperare reciproc avantajoasă — şi vom acţiona cu toată hotărîrea în direcţia aceasta".

NICOLAE CEAUŞESCU

Constrîngerile comerciale şi financiare la care au fost supuse ţările sărace de către ţările bogate în anii '80 (vezi **„Lumea" nr. 3/1989)** — şi, îndeosebi, înăsprirea fără precedent a condiţiilor de împrumut (care a dus la creşterea masivă a vărsămintelor ţărilor în curs de dezvoltare în contul dobînzilor), precum şi restrîngerea drastică a fluxurilor nete de credite către ele (ca replică a guvernelor şi băncilor particulare occidentale la dificultăţile de plăţi ale ţărilor respective) — au răsturnat cu totul o situaţie ce se dovedea cît de cît normală din punct de vedere financiar. Pînă în ultimii ani, de-a lungul întregii perioade postbelice, ţările în curs de dezvoltare — în ciuda perpetuării „tradiţionalelor" transferuri inechitabile de resurse spre ţările occidentale industrializate, datorate schimburilor inegale şi preţurilor asociate acestor schimburi — au beneficiat, totuşi, de intrări superioare ieşirilor de fonduri. Concret, ele au putut, în acest mod, depăşi anual, la import, încasările din exporturile lor de bunuri şi servicii, ceea ce a contribuit la susţinerea necesarelor lor programe de dezvoltare economico-industrială. Deficitul comercial creat determina şi explica, în cea mai mare parte, deficitul din balanţa plăţilor curente (vezi **tabelul 1).** Iar acesta din urmă era finanţat, într-o măsură, prin intrările de fonduri sub forma asistenţei financiare acordate şi, preponderent, prin creditele la care ţările în curs de dezvoltare apelau şi care le erau furnizate (vezi **tabelul 1).** Anual, cuantumul noilor credite primite depăşea cuantumul vărsămintelor (amortismente şi dobînzi) în contul creditelor anterioare. De aceea se şi bătea multă monedă în Occident pe rolul creditului internaţional în promovarea dezvoltării, deşi, în esenţă, era, de fapt, o modalitate de stimulare a livrărilor ţărilor occidentale în ţările în curs de dezvoltare.

În condiţiile plăţilor mereu în creştere în contul datoriilor din ultimii ani, ţările în curs de dezvoltare au încercat să facă faţă situaţiei, pe de-o parte, printr-un efort sporit de export (cu atît mai dificil din cauza suplimentării barierelor protecţioniste întîlnite de produsele lor şi a preţurilor defavorabile obţinute), iar, pe de altă parte, prin restrîngerea severă a importurilor, pentru a-şi procura resursele de rambursare a datoriilor. Deficitul comercial a fost redus treptat, făcînd loc, din 1984, pentru prima dată în perioada postbelică, unui excedent (vezi **tabelul 1).** Acest excedent nu a putut, însă, compensa creşterea masivă a vărsămintelor pentru dobînzi, astfel încît ţările respective au continuat să înregistreze deficite în balanţa plăţilor curente, deşi determinarea lor anterioară (deficitul comercial) dispăruse (vezi **tabelul 1).** În anii '80, vărsămintele în contul dobînzilor au fost mai mari decît cuantumul cumulat al deficitului din balanţa plăţilor lor curente, întregul acest deficit fiind, deci, imputabil achitării dobînzilor. Cu alte cuvinte, ţările în curs de dezvoltare au fost nevoite să recurgă, pe mai departe, la credite pentru finanţarea deficitului de plăţi. Dar, de data aceasta — în contextul unui excedent şi nu al unui deficit comercial —, credite nu pentru dinamizarea dezvoltării, ci pentru plata dobînzilor, deoarece, pur şi simplu, noile credite acordate ţărilor în curs de dezvoltare au fost atît de serios amputate, în anii din urmă, încît să ajungă, de fapt, doar pentru plata dobînzilor, cuantumurile fiind insuficiente pentru a servi şi la susţinerea şi dinamizarea dezvoltării, care ar trebui să constituie menirea creditelor internaţionale. Plăţile în contul dobînzilor au anulat efectele excedentului comercial — adică ale eforturilor ţărilor în curs de dezvoltare de a-şi echilibra conturile externe, cu preţul încetinirii propriei creşteri economice (afectată de reducerea importurilor) — datoria externă a acestor ţări neîncetînd să sporească, dar, în principal, nu ca urmare a apelului la noi credite de dezvoltare, ci a plăţilor în contul datoriilor vechi. Mai precis, în contextul

Tabelul 1 **DEFICITUL DE PLĂŢI AL ŢĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE ŞI FINANŢAREA ACESTUIA (miliarde dolari)**

	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988
Sold în schimburile „vizibile“	—41,9	— 68,8	— 49,4	—16,2	15,5	9,6	— 0,8	25,7	21,2
Sold în schimburile „invizibile“	—34,0	— 48,0	— 58,0	—48,2	—53,6	—52,2	—41,5	—41,2	—43,6
— din care plăţi în contul dobînzilor	—55,7	— 76,5	— 86,6	—79,6	—87,7	—87,5	—84,0	—83,2	—87,7
Soldul balanţei plăţilor curente	—75,9	—116,8	—107,4	—64,4	—38,1	—42,6	—42,3	—15,5	—22,4
Finanţat prin :									
Transferuri oficiale (aport net)	12,7	13,6	13,2	14,0	14,1	17,1	17,8	18,5	19,1
Investiţii directe (aport net)	8,8	13,3	11,7	9,0	10,0	10,3	9,6	11,9	12,0
Credite externe (aport net)	98,7	124,7	104,4	73,8	51,0	39,4	41,2	30,7	25,7
din care :									
— credite guvernamentale	28,0	44,4	59,6	52,5	38,0	26,6	41,4	27,1	27,2
— credite private	70,7	80,3	44,8	21,3	13,0	12,8	— 0,2	3,6	— 1,5
Schimbări în cuantumul rezervelor valutare	—23,8	— 0,4	18,4	—11,2	—20,2	—13,7	—21,4	—42,0	—27,8
Altele	—20,5	— 34,4	— 40,3	—21,2	—16,8	—10,5	— 4,9	— 3,6	— 6,6

NOTĂ : Sînt avute în vedere ţările în curs de dezvoltare „în deficit de plăţi“ (124 de ţări în statisticile F.M.I.).

Sold în schimburile vizibile (comercial) : exporturi minus importuri (de mărfuri).

Sold în schimburile „invizibile“ : încasări minus plăţi în comerţul cu servicii (transporturi, asigurări, telecomunicaţii, informatică, asistenţă tehnică şi bancară, consultanţă, turism), în operaţiunile necomerciale, denumite de F.M.I. „serviciifactor“ (precum vărsăminte sub formă de dividende la investiţii şi dobînzi la credite), ca şi în aşa-zisele „transferuri private“ (de fapt, remiteri către ţările de origine din cîştigurile realizate de forţa de muncă angajată în străinătate).

Transferuri oficiale : în principal partea nerambursabilă din asistenţa publică pentru dezvoltare.

Aport net al creditelor : credite noi brute minus amortismente plătite ; sînt avute în vedere creditele atît pe termen lung cît şi pe termen scurt (creditele guvernamentale cuprind şi împrumuturile pe termen scurt ale autorităţilor monetare precum şi creditele la F.M.I.).

Schimbările în cuantumul rezervelor valutare, din punctul de vedere al balanţei de plăţi, au cu semnul (+) semnificaţia folosirii din rezerve (scădere), iar cu semnul (—) semnificaţia reconstituirii rezervelor (creştere).

Altele : se includ alte operaţiuni financiare, alocaţii de Drepturi Speciale de Tragere (mijloace de plată emise de F.M.I.), precum şi erori statistice.

Sursa : Calculat pe baza datelor F.M.I., World Economic Outlook, Aprilie 1988 (pentru 1988, proiecţii).

termenilor împovărători de rambursare, ţările în curs de dezvoltare au fost obligate să continue a se îndatora de fapt pentru a-şi achita datoriile.

Transferul invers de resurse financiare

În condiţiile restrîngerii drastice a creditelor noi primite (de la 125 miliarde dolari, în 1981, la 26 miliarde dolari în 1988 — vezi **tabelul 1**), dar ale creşterii considerabile a plăţilor în contul creditelor vechi, transferurile nete de resurse în operaţiunile de împrumut au ajuns sensibil negative, în ultimii ani, pentru ţările în curs de dezvoltare, vărsămintele anuale sub formă de amortismente şi dobînzi depăşind, în mod sistematic, începînd din 1983—1984, cuantumul anual brut al noilor credite primite (vezi **tabelul 2**). Fenomenul a fost, îndeobşte, denumit „transferul invers de resurse“, ţările în curs de dezvoltare apărînd, din punct de vedere financiar, în poziţia de „exportatoare nete de fonduri“, cedînd din substanţa lor economică, şi-aşa modestă, în beneficiul ţărilor occidentale industrializate, cu alte cuvinte ajungînd ele să le finanţeze pe cele din urmă, în loc de a fi exact invers ţinînd cont de nivelurile economice ale celor două grupuri de ţări şi de necesitatea de a se asigura, prin sprijinirea ţărilor în curs de dezvoltare, o expansiune în continuare a activităţii productive şi schimburilor la nivel global, o diminuare a decalajelor şi dezechilibrelor din economia mondială.

„Situaţia ţărilor în curs de dezvoltare în acest deceniu — sublinia preşedintele **Nicolae Ceauşescu — s-a înrăutăţit. În 1988 — aşa cum reiese din datele unor organisme internaţionale — din ţările în curs de dezvoltare au mers spre ţările dezvoltate cîteva zeci de miliarde de dolari în plus. Făcînd soldul — cum se spune — între ceea ce au dat ţările dezvoltate şi ceea ce a mers din ţările în curs de dezvoltare spre aceste ţări, soldul este în favoarea ţărilor dezvoltate cu cîteva zeci de miliarde“.** Într-adevăr, în conformitate cu estimaţii preliminare ale Fondului Monetar Internaţional (F.M.I.), cele 124 de ţări în curs de dezvoltare considerate „în deficit de plăţi“ (fără cele cîteva ţări exportatoare de petrol cu ve-

Tabelul 2

TRANSFERUL NET DE RESURSE FINANCIARE (miliarde dolari)

	1980—1982	1983—1988
Credite noi nete	328	262
Plăţi în contul dobînzilor la datorie	187	440
Transfer net	141	—178

Sursă : Calculat pe baza datelor F.M.I., World Economic Outlook 1988 pentru cele 124 de ţări în curs de dezvoltare considerate „în deficit de plăţi“ (fără cele cîteva ţări exportatoare de petrol cu venituri ridicate şi excedente de plăţi) ; cifrele reprezintă sume cumulate pentru perioadele menţionate ; **credite noi nete** (credite noi brute minus amortismente achitate) ; **transfer net** (credite noi nete minus plăţi pentru dobînzi) ; plăţile cumulate pentru dobînzi din acest tabel nu corespund cu plăţile cumulate pentru dobînzi din tabelul 1 întrucît nu sînt avute în vedere decît dobînzile la datorie dar nu şi dobînzile la depozite.

Notă : Periodizarea în anii '80 a fost stabilită în funcţie de schimbarea fundamentală a tendinţelor, cu an de „graniţă“ 1982, cînd se consideră îndeobşte că s-a declanşat, pe scară largă, „criza datorilor“.

nituri ridicate şi excedente de plăţi) au fost nevoite în 1988 — din cauza plăţilor exorbitante şi în creştere în contul dobînzilor şi a restrîngerii pe mai departe a accesului lor la credite noi — să execute transferuri nete de resurse finaciare în operaraţiunile de împrumut încă şi mai mari decît în 1987 : peste 50 miliarde dolari, faţă de 35 miliarde dolari. **„Într-un limbaj simplu** — aprecia preşedintele **Nicolae Ceauşescu — aceasta înseamnă că ţările slab dezvoltate continuă să subvenţioneze ţările dezvoltate ! Săracii continuă să-i subvenţioneze pe bogaţi ! — mă refer la relaţiile dintre state. Aceasta este realitatea crudă, situaţia reală“.** Pe ansamblul perioadei 1983—1988, potrivit datelor F.M.I., transferul net de resurse financiare din ţările sărace spre cele bogate se ridică la fabuloasa sumă de aproape 180 miliarde dolari !

Obligarea ţărilor în curs de dezvoltare la o poziţie de „exportatoare nete de fonduri“ este un element deosebit de grav, nou intervenit în ultimii ani. Asprele constrîngeri comercial-financiare impuse ţărilor în curs de dezvoltare în actualul deceniu au dus la o asemenea situaţie. Ajungîndu-se ca, în operaţiunile de împrumut, ţările în curs de dezvoltare să execute, anual, vărsăminte mai mari decît noile intrări de fonduri, creditul internaţional — din promotor — a devenit, în modul cel mai direct şi pregnant, un obstacol în calea dezvoltării. Transferul invers de resurse — dinspre ţările în curs de dezvoltare înspre cele occidentale industrializate — în operaţiunile de împrumuturi evidenţiază, dramatic, alterarea gravă a funcţiilor creditului internaţional .

dr. Ilie Şerbănescu

(Va urma)

Problematica drepturilor omului și exigențele cooperării internaționale (I)

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului au devenit, astăzi, o temă majoră a relațiilor internaționale contemporane. Ea se află, deseori, pe agenda de lucru a unor întîlniri multilaterale, este frecvent dezbătută în diferite organisme ale O.N.U. ori în cadrul unor reuniuni regionale.

Interesul manifestat față de o asemenea temă se explică nu numai prin importanța deosebită pe care o are asigurarea reală și exercitarea efectivă a unor asemenea drepturi și libertăți, ci, mai ales, prin strînsa interdependență dintre realizarea lor și soluționarea problemelor cardinale ale lumii de astăzi, cum sînt preîntîmpinarea unui holocaust nuclear și salvgardarea păcii mondiale, eliminarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini politice și economice mondiale, lichidarea oricărei forme de înrobire colonială ori neocolonială și asigurarea unei depline egalități între națiuni. Căci, așa cum o demonstrează realitatea zilelor noastre, există o situație paradoxală : pe de o parte, aceste drepturi și libertăți sînt ridicate la rangul de problemă majoră a relațiilor internaționale, iar, pe de altă parte, ele sînt grav încălcate în diferite părți ale lumii, prin conflicte armate, prin promovarea unei politici de dominație și inegalitate, de rasism și de apartheid ori imposibil de realizat, în numeroase zone ale globului, din cauza subdezvoltării, sărăciei, foametei și analfabetismului.

Se impune a fi relevat, totodată, faptul că, din păcate, cercuri reacționare transformă această temă într-un mijloc de propagandă anticomunistă, prezentînd în mod deformat realitățile din țările socialiste, iar unii oameni politici încearcă s-o folosească ca un mijloc de amestec în treburile interne ale altor state independente și suverane.

În concepția țării noastre, problematica drepturilor omului trebuie să constituie o parte componentă a cooperării generale dintre toate țările lumii, care să conducă la apropierea dintre popoare, la cultivarea prieteniei dintre ele și nicidecum să fie folosită drept mijloc de confruntare politică, drept factor de încordare în viața internațională.

Socialismul — orînduirea care asigură înfăptuirea reală a drepturilor omului

Instituția juridică a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului este, ca orice reglementare juridică, un fenomen istoric. Ea n-a fost cunoscută în orînduirea sclavagistă, cînd a apărut statul și dreptul, și nici în cea feudală ; a apărut odată cu revoluțiile burgheze, mai exact, odată cu crearea statului burghez. Această apariție relativ tîrzie își găsește explicația, ca orice fenomen de suprastructură, în condițiile materiale de existență ale societății, în modul de producție.

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului constituie o instituție juridică ce definește poziția persoanei, a diverselor categorii sociale atît în cadrul societății, cît și în raport cu statul. Ele nu pot fi concepute și definite decît în contextul social-economic al unei orînduiri date, care le condiționează conținutul și realizarea lor, fiind într-o interdependență obiectivă cu modul de producție, cu orînduirea socială în care trăiesc și se dezvoltă oamenii. Astfel, în momentul apariției modului de producție capitalist, burghezia, pentru apărarea proprietății private față de arbitrajul absolutismului monarhic, a proclamat dreptul de proprietate ca sacru și inviolabil, iar pentru sporirea plusvalorii s-a declarat pentru libertatea de producție, îngrădită de feudalism prin statutele de breaslă ; pentru asigurarea unei mîini de lucru ieftine, burghezia avea nevoie de libertate individuală, adică de desființarea iobăgiei ; pentru a putea cumpăra forța de muncă, era necesară declararea egalității juridice între indivizi ; pentru a înlătura îngrădirea cercetării științifice, favorabilă în acel timp burgheziei, s-a formulat libertatea conștiinței.

Evoluția istorică a instituției burgheze a drepturilor și libertăților fundamentale a fost și continuă să fie influențată de raportul real de forțe dintre clasa exploatatoare și cea exploatată. În prezent, în țările capitaliste se manifestă tendința generală de dezvoltare — în formă, dar nu și în conținut — a instituției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. Căci există mijloace juridice prin care societatea capitalistă restrînge ori anulează realizarea acestor drepturi și libertăți. Este vorba, în primul rînd, de lipsa garanțiilor de ordin material, din partea statului, pentru a asigura exercitarea lor.

ROMÂNIA
mari idei în acțiune

În dezvoltarea istorică a instituției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, **numai orînduirea socialistă asigură premisele obiective economice, social-politice și ideologice, pentru consacrarea și realizarea lor pe un plan superior.** În socialism, ea include cel mai mare număr de drepturi cunoscute de la nașterea instituției și pune un accent deosebit pe drepturile social-economice, adică tocmai pe acele drepturi fundamentale prin care se asigură omului condiții de existență și posibilități de ridicare a stării lui materiale și spirituale, care dau un conținut corespunzător și permit realizarea efectivă a celorlalte drepturi.

„**Socialismul** — arăta secretarul general al partidului, președintele Republicii, tovarășul **Nicolae Ceaușescu — soluționează într-un mod incomparabil superior, față de capitalism, problemele fundamentale ale maselor. Am în vedere lichidarea exploatării omului de către om, înfăptuirea egalității economice și sociale, asigurarea dreptului la muncă, la învățătură pentru toți oamenii muncii, fără deosebire de sex, naționalitate sau rasă, posibilitatea participării active la viața politică, la conducerea societății**".

Superioritatea reglementării acestei instituții în orînduirea socialistă apare, cît se poate de limpede, din numeroase elemente ce o caracterizează. Drepturilor și libertăților politice li se adaugă cele social-economice, adică tocmai acele drepturi care asigură existența demnă a fiecărui cetățean ; drepturile și libertățile consfințite în Constituție, în alte acte juridice, nu sînt limitate, nici **de jure**, nici **de facto** de îngrădiri, rezerve sau excepții ; baza economică socialistă asigură garantarea materială a realizării lor ; drepturile și libertățile fundamentale sînt acordate tuturor cetățenilor și nu numai anumitor categorii sociale.

Țelul suprem al politicii partidului nostru — asigurarea bunăstării materiale și spirituale a poporului, înflorirea multilaterală a personalității umane

Este cunoscut faptul că, în vechea orînduire burghezo-moșierească din România, inegalitatea economică, exploatarea și asuprirea erau însoțite de îngrădirea

Avem, tovarăși, un cadru minunat ! Nu există astăzi în lume un asemenea cadru democratic, în care toate categoriile sociale să participe în mod organizat, într-o formă sau alta, la întreaga activitate a societății ! Frontul Democrației și Unității Socialiste cuprinde, practic, întreaga națiune. În sindicate, în organizațiile de tineret, în celelalte organizații – științifice, ale oamenilor de creație și altele – sînt cuprinși, de asemenea, mulți cetățeni. Avem și o organizație democratică largă, a celor care nu sînt membri ai partidului, care numără deja peste 4 milioane de membri și care oferă un cadru larg de participare la întreaga viață politico-organizatorică. În toate acestea putem și trebuie să dezbatem și mai larg toate problemele politicii noastre interne și externe, să stabilim cum să acționăm pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare.

NICOLAE CEAUȘESCU

drepturilor și libertăților democratice ; chiar și cele prevăzute în Constituție nu erau acordate, în fapt, oamenilor muncii. Această stare de lucruri continuă să existe încă în societatea unde domnește puterea capitalului. Tentativele politologilor occidentali nu pot ascunde adevărul incontestabil că, atît timp cît vor exista inegalitate economică și socială între membrii societății, raporturi de la stăpîn la exploatați, nu se poate vorbi de o reală egalitate în drepturi a cetățenilor, de dezvoltarea liberă și demnă a omului.

Scopul suprem al politicii partidului nostru îl constituie asigurarea bunăstării materiale și spirituale a poporului, crearea unui înalt grad de civilizație, înflorirea multilaterală a personalității umane. Pornind de la acest principiu fundamental — principiu căruia partidul nostru i-a conferit, mai ales după Congresul al IX-lea, o reală și efectivă concretizare —, statul nostru socialist a acordat tuturor cetățenilor patriei cele mai largi drepturi și libertăți democratice. Este meritul incontestabil al tovarășului Nicolae Ceaușescu de a fi elaborat o concepție revoluționară, novatoare și profund umanistă cu privire la drepturile omului. Gîndirea politică și filozofică a secretarului general al partidului pune în evidență faptul că abordarea, sub aspect teoretic și practic, a problematicii drepturilor și libertăților fundamentale ale omului impune, în mod obiectiv, luarea în considerare atît a aspectelor de natură economică, politică și socială, cît și a condițiilor concrete, a particularităților în care acestea se realizează.

Încă din anul 1965, în **Raportul cu privire la Proiectul de Constituție**, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că numai socialismul eliberează omul de asuprire și inegalitate, că noua orînduire asigură manifestarea multilaterală a posibilităților de creație ale individului și colectivității. Lichidarea exploatării omului de către om a descătușat personalitatea umană, creînd condiții pentru înflorirea ei, pentru afirmarea inițiativei și capacității celor ce muncesc pe toate planurile activității politice, economice și sociale. Devenit stăpîn pe mijloacele de producție, pe toate bunurile materiale, omul devine stăpîn și făuritor al propriului viitor.

În concepția partidului nostru, a secretarului său general, **temelia deplinei egalități în drepturi o constituie dezvoltarea economico-socială**, progresul rapid al forțelor de producție, pe baza proprietății socialiste, dezvoltarea și perfecționarea noilor relații sociale, adîncirea democrației muncitorești-revoluționare, progresul multilateral, material și spiritual, al societății, ridicarea patriei pe trepte calitativ superioare de civilizație socialistă. **„Realizarea deplinei egalități în drepturi** — subliniază tovarășul **Nicolae Ceaușescu — înseamnă crearea condițiilor ca toți cetățenii — indiferent cine le-au fost părinții — să aibă dreptul la muncă, la învățătură, la afirmarea personalității umane, să poată lucra în orice domeniu în care se pregătesc, în care au aptitudini și să-și aducă contribuția, cu întreaga lor capacitate, la dezvoltarea generală a țării, a societății noastre socialiste".**

Constituția României socialiste a dat instituției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un conținut adevărat nu numai prin sfera lor foarte largă, ci și prin sistemul de garanții, care conferă acestora eficiență și realism. Astfel, Constituția proclamă și garantează dreptul la muncă tuturor cetățenilor — una din cuceririle fundamentale ale socialismului. Edificarea societății socialiste multilateral dezvoltate asigură tuturor membrilor societății condiții de muncă corespunzătoare pregătirii lor, posibilități nelimitate de afirmare a energiei, talentului și aptitudinilor lor creatoare. Totodată, legea noastră fundamentală proclamă și garantează deplina egalitate în drepturi a tuturor cetățenilor, fără deosebire de naționalitate, rasă sau sex, asigură maselor populare posibilitatea de a participa la activitatea de conducere a treburilor statului. În activitatea partidului nostru, a secretarului său general, a devenit o practică nemijlocită consultarea poporului în cele mai importante probleme ale politicii interne și externe. O efectivă egalitate în drepturi se înfăptuiește, în mod consecvent, și pe planul învățămîntului și culturii. În țara noastră sînt asigurate dreptul la învățătură și gratuitatea învățămîntului și, în acest cadru, dreptul și posibilitatea reale de a învăța și în limbile materne ale naționalităților.

Marile succese obținute de poporul nostru în procesul de edificare socialistă a patriei constituie baza asigurării egalității în drepturi a tuturor cetățenilor în viața economică, politică, socială și culturală. Întărirea și dezvoltarea economiei socialiste, a științei și culturii, ridicarea nivelului de trai material și spiritual al întregului popor consolidează și lărgesc sfera drepturilor și libertăților omului, asigură o reală democrație.

Este meritul istoric al secretarului general al partidului, președintele Republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a fi conceput și promovat consecvent, în ultimii 24 de ani, o strategie științifică de înflorire multilaterală a patriei, în cadrul căreia industrializarea socialistă și dezvoltarea agriculturii pe baze socialiste sînt considerate obiective prioritare, asigurîndu-se, astfel, prosperitatea rapidă a țării în plan economic și social, înaintarea României spre comunism. Sub înrîurirea gîndirii cutezătoare, a acțiunii revoluționare ale secretarului general al partidului, forțele de producție au cunoscut și cunosc un ritm intens de dezvoltare și modernizare, ele fiind, totodată, repartizate rațional și echilibrat pe tot cuprinsul patriei. În acest context, o însemnătate deosebită a avut-o reorganizarea administrativ-teritorială a țării. Anii care au trecut de atunci evidențiază justețea politicii partidului și statului nostru privind ridicarea economică, politică și socială a tuturor localităților patriei, preocuparea constantă de a asigura condiții egale de muncă și viață pentru toți fiii țării. Se impune a fi relevată, totodată, prezența oamenilor muncii români din rîndul naționalităților în organismele democrației economice, ale autoconducerii muncitorești, în organele colective de conducere ale unităților economice și instituțiilor social-politice, în organele locale și centrale de partid și de stat, în Marea Adunare Națională.

Sînt, toate acestea, expresii elocvente ale asigurării deplinei egalități în drepturi a tuturor fiilor patriei, a realizării unității depline a oamenilor muncii de pe întreg cuprinsul țării, care se constituie într-o națiune strîns unită în jurul partidului, al secretarului său general, și care participă, liberă și conștientă, la amplul proces de edificare socialistă, de făurire a propriului destin.

dr. Aurel Zamfirescu

GENEVA

Sesiunea de primăvară a Conferinței pentru dezarmare

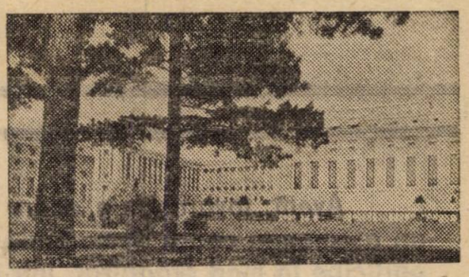

România — concept unitar, demersuri constante

La 7 februarie s-au reluat, la Palatul Națiunilor din Geneva, lucrările sesiunii din acest an a Conferinței pentru dezarmare, unicul for multilateral de negociere în domeniul dezarmării, din care fac parte 40 de state, printre care și România.

Pe ordinea de zi a sesiunii figurează teme importante din domeniul dezarmării, cum sînt : dezarmarea nucleară, interzicerea experiențelor cu arma nucleară, prevenirea militarizării spațiului cosmic, interzicerea și distrugerea armelor chimice, interzicerea armelor radiologice, a producerii de noi tipuri și sisteme de arme de distrugere în masă.

România — așa cum s-a subliniat la recenta ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. — participă la această sesiune animată de dorința de a-și aduce întreaga contribuție la eforturile întreprinse și acțiunile menite să ducă la oprirea cursei înarmărilor, în primul rînd a celor nucleare, și trecerea la dezarmare, lichidarea primejdiei de război și asigurarea dreptului suprem al popoarelor, al oamenilor la existență, la libertate și independență, la viață și pace. Demersul României, ca și al altor state care susțin necesitatea trecerii la un proces real de dezarmare, își relevă semnificația cu atît mai mult cu cît situația pe plan mondial continuă să fie complexă și gravă, în condițiile în care, deși în ultimul timp s-au înfăptuit unii pași pozitivi pe calea dezarmării și soluționării politice a unor conflicte, nu s-a produs încă o schimbare radicală în viața internațională, nu s-a afirmat cu putere politica de destindere și colaborare. Se mențin încă stocuri importante de arme nucleare, se acționează în direcția modernizării și perfecționării acestor arme, continuă experiențele nucleare și politica de militarizare a Cosmosului. Dominanta actuală a vieții internaționale, care determină existența pericolului unui nou război mondial, sînt înarmarea nucleară de către unele state, conceperea apărării prin „descurajarea nucleară", acumularea, în cantități mari și tot mai perfecționate, a armelor nucleare, a căror folosire ar duce la dispariția omenirii, a însești condițiilor vieții pe Pămînt.

De aceea, România consideră că problema fundamentală a epocii noastre o constituie oprirea cursei înarmărilor, în primul rînd a celor nucleare, eliminarea cu desăvîrșire a armelor nucleare ,reducerea radicală a armelor convenționale, lupta pentru relații noi, de egalitate, pentru o colaborare activă, pentru o pace trainică pe planeta noastră. Nu există și nu poate exista problemă mai importantă, în epoca armelor nucleare, decît lichidarea cu desăvîrșire a lor.

Pornind de la aceste realități, la recenta Conferință de la Paris privind interzicerea armelor chimice, țara noastră a subliniat, cu claritate, că problema interzicerii armelor chimice trebuie abordată în strînsă legătură cu interzicerea armelor nucleare și a altor arme de distrugere în masă, că nu se poate concepe că se va reuși să se ajungă la renunțarea efectivă la armele chimice fără un acord general de renunțare și lichidare a armelor nucleare și a altor arme de distrugere în masă. În această viziune, noua sesiune a Conferinței pentru dezarmare de la Geneva va trebui să contribuie la așezarea bazelor unui proces efectiv de negocieri de dezarmare nucleară și chimică, care să se desfășoare simultan, iar măsurile care vor fi adop-

După 15 ani...

Non-eveniment ? Dimpotrivă, încheierea fără nici un rezultat (sau : singurul rezultat este tocmai acela că s-au încheiat) a unor negocieri după 493 de ședințe desfășurate pe parcursul a 15 ani (5 475 de zile) îndeplinește, ipso facto, *condițiile unuia veritabil, aproape senzațional. Avînd, incontestabil, calitatea de a invita la anumite reflecții.*

Tratativele privind reducerea reciprocă a forțelor și armamentelor și măsuri adiacente în Europa centrală (M.B.F.R.) — despre acestea este vorba — s-au „finalizat" la Viena printr-un comunicat pe cît de laconic pe atît de inconsistent : „Începînd din 1973, aceste negocieri au contribuit la menținerea unui dialog serios între Est și Vest în legătură cu problemele securității. Ele au constituit primul forum multilateral pentru examinarea problemelor complexe legate de eforturile privind consolidarea stabilității și a securității în Europa. Extinderea unor baze comune s-a dovedit insuficientă pentru a permite participanților să încheie un tratat. Cele două părți au avut, totuși, poziții identice asupra a numeroase puncte. Participanții au dobîndit o experiență prețioasă și o idee mai clară despre ceea ce va fi necesar pentru a se ajunge la reduceri și la limitări ale forțelor și armamentelor în Europa, care să fie reciproc acceptabile și verificabile". Cam puțin — trebuie să recunoaștem — pentru un deceniu și jumătate de muncă a unor diplomați aparținînd unor 11 țări „cu drepturi depline" și a 8 „de pe flancuri" avînd statutul de observatori. (Sau, după alt criteriu, care încă prevalează în abordarea problemelor de interes general-european, cu participarea a 12 țări din N.A.T.O. și 7 din Tratatul de la Varșovia).

Prin urmare, 19 state. Nu toate, evident, din Europa centrală, unele „adiacente" zonei, altele (două) reprezentînd un continent destul de depărtat de Lumea veche. Există o „explicație", aici : sînt în centrul Europei sute de mii de militari vorbind într-o limbă, alta decît a locuitorilor în mijlocul cărora își au bazele. Regretabilă realitate-secheală menținută de desfășurările postbelice. În al doilea rînd, tratativele M.B.F.R. au fost purtate, din start, de la bloc la bloc, eludîndu-se faptul că, nu totdeauna, blocul poate acoperi — și, deci, sluji — interesele specifice ale părților ce îl compun. Abordarea secvențială, limitativă (centrul-european), nu acoperea exigența unor măsuri reale de dezarmare care să privească întregul continent și care să fie emanația și în folosul tuturor țărilor din această parte a lumii. În sfîrșit (fără a epuiza, desigur, mănunchiul de învățăminte ale lungilor negocieri M.B.F.R.), „sterilitatea" acestora pune în evidență atît inerția din domeniul dezarmărilor, cît și dificultățile mari pe care le presupune un astfel de proces în lipsa unei sincere voințe politice.

Negocierile M.B.F.R. au fost — cum apreciau, de altfel, observatorii politici — depășite, pînă la urmă, de evoluțiile din sfera dezarmării. Ne amintim cu satisfacție, aici, de inițiativa președintelui Nicolae Ceaușescu — întărită de consensul întregului popor român — privind reducerea unilaterală cu 5 la sută a efectivelor, armamentelor și cheltuielilor militare ale țării noastre, inițiativă ale cărei rațiuni și realism sînt pe deplin probate de acțiunile de aceeași natură întreprinse, trei ani mai tîrziu, și de alte țări socialiste. În aceeași ordine — a devansării, de către realitate, a obiectului tratativelor M.B.F.R. — se cuvine menționat acordul sovieto-american vizînd lichidarea unei întregi clase de rachete nucleare de pe „teatrul" european. Și, desigur, consensul reuniunii C.S.C.E. de la Viena în legătură cu angajarea unor negocieri cuprinzătoare în materia armamentelor convenționale.

Cu toate acestea, nu putem spune că tratativele M.B.F.R. s-au consumat în gol. Fie și pentru faptul — surprins, de altfel, în comunicatul, consemnat și de noi aproape integral — că aceste negocieri au menținut ideea de dialog și — de ce nu ? — au constituit primul forum multilateral pentru examinarea complexelor și complicatelor probleme ale dezarmării.

Următorul și următoarele sînt de dorit a cuprinde pe toți și a servi interesele tuturor participanților. Este experiența prețioasă și ideea clară de dorit a fi înțelese pretutindeni pe continent.

I. Olteanu

tate să ducă la eliminarea totală a armelor nucleare, chimice și a altor arme de distrugere în masă, la interzicerea acestor arme și lichidarea stocurilor existente.

În concepția țării noastre, pacea și independența popoarelor nu pot fi asigurate acționîndu-se în mod izolat pentru eliminarea doar a unora sau altora din armele nucleare sau chimice. Dimpotrivă, securitatea se poate realiza numai prin dezarmare în toate domeniile, prin interzicerea și eliminarea concomitentă a armelor chimice, nucleare și a altor arme de distrugere în masă. Numai adoptarea unor asemenea măsuri de dezarmare, privite în mod unitar, ca părți ale unui ansamblu de acțiuni menite să contribuie la stabilitate în lume, va fi de natură să asigure că principiul securității egale a statelor nu va fi afectat, să înlăture orice posibilitate de folosire a forței și amenințării cu forța, de șantaj cu folosirea unei arme sau alteia din partea unui stat asupra altuia. Desigur, toate aceste măsuri trebuie să se înfăptuiască sub un control internațional strict, care să asigure că obligațiile asumate vor fi respectate, să contribuie la creșterea încrederii și securității în lume, să situeze relațiile dintre state pe baze noi, de egalitate în drepturi, de respect al independenței și suveranității naționale, neamestec în treburile interne, de nerecurgere la forță și la amenințarea cu forța.

Prin urmare, problema care se pune în ce privește eliminarea pericolului este aceea de a înainta concomitent în toate domeniile, atît în domeniul chimic, cît și în cel nuclear.

Poziția țării noastre cu privire la unitatea organică dintre dezarmarea nucleară și dezarmarea chimică, la eliminarea, în strînsă legătură, a tuturor mijloacelor de distrugere în masă, reprezintă o constantă a politicii României în domeniul dezarmării. După cum este cunoscut, țara noastră se pronunță de mult timp, cu consecvență, pentru adoptarea unui **program complex de dezarmare** care, avînd în centrul său dezarmarea nucleară, să conțină, totodată, măsuri pentru eliminarea armelor chimice, a altor arme de distrugere în masă, precum și măsuri de reducere substanțială a armelor convenționale, a efectivelor și cheltuielilor militare.

De pe aceste poziții, România va participa activ la lucrările Conferinței pentru dezarmare de la Geneva. Ea nu dispune nici de arme nucleare, nici de arme chimice și nici nu-și propune să dobîndească astfel de arme. Ceea ce a urmărit cu perseverență — la O.N.U. și în alte organisme internaționale — este să contribuie la promovarea și susținerea unor acțiuni realiste, de natură să ducă la lansarea unui proces real de dezarmare, care să poată deschide omenirii perspectiva unei vieți sigure, fără primejdia unui război nuclear nimicitor.

România va participa activ și în viitor — sublinia secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la lucrările Ședinței comune a Plenarei C.C. al P.C.R., a organismelor democratice și organizațiilor de masă și obștești, din noiembrie anul trecut — la eforturile pentru dezarmare, securitate și pace, va dezvolta continuu colaborarea cu toate statele lumii, cu forțele democratice de pretutindeni, cu toate popoarele, în lupta pentru o politică nouă, pentru dezarmare și pace, pentru o lume mai dreaptă și mai bună, care să asigure dezvoltarea independentă și liberă a fiecărei națiuni, bunăstarea și progresul întregii omeniri.

S. Pop

În această săptămînă...

Phenian. Reafirmări de poziții

Într-un interviu acordat de președintele Kim Ir Sen Radioteleviziunii italiene, citat, la începutul acestei luni, de cotidianul „Nodon Sinmun", se arată, în ce privește problema reunificării Coreei, că propunerea R.P.D. Coreene referitoare la crearea Republicii Confederale Democrate Koryo presupune, avînd în vedere existența reală a două concepții și sisteme diferite în Nordul și Sudul Peninsulei Coreene, formarea unui stat unificat pe principii confederale, lăsînd neschimbate cele două sisteme, pe baza principiului coexistenței, fiecare dintre ele abținîndu-se de la orice încercare de a-l subjuga pe celălalt.

Reunificarea țării prin crearea Republicii Confederale Democrate Koryo presupune pregătirea condițiilor necesare pentru aceasta. O deosebită importanță — se arată în interviu — o are înlăturarea pericolului de război și reducerea încordării în Peninsula Coreea. Pentru înlăturarea pericolului de război în Peninsula Coreea și crearea unei atmosfere de încredere între Nord și Sud, este necesară semnarea unui tratat de pace între R.P.D. Coreeană și S.U.A., adoptarea unei declarații de neagresiune între Nord și Sud și organizarea de convorbiri politice și militare la nivel înalt Nord-Sud, precum și soluționarea problemei realizării unei reduceri eșalonate și drastice a forțelor armate ale Nordului și Sudului, a spus Kim Ir Sen.

Un pas în direcția reducerii pe etape a forțelor armate ale Nordului și Sudului — a arătat el, în continuare — l-ar constitui reducerea pe etape a trupelor S.U.A. și Coreei de Sud. Cînd forțele armate ale Nordului și Sudului vor fi reduse, respectiv la mai puțin de 100 000 de militari, S.U.A. vor trebui să-și retragă toate forțele armate — inclusiv armele nucleare — din Coreea de Sud și să-și desființeze bazele militare din această țară. Inițierea unui dialog și negocieri între Nord și Sud reprezintă o modalitate importantă de reducere a încordării în Peninsula Coreea, de înfăptuire a reconcilierii naționale și unității, de reunificare a țării în mod independent și pașnic, a spus președintele Kim Ir Sen.

A sosit momentul ca guvernul S.U.A. să-și reexamineze politica față de Coreea, a arătat conducătorul nord-coreean. Dacă S.U.A. vor renunța la politica lor nejustă de obstrucționare a cauzei poporului nostru vizînd reunificarea, va fi deschisă o nouă etapă în relațiile dintre cele două țări. „Dacă guvernul S.U.A. va adopta măsuri practice de reducere a încordării în Peninsula Coreea și va dovedi o atitudine sinceră față de soluționarea problemei coreene, vor putea avea loc negocieri între mine și președintele S.U.A." — a spus președintele Kim Ir Sen.

„Forumul de la Davos"

Peste 1 000 de oameni politici și de afaceri, precum și experți economici din 60 de țări au dezbătut probleme ale economiei mondiale în cadrul unei reuniuni la Davos, în Elveția.

Tendințele protecționiste au făcut unul din subiectele de dezbatere în care s-au angajat reprezentanții occidentali, preocupați de mai vechile controverse și dispute comerciale care se manifestă în raporturile dintre S.U.A., Piața comună și Japonia. Fostul prim-ministru al Franței, Raymond Barre, copreședinte ale „Forumului de la Davos", își exprima, în acest sens, opinia că orice tendință protecționistă „se va dovedi, mai devreme sau mai tîrziu, inutilă" (agenția „EFE"). În contextul acestei dezbateri, reprezentanții comunitari vest-europeni s-au străduit — evident, în fața presiunilor și avertismentelor venite, în primul rînd, de peste Atlantic — să asigure că viitoarea „piață unificată", proiectată pentru anii '92, „nu se va transforma într-o fortăreață". În ce privește S.U.A., — de astă dată, ele aflîndu-se sub presiunea exigențelor reclamate de partenerii vest-europeni — au asigurat că vor depune eforturi pentru reducerea deficitului bugetar. Cît despre deficitul comercial, Martin Feldstein, consilier al președintelui George Bush, a anunțat că, în eforturile de reducere a acestuia, dolarul ar putea să scadă în continuare cu aproximativ 15 la sută în viitorii cinci ani, după ce a crescut cu 10 la sută de la sfîrșitul lui 1987 pînă în prezent (o scădere a cursului dolarului sprijinind competitivitatea mărfurilor americane pe piețele partenerilor lor comerciali).

Cum era și firesc, țările în curs de dezvoltare, reprezentate la Davos, au ridicat, și de această dată, problema fundamentală a datoriilor externe, a necesității găsirii unor soluții globale și juste de reducere semnificativă a poverii acestora. Recunoașterea gravității problemei datoriilor — sînt de părere majoritatea comentatorilor — a întrunit consensul participanților de la Davos. Nu același lucru s-ar putea spune, însă, și asupra soluțiilor avansate — atît de țările creditoare, cît și de cele debitoare. Un plan latino-american (propus de noul președinte venezuelean Carlos Andres Perez) a reținut în mod deosebit atenția — vezi „În această săptămînă", pag. 17. O remarcă avînd valoare de concluzie o oferă comentatorul agenției „EFE": „Mai mulți experți economici, prezenți la Davos, scrie el, au relevat că anul 1989 poate fi crucial pentru soluționarea problemei datoriilor externe, deoarece creditorii și debitorii au ajuns la convingerea că strategiile, aplicate pînă în prezent, au eșuat".

CARACAS

Un nou mandat prezidențial

Ceremonia oficială a instalării în funcție a noului președinte al Venezuelei, Carlos Andres Perez, a prilejuit, pe de o parte, precizarea — în cadrul discursului de investitură — a priorităților aflate pe agenda guvernului său, atît pe plan intern, cît și internațional. Participarea, la acest moment festiv, a 27 de șefi de stat sau de guvern, a altor circa 90 de delegații din străinătate, a diverse personalități politice a oferit, pe de altă parte, posibilitatea unor importante contacte și schimburi de opinii.

La Caracas, din partea tovarășului Nicolae Ceaușescu, **președintele Republicii Socialiste România, și a tovarășei** Elena Ceaușescu, **au fost transmise președintelui Republicii Venezuela,** Carlos Andres Perez, **și doamnei** Blanca Rodriguez de Perez, **felicitări și urări de sănătate, iar poporului venezuelean prieten urări de pace, progres și prosperitate. A fost exprimată dorința României ca relațiile dintre cele două țări să se dezvolte în continuare în toate domeniile de activitate, în spiritul principiilor care stau la baza politicii de prietenie și colaborare dintre România și Venezuela.**

Mulțumind pentru felicitările și urările adresate, președintele Carlos Andres Perez a rugat ca, în numele său și al doamnei Blanca Rodriguez de Perez, să se transmită președintelui Nicolae Ceaușescu și tovarășei Elena Ceaușescu expresia sentimentelor de stimă și prietenie, urări de sănătate și fericire personală, iar poporului român urări de prosperitate.

Evocînd întîlnirea și convorbirile avute în 1975 cu șeful statului român, președintele Venezuelei a rugat să se transmită dorința țării sale de a acționa, în continuare, în vederea găsirii de căi și modalități pentru dezvoltarea relațiilor bilaterale pe multiple planuri, pentru o mai bună colaborare și conlucrare pe arena internațională.

Schimbul de mesaje a avut loc cu prilejul primirii de către președintele Venezuelei a tovarășului Gheorghe Rădulescu, vicepreședinte al Consiliului de Stat, reprezentant personal al președintelui Republicii Socialiste România la ceremonia de instalare în funcție a noului președinte al Venezuelei.

Cîștigînd alegerile de la 4 decembrie 1987, Carlos Andres Perez — reprezentant al „Acțiunii Democratice", partid social-democrat — este unicul președinte venezuelean deținător a două mandate obținute prin vot popular. A fost pentru prima dată șef al statului între anii 1974—1979, preluînd acum prerogativele supreme pentru perioada 1989—1994, înmînate de un alt reprezentant al „Acțiunii Democratice", Jaime Lusinchi. De la înlăturarea dictaturii lui Marco Perez Jimenez, în 1958, Carlos Andres Perez este al șaptelea președinte al perioadei democratice din Venezuela, primul său mandat înregistrînd, ca elemente de referință, naționalizarea industriei petroliere și un sensibil avînt economic.

În discursul său de învestitură, Carlos Andres Perez a cerut venezuelenilor „disciplină, productivitate și spirit de sacrificiu", necesare progresului țării, care, a arătat el, este azi diferită de cea din deceniul trecut. Problemele sînt altele, a spus noul șef al statului, subliniind că sînt reale marile dificultăți ce trebuie înfruntate. Obiectivele actualului guvern constau, în optica actuală, în construirea unei Venezuele moderne și profund democratice, a unei economii naționale solide și a afirmării unei țări libere, care să fie o activă promotoare a spiritului de înțelegere, de solidaritate și cooperare cu toate statele și popoarele lumii. Pentru realizarea acestor deziderate, accentul va cădea pe „concertarea națională", pe unirea tuturor eforturilor și participarea, la dinamica întregii vieți a țării, a tuturor păturilor sociale. În acest sens, se va urmări stimularea spiritului de cooperare al clasei muncitoare, al păturii mijlocii și al celor săraci de la orașe și sate. Vor urma — a subliniat Carlos Andres Perez — inevitabile perioade mai grele. Chiar în acest discurs, noul președinte a anunțat un program de ajustări economice de fond, precizînd că „nu se poate continua a se impune sacrificii din partea celor cu venituri mici, trecîndu-se peste ceea ce le revine sectoarelor cu resurse considerabile".

Carlos Andres Perez revine, pentru a doua oară, la președinția țării

Dintre problemele care preocupă din punct de vedere economic Venezuela, datoria externă se află pe primul loc. În ultimii ani, circa 50 la sută din valoarea exporturilor a fost destinată plăților în contul serviciului acestei datorii externe ; pe de altă parte, s-a înregistrat, între 1986—1988, o reducere cu 33 la sută a rezervelor în devize ale țării. Între statele Americii Latine, Venezuela se află pe locul patru în ce privește volumul datoriei externe (peste 30 miliarde dolari, la o populație de 18 milioane locuitori). Totuși, pînă spre mijlocul acestui deceniu, țara se număra printre cele mai bogate din regiune, datorită exporturilor de petrol (circa 1,5 milioane de barili pe zi, ceea ce plasează Venezuela între primii zece exportatori de hidrocarburi din lume). Reducerea, însă, a prețurilor, pe piața mondială, la acest produs, a determinat, mai ales în ultimii ani, o scădere treptată a intrărilor în devize, pierderile fiind apreciate la aproximativ 18 miliarde de dolari anual. S-au înregistrat, în schimb, o creștere a șomajului și inflației (aceasta a ajuns la 40 la sută) și o reducere a ritmului creșterii economice în agricultură, industrie și construcții. Manifestîndu-și încrederea în forța de redresare a țării și în capacitatea sa competitivă pe plan internațional, noul președinte a subliniat necesitatea dezvoltării accentuate a științei și tehnicii, domenii ce vor intra, cu precădere, în competența statului, pentru a se asigura atît cadrele cu pregătire superioară, cît și modernizarea și sporirea productivității economiei naționale.

„Mi-am asumat pentru a doua oară președinția din pasiune pentru Venezuela și pentru America Latină", a spus Carlos Andres Perez în discursul său. Intensificarea cooperării economice regionale se află între principalele obiective ale guvernului său, atașat, în mod deosebit, ideii unei reglementări juste a problemei datoriei externe. Acțiunea în spiritul unității, afirmarea unei crescînde conștiințe a convergenței de preocupări și interese a țărilor latino-americane și, în general, a celor în curs de dezvoltare au fost, în acest context, enunțate ca reprezentînd priorități de maximă actualitate. Această solidaritate ar putea transforma „slăbiciunea noastră de secole într-o reală forță", un exemplu constituindu-l eforturile Americii Latine de a ajunge la soluții comune pentru problemele cu care se confruntă. Se remarcă, a declarat Carlos Andres Perez, o serie de progrese palpabile în opera de cooperare regională și în cea de dialog și negociere cu terțe părți : „Capacitatea de a ne înțelege diversitatea și de a semnala punctele de convergență este ceea ce ne poate face apți să realizăm aspirația lui Simon Bolivar — o Americă Latină unită". În acest context, Carlos Andres Perez a evocat necesitatea unor relații cu S.U.A. pe bază de dialog și colaborare în afara oricărei idei de subordonare. De asemenea, a apreciat că reglementarea problemei datoriei externe necesită o abordare mai largă, întrucît aceasta a însemnat „un ridicat preț economic și social pentru regiune". „Nu se poate ipoteca viitorul popoarelor noastre datorită condițiilor inacceptabile de plată, impuse de creditori, care fac astfel încît să prevaleze interesele lor", a declarat noul președinte venezuelean.

Cabinetul său, căruia îi revine sarcina de a transpune în practică obiectivele enunțate, a fost deja format. Acesta este alcătuit, în general, din tehnocrați și cîțiva membri din partea „Acțiunii Democratice", un element inedit constituindu-l, pentru prima dată în istoria Venezuelei, includerea a șase femei, care dețin portofolii importante pentru dezvoltarea economico-socială (finanțe, muncă, agricultură, știință și tehnologie, promovarea femeii, familie).

Ampla participare internațională de care a beneficiat instalarea oficială în funcție a noului președinte al Venezuelei a prilejuit un adevărat „maraton de contacte și declarații", comentează agenția „E.F.E.". Între cei prezenți s-au aflat numeroși șefi de stat, mai ales din regiune, vicepreședintele S.U.A., premieri din țări vest-europene, delegații reprezentative din diverse state ale lumii, personalități politice sau culturale. Cu acest prilej, problemele cele mai des evocate, în cadrul discuțiilor bi sau multilaterale, au fost datoria externă și criza din America Centrală. Întîlnindu-se la Caracas, o serie de șefi de stat centro-americani au căzut

de acord ca viitoarea lor reuniune la nivel înalt să aibă loc la 13—14 februarie a.c., la San Salvador. „Există condiții obiective pentru realizarea păcii în America Centrală", a declarat secretarul general al O.S.A., Joao Baena Soares, subliniind faptul pozitiv al definitivării unei noi date a reuniunii la nivel înalt, amînată pînă acum de mai multe ori. În același spirit s-au pronunțat înalții reprezentanți ai țărilor membre ale „Grupului de la Contadora" și „Grupului de sprijin", ca și ai altor state din regiune sau din afara acesteia. Au reținut, pe de altă parte, atenția luările de poziție în favoarea întăririi solidarității țărilor în curs de dezvoltare pentru rezolvarea unor probleme comune : criza datoriei externe, protecționismul statelor industrializate, decalajele economice. „Această amplă participare a prilejuit abordarea unor probleme ale dezvoltării, ale noii ordini economice mondiale, ale cooperării regionale, a altor aspecte care interesează toate țările în curs de dezvoltare", a declarat președintele Fidel Castro. Premierul spaniol, Felipe Gonzalez, a subliniat, la rîndu-i, că „este momentul ca America Latină să facă propuneri concrete" în vederea unor raporturi economice mai strînse cu Piața comună. Au trezit, în același timp, interes declarațiile vicepreședintelui american Dan Quayle, care a precizat că „dorim să avem un dialog cu America Latină ; toți locuim în aceeași emisferă ; datoria externă este o problemă foarte importantă pentru un mare număr de țări, iar mesajul acestora este ferm și clar".

Schimburile largi de opinii desfășurate la Caracas au continuat cele realizate deja — cu același prilej al instalării în funcție a unui nou președinte — la Quito (Ecuador), la mijlocul anului trecut, și la Ciudad de Mexico, în decembrie. Beneficiind de una din cele mai ample participări internaționale, învestitura noului șef al statului venezuelean se înscrie ca o nouă ocazie prielnică de întîlniri și contacte, de cunoaștere a punctelor de vedere, de precizări de poziții în direcția unei mai bune înțelegeri și cooperări.

Anca Voican

LISABONA

Context social conflictual

Guvernul social-democrat, condus de Anibal Cavaco Silva, este — și va fi — confruntat cu o panoramă socială conflictuală, concretizată în demonstrații și greve în lanț, desfășurate în întreaga țară. Punctul culminant l-a constituit greva lucrătorilor din transporturile terestre, aeriene și maritime, care, vineri 3 februarie, a paralizat activitatea social-economică lusitană.

Participarea la greva organizată, la 3 februarie, de cele două mari centrale sindicale — U.G.T. (de tendință socialistă și social-democrată) și Intersindicala-C.G.T.P. (de tendință comunistă) a afectat peste 95 la sută din transporturile urbane — metrouri, autobuze și tramvaie. Greva a fost, de asemenea, totală la căile ferate, transportul naval și la compania aeriană portugheză (T.A.P.), care, datorită încetării lucrului personalului de la sol, s-a văzut obligată să-și reducă substanțial zborurile interne și externe. Potrivit organizatorilor, la greva muncitorilor din transporturi, considerată drept o „repetiție" a viitoarei greve generale, care, deocamdată, n-a fost convocată, au participat aproape toți cei 50 000 de oameni ai muncii din acest sector. Totodată, la această mișcare revendicativă s-au alăturat și sindicatele din sectorul metalurgic, ce numără 210 000 de muncitori din industria automobilistică, navală și siderurgică.

Atît U.G.T., cît și Intersindicala au declanșat seria de greve pentru a obliga guvernul centrist să renunțe la politica sa salarială și la complexul de măsuri calificate de sindicate drept „legea concedierilor", versiune actualizată a celei care, în martie anul trecut, a provocat greva generală organizată de cele două centrale. Noua legislație a muncii — subliniază sindicatele — pune capăt stabilității locurilor de muncă și „violează cuceririle muncitorilor", obținute odată cu „revoluția garoafelor roșii", de la 25 aprilie 1974. Guvernului i se cer, pentru 1989, măriri salariale de peste 9 la sută, deoarece, anul trecut, salariile au fost fixate în raport cu o cotă de inflație de 6 la sută, cînd, în realitate, ea a atins 9,5 la sută.

În urmă cu cîteva săptămîni, José Torres Couto, secretarul general al U.G.T., a ajuns la un acord de principiu cu premierul Cavaco Silva, stabilind nivelul creșterii salariilor între 8 și 9,5 la sută. Din start, federația patronatului s-a opus acordului de principiu, motiv ce a făcut imposibilă negocierea în trei : guvern-sindicate-patronat. În același timp, sectoare socialiste din cadrul U.G.T. au criticat acordul Torres Couto—Cavaco Silva, considerînd insuficient procentul de majorare a salariilor în 1989. (Liderii sindicali ai funcționarilor publici reclamă, de pildă, o creștere de 11 la sută, susținînd că, anul acesta, ritmul inflaționist va continua să crească, așa cum s-a întîmplat în 1988).

Intersindicala — C.G.T.P., care a refuzat să participe la negocieri, nefiind de acord cu nici una din propunerile inițiale, cere ca măririle salariale să depășească 10 la sută și-și concentrează acțiunile împotriva noii legi a muncii, în special contra acelei norme prin care patronatului i se acordă puteri, practic nelimitate, în privința concedierilor.

Săptămînile următoare sînt așteptate grevele profesorilor din învățămîntul public, ale medicilor, lucrătorilor din telecomunicații și din administrația publică. Așadar, luna februarie se anunță „fierbinte" pe frontul social lusitan.

R. D.

În această săptămînă...

Africa de Sud. Implicațiile unei demisii

După ce, la 18 ianuarie, șeful statului sud-african, Pieter W. Botha (73 de ani), a suferit o ușoară comoție cerebrală, pe perioada convalescenței sale, președinte interimar al țării a devenit Jan Christiaan (Chris) Heunis (61 ani), care, din 1986, era și lider al organizației Partidului Național din provincia Capului. Vechimea sa în calitate de membru al guvernului — ministru adjunct al finanțelor și economiei (1972), ministru pentru problemele populației indiene (1974), ministru al economiei (1975), al transporturilor (1979) și, în același an, ministru de interne, ministru al dezvoltării și planificării constituționale (1982) — a constituit motivul oficial al desemnării ca președinte interimar, el fiind considerat, de mult timp, drept unul dintre posibilii succesori ai lui Botha.

Dar, la începutul acestei luni, Pieter W. Botha a demisionat din postul de lider al Partidului Național (aflat la putere din anul 1948), funcție care, prin tradiție, asigură desemnarea ca șef al statului. În aceste condiții, conducător al partidului a fost ales ministrul educației și lider al partidului din provincia Transvaal, Frederick William de Klerk (53 ani), membru al unei familii prezente pe scena politică sud-africană de mai mulți ani. (Tatăl său a fost senator și a deținut portofolii guvernamentale în cabinetele conduse de Vervoerd și Vorster între 1954—1969).

Potrivit unor știri din Capetown, prin decizia sa, Pieter W. Botha ar dori să separe funcția de lider al partidului de cea de șef al statului în actualul context, al izolării țării sale pe plan internațional (în pofida participării ei la realizarea acordurilor privind Africa australă), și îndeosebi al acutei crize politice interne.

Toți, observatorii de la fața locului susțin că există tot mai insistente referiri la posibila înlocuire a lui Botha, ca protagonist al unei perioade ce s-ar dori apuse, din funcția de șef al statului. Astfel, se crede că, în curînd, Chris Heunis va anunța convocarea unor noi alegeri legislative, care ar putea constitui un bun moment pentru ca Botha să abandoneze funcția pe care o deține. Se vorbește că, printre cei ce i-ar putea succede, se află amintiții Chris Heunis, Frederik de Klerk și actualul ministru de externe, Roelof „Pik" Botha. Dincolo de aceste schimbări, posibile sau nu, agențiile internaționale de presă relevă că „mulți (sud-africani — n.n.) se îndoiesc de voința reformatoare a unui guvern acuzat că nu acționează suficient de rapid chiar și în vederea atingerii obiectivului anunțat de el : o «reformă minoră» a sistemului de apartheid".

PARAGUAY

După lovitura de stat militară

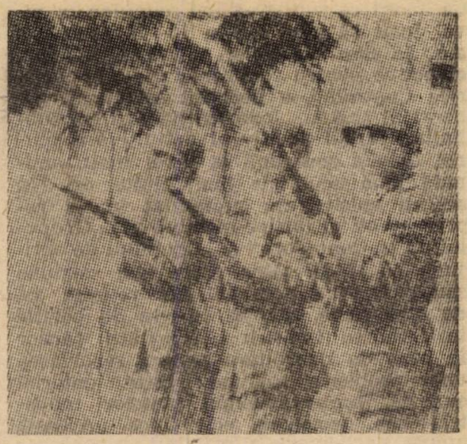

În noaptea de 2 spre 3 februarie, generalul Alfredo Stroessner a fost înlăturat printr-o lovitură de stat militară, după ce s-a aflat la putere timp de aproape 35 de ani. Conducătorul puciului și noul președinte provizoriu, generalul Andres Rodriguez, a declarat că a recurs la această soluție în scopul democratizării vieții interne paraguayene.

Evenimentele au luat țara și, în general, observatorii politici prin surprindere. Nimic nu părea să indice o asemenea prăbușire bruscă a celei mai vechi dictaturi militare din America Latină, chiar dacă, pentru viitorul relativ apropiat, se întrevedeau posibile schimbări politice. Șef al corpului întîi de armată, generalul de divizie Andres Rodriguez a declanșat revolta, căreia i s-a aliat imediat, declarîndu-și sprijinul necondiționat, divizia a patra de infanterie din Concepcion (540 km nord de Asuncion). Într-un puternic schimb de focuri, care a durat toată noaptea de joi spre vineri, cînd pe străzile capitalei au fost aduse tancuri și artilerie, au fost înfrînte Cartierul general al poliției și garda prezidențială, corp militar de elită. În cursul zilei de 3 februarie, situația se afla deja sub control, cum a declarat Andres Rodriguez. A urmat demisia generalului Alfredo Stroessner din funcțiile de președinte al țării și de comandant șef al armatei ; după ținerea sa sub arest într-una din clădirile armatei întîi, cea mai numeroasă și mai bine dotată tehnic, fostul șef al statului a plecat în exil în Brazilia, unde i-a fost acordat azil politic.

Ultimele trei decenii și jumătate de viață internă în Paraguay sînt legate de dictatura generalului Stroessner, instalat la putere în 1954 și reales, pentru a șaptea oară consecutiv, în februarie 1988, cînd și-a început cel de-al optulea mandat prezidențial. Născut în orașul Encarnacion (Paraguay), în 1912, din părinți de origine germană, Alfredo Stroessner a urmat, din 1919, cursurile Academiei militare „Mareșal Solano Lopez", din Asuncion. În timpul incidentelor armate interne din 1947, a apărat, în calitate de locotenent-colonel, cauza Partidului Colorado (Asociația Națională Republicană). După o serie de misiuni în străinătate, Alfredo Stroessner devine, în octombrie 1951, comandant șef al forțelor armate paraguayene, funcție pe care o va păstra pînă la înlăturarea sa, săptămîna trecută. La 4 mai 1954, va conduce, în numele Partidului Colorado, lovitura de stat militară împotriva președintelui de atunci, Federico Chavez. Puterea era preluată de o juntă, avîndu-l în frunte pe Tomas Romero Pereira, care va deveni, apoi, președinte provizoriu. Rolul lui Alfredo Stroessner se dovedește, însă, decisiv, astfel încît, în 1956, cînd sînt organizate alegeri, participă în calitate de candidat unic din partea Partidului Colorado, cîștigînd cu majoritatea absolută de voturi. Ulterior, prin realegeri succesive, Alfredo Stroessner va deveni președintele latino-american cu cea mai lungă deținere a puterii. Constituția va fi modificată, eliminîndu-se articolul care prevedea că un președinte poate fi reales doar o singură dată, pentru un mandat succesiv sau distanțat în timp de primul. Paraguayul va fi, în acest răstimp, „țara cea mai secretă" din regiune, măsurile dictatoriale și represiunea reducînd la tăcere alte forțe politice decît cele recunoscute oficial și urmărind strivirea opoziției și exilarea principalilor săi lideri. Puterea se va baza, în primul rînd, pe forțele armate ; o acerbă ideologie anticomunistă va defini deceniile următoare, rămînînd ulterior o constantă a politicii oficiale. Paraguayul va fi, între timp, un predilect loc de refugiu pentru elementele naziste și cele de extremă dreapta ; forțele de opoziție vor fi permanent hărțuite, personalitățile lor politice persecutate și arestate ; presa va fi supusă unei cenzuri drastice ; sînt impuse, periodic, restricții ale libertăților individuale și politice, în baza stării de asediu. Președintele guvernează în numele Partidului Colorado (conservator), opoziția legală fiind reprezentată doar de unele formațiuni politice tradiționale, în timp ce majoritatea celorlalte sînt menținute în afara legii și obligate la o activitate clandestină.

În contextul acestei politici, generalul Stroessner nu a avut de înfruntat momente deosebit de critice în timpul cît a monopolizat puterea. O revoltă izbucnită în 1959 a fost rapid sufocată. În 1969, apar primele semne de tensiune între regim și biserică, pornind de la acuzațiile acesteia aduse unui membru al cabinetului ; generalul înfruntă deschis ierarhia ecleziastică. Ultimul deceniu și, mai ales, ultimii doi ani vor aduce, însă, contestări tot mai pronunțate la adresa dictaturii : opoziția devine mai activă și începe să organizeze demonstrații de masă, în ciuda represiunii și eforturilor regimului de a o anula și dezmembra. Se accentuează, de asemenea, acuzațiile de fraudă electorală, cu prilejul unei noi realegeri ca președinte a generalului Stroessner. De altfel, candidatura sa dezbină formațiunea politică în numele căreia guvernează. Semnificativ — și, se pare, cu o anumită pondere în actualul curs al evenimentelor din Paraguay — a fost faptul că, în chiar rîndurile Partidului Colorado, se produce, în 1987, o puternică sciziune între aripa așa-zis „militantă", adeptă necondiționată a lui Alfredo Stroessner, și cea „tradiționalistă", dornică să se revină la principiile de bază ale acestei formațiuni politice. În fapt, „tradiționaliștii" au optat pentru o schimbare și s-au opus unei noi candidaturi prezidențiale a generalului. Pentru a împiedica o victorie a acestora, în momentul Convenției anuale a partidului, clădirea unde a avut loc a fost înconjurată de poliție. S-a permis numai intrarea membrilor „militanți", care au ales o nouă conducere și l-au confirmat, drept candidat prezidențial, pe Alfredo Stroessner. În acest timp, deși declarate ilegale, au avut loc demonstrații de stradă în sprijinul democrației și a alegerilor libere, ca și un „marș pentru viață", soldate cu numeroase arestări.

Evoluțiile democratice dintr-o serie de state latino-americane, care au trecut treptat de la un regim militar autoritar la o conducere civilă, angajată în desfășurarea unei politici de liberalizare internă, au început, pe de altă parte, să aibă o influență considerabilă. În acest sens, impactul cel mai puternic l-au avut asemenea evoluții produse în Argentina, Brazilia și Uruguay, care au consolidat, în ultimii ani, procesul de democratizare din America Latină. Astfel că, practic, de la acest proces făceau excepție Chile — dar, în această țară, evenimentele au luat deja un nou curs în 1988 — și, mai ales, Paraguay, simbolul celei mai vechi și închise dictaturi de pe continent, aflată în total contrasens cu însuși mersul istoriei continentale.

Realizînd lovitura de stat și proclamîndu-se președinte provizoriu și comandant șef al armatei, generalul Andres Rodriguez, pînă acum a doua personalitate în stat, a declarat că se angajează să ducă țara spre un proces de „unitate națională și democratizare internă", să respecte și să facă a fi respectată Constituția și legile. În perspectiva unei „democrații reale, palpabile", va fi asigurată, a precizat el, egalitatea șanselor pentru diversele partide politice (comuniștii vor rămîne, totuși, în ilegalitate — s-a anunțat). După plecarea în exil a lui Alfredo Stroessner, președintele provizoriu a anunțat organizarea de alegeri libere, în intervalul legal de 90 de zile, așa cum prevede Constituția. Textul acesteia, datînd din 1968, stabilește că demisia unui președinte, înainte de efectuarea a doi ani din mandatul său, „obligă la convocarea de alegeri în următoarele trei luni". Data exactă a acestora a fost stabilită pentru 1 mai. Consultați de agenția „EFE", lideri ai opoziției paraguayene au adoptat o atitudine deocamdată reticentă : „90 de zile înseamnă puțin pentru a putea depăși situația creată de o dictatură care a durat 35 de ani ; Partidul Colorado (la guvern) dispune de structuri solide, în timp ce partidele de opoziție sînt slăbite de o perioadă atît de lungă de lipsă de libertăți politice", a declarat Ricardo Lago, din partea Partidului revoluționar febrerist (social-democrat). De asemenea, alte grupări apreciază că, anterior alegerilor, ar fi necesare modificarea legii electorale, abrogarea tuturor restricțiilor politice, desființarea aparatului represiv, legalizarea partidelor neautorizate, convocarea, apoi, a unei Adunări Constituante. Liderul Partidului liberal radical autentic și președintele coaliției de opoziție „Acordul Național", Domingo Laino, unul dintre cei

mai persecutați politicieni în timpul dictaturii lui Stroessner, a declarat, de asemenea, că „mai întîi trebuie garantate toate libertățile" și realizat un „pact între toate forțele politice din Paraguay". Căderea generalului Stroessner, apreciază comuniștii, face posibilă o schimbare numai în măsura în care forțele de opoziție își asumă responsabilitățile ce le revin, se mobilizează și își unifică eforturile.

În general, actualul curs al evenimentelor a trezit reale speranțe în Paraguay, manifestîndu-se, totuși, un optimism prudent. Înlăturarea generalului Stroessner, sînt de părere liderii politici ai opoziției, a făcut să dispară cel mai important obstacol aflat în calea unui proces de democratizare. Lovitura de stat militară, apreciază, pe de altă parte, observatorii, este, în principal, o reflectare a contradicțiilor din interiorul Partidului Colorado, a creșterii tensiunilor fostului guvern cu Washingtonul și ierarhia ecleziastică, a activizării, din ultimul timp, a forțelor opoziției, chiar dacă acestea rămîn divizate în numeroase grupări, cu principalii lideri în exil. O serie de declarații ale unor oficialități latino-americane pun, în acest context, accentul pe necesitatea ca recentele evenimente să reprezinte, într-adevăr, un pas pe drumul spre democrație și nu o schimbare de guvern în cadrul aceluiași regim militar. Se așteaptă, deci, clarificări ce vor surveni în săptămînile viitoare, cînd va fi mai evident sensul prezentelor evoluții din viața Paraguayului.

Pentru moment, noul guvern este format din opt civili și trei militari, cu menținerea unuia din foștii miniștri (agricultură). A revenit, pe de altă parte, în prim planul vieții politice, aripa „tradiționalistă" a Partidului Colorado, care deține acum posturile-cheie, în fruntea formațiunii politice fiind reinstalat fostul său lider, Juan Ramon Chavez, în ideea recîștigării unității pierdute.

Presează, în același timp, o serie de probleme ale crizei economice : balanța comercială permanent deficitară, datoria externă, șomajul care afectează 20 la sută din populația aptă de muncă, mari suprafețe de pămînt, aflate în proprietatea latifundiarilor, sînt necultivate. Cu o economie preponderent agrară (70 la sută din populație o reprezintă țărănimea), Paraguayul este cunoscut drept „țara contrabandei" cu narcotice, arme, automobile etc. (o treime din comerțul exterior se realizează pe această cale). Fostul regim a stimulat, în special, „expansiunea economică internă", prin încurajarea investițiilor străine, care au menținut o creștere relativ constantă a produsului intern brut, mai ales în deceniul trecut. Principalele resurse financiare, care au asigurat, în ultimii ani, o aparentă stabilitate, provin din exploatarea hidrocentralei de la Itaipu, construită pe fluviul Parana, în colaborare cu Brazilia. Cu o putere instalată de 12 700 megawați (construcția se va încheia în 1991), această mare hidrocentrală a adus venituri de peste trei miliarde dolari. Marea majoritate a populației, de aproximativ 3,8 milioane locuitori, trăiește, însă, din expediente, în condiții precare, afectată de analfabetism (cei de origine „guarani" nu vorbesc spaniola, limba oficială în stat) și supusă creșterii costului vieții. Reducerea prețurilor la principalele produse de export — bumbac, carne, soia, lemn — au slăbit, pe de altă parte, capacitatea de plată a țării în contul serviciului datoriei externe. Este, apreciază observatorii, una din rațiunile alcătuirii unui cabinet compus din personalități considerate ca de factură tehnocrată. Noul guvern, a declarat generalul Andres Rodriguez, va aplica reformele necesare pentru a fi transformate în realitate obiectivele enunțate după lovitura de stat.

Anca Voican

IRAN — IRAK

Demersuri pentru continuarea negocierilor

Cu puține zile în urmă, Jan Eliasson, reprezentantul special al secretarului general al O.N.U. pentru problemele reglementării conflictului dintre Iran și Irak, a efectuat o vizită în regiune, în timpul căreia s-a întîlnit cu autoritățile de la Teheran și Bagdad, în vederea impulsionării negocierilor de pace dintre cele două părți.

În cadrul întrevederii din capitala iraniană, primul ministru iranian, Hussein Musavi, a afirmat — relevă agenția iraniană „IRNA" — că țara sa se pronunță pentru o pace reală cu Irakul, subliniind că, pentru realizarea acestui obiectiv, „este necesar să se reflecteze la cauzele care au dus la declanșarea războiului". Premierul Musavi a precizat, în acest sens, că amenințarea de război se va menține în regiune, în cazul în care cauzele sale nu vor fi elucidate. La rîndul său, Jan Eliasson l-a informat pe Hussein Musavi despre eforturile secretarului general al Națiunilor Unite în vederea punerii în aplicare a rezoluției 598 a Consiliului de Securitate privind conflictul din Golf. „Pot spune — a declarat Eliasson, la încheierea vizitei de cinci zile în capitala iraniană — că, la Teheran, am abordat toate problemele încă nesoluționate, referitoare la asumarea totală a angajamentelor incluse în rezoluția 598 și aplicarea acesteia".

În continuarea vizitei, Jan Eliasson a fost primit, la Bagdad, de președintele Saddam Hussein, căruia i-a transmis un mesaj din partea lui Javier Perez de Cuellar. Cu acest prilej, președintele irakian a declarat că țara sa acceptă propunerea secretarului general al O.N.U. privind crearea unei comisii militare mixte a celor două țări, avînd drept obiectiv consolidarea încetării focului. Președintele Saddam Hussein a precizat, de asemenea, că Irakul a decis ridicarea interdicțiilor asupra curselor aeriene avînd drept destinație Iranul. Tot la Bagdad, Jan Eliasson s-a întîlnit cu ministrul de externe, Tariq Aziz, care a subliniat necesitatea reluării negocierilor de pace între Irak și Iran, arătînd — relevă agenția irakiană „INA" — că Bagdadul „este dispus să continue tratativele la momentul considerat oportun de Perez de Cuellar".

După vizita întreprinsă în regiune, reprezentantul special al secretarului general al O.N.U. a apreciat, în cadrul unei conferințe de presă, că este posibil ca negocierile directe dintre Iran și Irak — întrerupte în noiembrie anul trecut — să fie reluate la Geneva chiar în această lună. De asemenea, Jan Eliasson a apreciat că „discuțiile avute cu autoritățile din cele două țări vor avea un efect pozitiv asupra procesului de pace" în zona Golfului.

În aceeași ordine de idei, după audierea raportului prezentat de Jan Eliasson, în urma misiunii sale în zona Golfului, secretarul general al Națiunilor Unite a apreciat că aceasta a fost utilă pentru continuarea eforturilor în vederea aplicării rezoluției 598.

Iranul și Irakul ar putea adopta într-un viitor apropiat noi măsuri de încredere pentru a facilita procesul de pace — a arătat Javier Perez de Cuellar, într-un raport publicat cu cîteva zile înainte de reluarea tratativelor sale cu miniștrii afacerilor externe ai celor două țări, Tariq Aziz (Irak) și Ali Akbar Velayati (Iran). Perez de Cuellar relevă că, deși s-a înregistrat o diminuare netă a violării încetării focului dintre cele două țări, se mențin numeroase divergențe în probleme de fond. În raportul său, Perez de Cuellar s-a declarat convins că elementele furnizate lui Eliasson de conducătorii celor două țări „pot da un nou impuls procesului de pace".

Turneul lui Eliasson în Iran și Irak — apreciază observatorii — a avut loc în momentul în care negocierile directe dintre cele două țări se află în impas. Reamintim, în context, că tratativele directe iraniano-irakiene au debutat, la Geneva, la 25 august anul trecut. Prima etapă a durat 18 zile, fără a se realiza progrese notabile în ce privește punerea în practică a rezoluției 598, documentul de bază al negocierilor. Miniștrii de externe ai celor două țări s-au întîlnit, pentru a doua oară, la New York, la începutul lunii octombrie 1988, întrevedere care, după afirmațiile lui Perez de Cuellar, „nu a marcat nici progrese, nici ruperi". La cea de-a treia rundă, desfășurată tot la Geneva, reprezentanții Iranului și Irakului au realizat un acord privind schimbul de prizonieri de război, răniți și bolnavi, sub supravegherea Crucii Roșii Internaționale. Această operațiune de schimb de prizonieri — 1 560 în total —, planificată să se desfășoare în zece etape, a fost, însă, suspendată în cursul celei de-a treia.

Potrivit observatorilor politici, un obstacol major în cadrul tratativelor dintre Iran și Irak îl constituie divergențele de păreri în ce privește prioritățile în aplicarea rezoluției 598. Astfel, partea iraniană consideră că este necesar ca, mai întîi, să se procedeze la retragerea trupelor în cadrul frontierelor recunoscute pe plan internațional, să se realizeze schimbul de prizonieri și, abia după aceea, să se treacă la curățarea cursului navigabil Shatt-El-Arab. (Acesta adună apele fluviilor Tigru și Eufrat cu aproximativ 240 km înainte de vărsarea lor în Golf. Pe o lungime de circa 100 km, Shatt-El-Arab formează granița comună dintre Iran și Irak). La rîndul ei, partea irakiană consideră inacceptabilă retragerea trupelor pînă cînd nu va obține garanții că va fi curățată această arteră care asigură Irakului accesul, pe calea apei, la Golf, insistînd, totodată, asupra folosirii, în totalitate, a estuarului Shatt-El-Arab și contestînd valabilitatea acordului de la Alger, din 1975, care asigură Iranului suveranitatea pînă la mijlocul Shatt-El-Arab-ului.

În pofida acestor divergențe, cele două părți și-au arătat disponibilitatea de a soluționa diferendele dintre ele, exclusiv pe cale pașnică. Or, atîta timp cît cele două țări vor apela la „masa verde", există speranța că obstacolele vor fi, rînd pe rînd, depășite, iar rezoluția 598, acceptată integral de cele două părți, va fi pusă în aplicare punct cu punct.

Ștefan Cârjă

BEIRUT

Speranțe și incertitudini

O țară cu două guverne ce se contestă reciproc, dar lipsită de un șef de stat de peste o jumătate de an, fărîmițată în zone controlate de forțe politico-comunitare și milițiii rivale, cu o armată națională divizată pe criterii confesionale, cu o economie dezorganizată de desele confruntări armate și caracterizată prin șomaj cronic, cu o scădere drastică a producției bunurilor de consum, penurie de alimente și inflație galopantă, care a făcut ca valoarea lirei libaneze să scadă în cîțiva ani de la 4 la 528 pentru un dolar —, cam așa se prezintă tabloul succint, de azi, al Libanului, după aproape 14 ani de la declanșarea, în aprilie 1975, a războiului civil. Ar mai fi de menționat, în plus, prezența permanentizată, pe teritoriul țării, a diverse armate străine și a incursiunilor militare de peste hotare, însoțite de bombardamente terestre, aeriene și navale.

Anul 1989 a început, în țara cedrilor, cu concertul asurzitor al rafalelor de arme automate și al tirului artileriei răsunînd sinistru în suburbiile sudice ale Beirutului și în zona Iqlim al-Touffah din provincia Liban-Sud, unde milițiile celor două principale organizații combatante ale musulmanilor șiiți — „Amal" și „Hezbollah" — au purtat lupte crîncene în tot cursul lunii ianuarie, pentru cucerirea întîietății politice asupra comunității confesionale respective, care formează o treime din populația întregii țări.

„Amal" și „Hezbollah" sînt organizații ce au urcat, oarecum recent, pe scena socială din Liban — aproximativ de un deceniu —, dar, recrutîndu-și clientela politică dintr-o atît de numeroasă comunitate, cum este aceea a musulmanilor șiiți, au reușit să se impună în mod efectiv. Forța militară a celor două organizații a crescut repede, dotarea în armament modern abundînd, inclusiv în ceea ce privește artileria și blindatele. Ele s-au transformat în adevărate armate asemănătoare celor regulate — cu uniforme, comandanți și logistică —, jucînd un rol important în reocuparea Beirutului de vest, după evacuarea sa de israelieni în toamna lui 1982 și, apoi, în determinarea retragerii Forței multinaționale (formată din militari al unor țări occidentale) în februarie 1984.

Deși ambele organizații aparțin comunității musulmanilor șiiți, între ele există deosebiri politice și ideologice fundamentale, ce le-au condus, pînă la urmă, la sîngeroase confruntări armate. „Amal" este o organizație politico-militară cu caracter oarecum laic, care combate sistemul politic confesional, rămas în Liban de la dobîndirea independenței sale naționale în 1943, și se pronunță pentru o largă reformă a administrației statale, care să excludă repartizarea funcțiilor după apartenența la o comunitate sau alta. Această orientare, împărtășită, de altfel, și de celelalte forțe politice ale taberei forțelor musulmane, se află în vădită contradicție cu poziția partidelor și organizațiilor coaliției de dreapta creștină, ce se opune reformării sistemului politic actual, în condițiile în care raportul demografic s-a schimbat, în ultimele decenii, în defavoarea comunităților creștine. De aici, și conflictul dintre forțele de dreapta creștine și organizația „Amal", încă de la înființarea acesteia, și care s-a perpetuat pe parcurs. Cealaltă organizație a comunității șiite, „Hezbollah", este o grupare cu caracter net religios, a cărei orientare inițială avea în vedere crearea unei „republici islamice libaneze". „Hezbollahul" a întreprins o serie de acțiuni împotriva israelienilor, în sud, și împotriva contingentelor american și francez, în cursul prezenței la Beirut a Forței multinaționale (1982—1984).

Conflictul deschis între cele două organizații — pornind de la răpirile unor cetățeni străini, acte considerate de „Amal" drept prejudicioase pe plan internațional pentru comunitatea șiită, în întregul ei — a degenerat, începînd din luna aprilie 1988, în grave confruntări armate, totalizînd peste 500 de morți și 1 000 de răniți pentru ambele tabere. Acțiunile de mediere din cursul anului trecut, întreprinse de unele țări musulmane, inclusiv de Iran, au condus, la un moment dat, la atenuarea conflictului și la crearea posibilității stingerii sale. Dar organizarea unor atentate costînd viața unor responsabili ale celor două grupări au reaprins flacăra răfuielilor, provocînd lupte dure, în cursul lunii trecute, cu folosirea pe scară largă a artileriei grele și blindatelor. Dar, spre sfîrșitul lui ianuarie, după ce s-a întreprins o nouă acțiune de mediere, cu participare ministerială siriană și iraniană (ministrul de externe al Iranului s-a deplasat, în acest scop, la Damasc, unde a avut convorbiri cu lideri ai celor două organizații șiite rivale), s-a ajuns la semnarea unui acord de încetare a focului, respectat, deocamdată, de ambele părți. În cadrul declarațiilor făcute ziariștilor la Damasc, ministrul iranian a condamnat acțiunile întreprinse împotriva forțelor O.N.U. (în sudul Libanului există, din 1978, un contingent de circa 6 000 „căști albastre" aparținînd mai multor națiuni), precum și a personalului organizațiilor internaționale în misiune pe teritoriul libanez (referire, probabil, printre altele, și la răpirea unui funcționar al Crucii Roșii Internaționale, cetățean elvețian).

Între timp, pe plan interarab, se depun eforturi în vederea găsirii unei căi eficiente pentru aplanarea generală a conflictului intern libanez și normalizarea vieții în această țară. După cum s-a mai anunțat, reuniunea Consiliului Ligii Arabe (la nivelul miniștrilor de externe), întrunită la Tunis, la 14 ianuarie, a hotărît formarea, în acest scop, a unui comitet din reprezentanți a șapte țări membre, care s-a deplasat, spre sfîrșitul lunii, la Beirut. Comitetul „celor șapte" s-a întîlnit, aici, atît cu generalul Michel Aoun, prim-ministru al guvernului numit, la 23 septembrie 1988, de fostul președinte Amin Gemayel, în momentul expirării mandatului său de președinte al republicii, cît și cu Selim Hoss, premierul în funcție la acea dată, ambii considerîndu-se, în prezent, șefi legali ai guvernului. Cabinetul format de generalul Aoun cuprinde militari aparținînd comunităților creștine, miniștrii musulmani numiți de acesta refuzînd participarea la guvern. În cabinetul prezidat de Selim Hoss au rămas doar miniștrii musulmani, ceilalți dîndu-și demisia. Existența a două guverne ce se exclud reciproc, ambele cu baze comunitare unilaterale constituie — după aprecierile observatorilor din zonă și a unor cercuri politice libaneze — un pericol grav pentru unitatea Libanului, consființînd, vrînd-nevrînd, divizarea pe considerente confesionale. Această divizare este accentuată și de prezența a doi comandanți-șefi în fruntea armatei naționale — generalul Aoun, aflat în funcție, la numirea sa, ca prim-ministru, și generalul Khatib, desemnat în acest post de premierul Selim Hoss. (Brigăzile armatei naționale ascultă de ordinele unuia sau altuia dintre cei doi comandanți-șefi, în raport de componența lor comunitară și orientarea politică a ofițerilor).

Continuarea confruntărilor armate provoacă noi distrugeri în localitățile libaneze

Comitetul interarab al „celor șapte" și-a propus, ca misiune, tocmai clarificarea situației existente, pentru a exclude accentuarea divizării țării, situație ce ar constitui o adevărată catastrofă pentru poporul libanez. Vizita acestui comitet la Beirut și convorbirile purtate cu părțile în cauză au avut doar un caracter exploratoriu, urmînd ca, spre sfîrșitul acestei luni, să aibă loc noi contacte și o reuniune cu participarea generalului Michel Aoun și a lui Selim Hoss, pe teren neutru, eventual în Kuweit.

În paralel, forțele politico-comunitare inițiază, și ele, unele acțiuni în vederea reconcilierii naționale. Pe această linie se situează reuniunea intercomunitară druzo-creștină, de la Beit-Eddine, organizată din inițiativa lui Walid Joumblatt, liderul Partidului Socialist Progresist. Cu acest prilej, s-a discutat revenirea în zona Chouf, controlată în prezent de milițiile druze, a populației creștine-maronite, refugiată în septembrie 1983, în cursul așa-numitului „război al munților" (datorită exceselor săvîrșite de o parte și de alta, din această regiune, cu populație amestecată druză și creștină, circa 150 000 de locuitori creștini au luat drumul exodului, părăsind peste o sută de sate). Desfășurarea acestei reuniuni — la care Frontul Libanez (coaliția forțelor politice creștine de dreapta) a refuzat să participe — constituie unul din pașii, chiar dacă, deocamdată, modești, spre procesul de reconciliere națională așteptat de libanezi, în ale căror suflete speranța n-a încetat să ardă, chiar dacă complexitatea situației actuale subliniază dificultățile ce trebuie învinse, pentru ca pacea și activitatea normală să fie întronate din nou, într-un Liban independent și unit.

Crăciun Ionescu

BEIJING

Convorbiri chino-sovietice

Vizita la Beijing, de la începutul acestei luni, a ministrului sovietic al afacerilor externe, Eduard Șevardnadze, este prima la acest nivel de la data stabilirii, acum patruzeci de ani, a relațiilor diplomatice dintre cele două țări. Cu omologul său chinez, Qian Qichen, Șevardnadze s-a întîlnit, însă, începînd cu luna septembrie 1988, pentru a patra oară, după convorbirile pe care le-au purtat, succesiv, la New York, Moscova și, respectiv, Paris.

Desfășurat într-o atmosferă „sinceră și prietenească" (agenția „China Nouă"), dialogul de la Beijing între ministrul sovietic și gazda sa chineză este o continuare a celui de la Moscova, din luna decembrie, fiind consacrat, în principal, potrivit ambilor interlocutori, pregătirii terenului pentru preconizata întîlnire la nivel înalt sovieto-chineză, cea dintîi în ultimii treizeci de ani, întîlnire menită să marcheze normalizarea deplină a relațiilor chino-sovietice. În acest context, au fost examinate (agenția „TASS") probleme referitoare la destinderea militară de-a lungul frontierei sovieto-chineze. A fost realizată o înțelegere de principiu privind crearea unui grup de experți diplomatici și militari, care să elaboreze principiile generale și să soluționeze problemele concrete ale reducerii forțelor armate și armamentelor, inclusiv aspectele referitoare la măsurile de încredere în domeniul militar. A fost evidențiată, de asemenea, importanța realizării, în continuare, de progrese în cadrul negocierilor privind reglementarea problemelor de graniță. Totodată, cei doi miniștrii au abordat problema kampuchiană, expunînd pozițiile celor două părți privind soluționarea ei pașnică.

Referiri la actualul moment din cronica raporturilor bilaterale au făcut cei doi miniștri de externe și în toasturile rostite la dineul oferit în onoarea oaspetelui sovietic. Astfel, Qian Qichen a arătat că țara sa este dispusă să participe la discuții serioase și concrete cu U.R.S.S. referitoare la viitorul relațiilor chino-sovietice. „Vom discuta și alte probleme importante ale relațiilor noastre", a relevat el. La rîndul său, Eduard Șevardnadze și-a exprimat convingerea că normalizarea deplină a relațiilor sovieto-chineze va fi nu numai în interesul popoarelor celor două țări, ci va avea, în același timp, un efect favorabil asupra climatului politic internațional. El a relevat — își continuă relatarea agenția „China Nouă" — că, între U.R.S.S. și China, se dezvoltă un nou tip de relații, prin eforturile comune ale celor două țări, astfel încît frontiera lor comună să devină o zonă a păcii, prieteniei și bunei vecinătăți.

În cadrul convorbirilor, ministrul chinez de externe i-a transmis omologului său sovietic invitația făcută de președintele R. P. Chineze, Yang Shangkun, președintelui Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., Mihail Gorbaciov, de a efectua o vizită în China. Aceasta se va desfășura — după cum s-a anunțat în cele două capitale — între 15 și 18 mai a.c.

În timpul vizitei sale la Beijing, demnitarul sovietic a fost primit de premierul Consiliului de Stat al R. P. Chineze, Li Peng. Întîlnirea a oferit prilejul — informează agenția „TASS" — al unui schimb de păreri privind problemele dezvoltării în continuare a relațiilor sovieto-chineze, precum și o serie de probleme internaționale de interes reciproc. Agenția „China Nouă" adaugă că premierul Li Peng a apreciat, cu acest prilej, că viitoarea întîlnire chino-sovietică la nivel înalt va constitui un eveniment de importanță majoră și că normalizarea relațiilor bilaterale va contribui la promovarea păcii și stabilității mondiale. La rîndul său, Eduard Șevardnadze a relevat că U.R.S.S. și China trebuie să-și stabilească și să-și dezvolte relațiile pe baza principiilor coexistenței pașnice.

În cadrul vizitei sale oficiale în R. P. Chineză, ministrul sovietic a fost primit, la Shanghai, de președintele Comisiei militare centrale a R. P. Chineze, Deng Xiaoping, întîlnire ce a ocazionat — transmite agenția „TASS" — un schimb de păreri privind problemele dezvoltării, în continuare, a relațiilor sovieto-chineze, alte probleme de interes reciproc. Potrivit agenției chineze de presă, Deng Xiaoping i-a spus interlocutorului său că „recenta vizită la Moscova a ministrului chinez de externe, Qian Qichen, ca și vizita dumneavoastră în China au dat startul procesului de normalizare a relațiilor chino-sovietice. Dar debutul formal al normalizării îl va constitui dialogul la nivel înalt chino-sovietic, adică întîlnirea mea cu Mihail Gorbaciov".

Observatorilor politici prezenți în capitala R. P. Chineze le-a reținut atenția declarația făcută de E. Șevardnadze la conferința de presă organizată la încheierea vizitei sale oficiale în China. El a arătat, între altele — transmite agenția „TASS" — că principalul obiectiv al viitoarei întîlniri sovieto-chineze la nivel înalt îl constituie normalizarea deplină a relațiilor dintre U.R.S.S. și R. P. Chineză, pentru a dezvolta, în continuare, relațiile bilaterale spre binele ambelor popoare, în interesul păcii generale și al securității globale. Demnitarul sovietic a menționat, de asemenea, că, în cadrul întrevederii cu Deng Xiaoping, s-a apreciat de comun acord că învățămintele trecutului nu trebuie păstrate la arhivă, ci valorificate ca unul dintre mijloacele de edificare a noilor raporturi sovieto-chineze, a unor noi relații internaționale, a noii ordini politice mondiale, fără a se aduce prejudicii intereselor unor terțe țări.

I. Oiteanu

În această săptămînă...

Washington. Vizita premierului nipon în Statele Unite

În prima săptămînă a lunii februarie, primul ministru nipon, Noboru Takeshita, a efectuat o vizită în Statele Unite, unde a avut convorbiri cu președintele George Bush și cu liderii grupărilor din Congres.

Etapa inițială a călătoriei a cuprins o întrevedere pe care premierul nipon a avut-o, la New York, cu secretarul general al Organizației Națiunilor Unite, Javier Perez de Cuellar. Cu acest prilej, au fost examinate rolul O.N.U. în menținerea păcii pe plan internațional, precum și contribuția Japoniei la activitatea Organizației mondiale. Noboru Takeshita l-a informat, de asemenea, pe secretarul general în legătură cu intenția țării sale de a organiza o serie de conferințe internaționale, sub egida O.N.U., în probleme de interes major ale lumii contemporane, cum ar fi dezarmarea, mediul înconjurător și datoriile externe. În acest sens, el a menționat că, în zilele de 19 și 20 aprilie, Kyoto va fi gazda unei conferințe O.N.U. în problemele dezarmării.

În ceea ce privește partea centrală a vizitei premierului nipon la Washington — convorbirile cu președintele Bush —, observatorii politici sînt de părere că ea s-a dovedit a fi „promițătoare" și a „marcat un nou punct de plecare în cooperarea bilaterală".

Noboru Takeshita este primul lider al unei țări străine care s-a întîlnit cu președintele american, după preluarea mandatului la 20 ianuarie, fapt pe care Bush l-a calificat drept „un simbol" al importanței relațiilor dintre Washington și Tokio. „Am stabilit bazele cooperării viitoare între Japonia și Statele Unite. Ne respectăm. Avem nevoie unii de ceilalți și vom continua să acționăm împreună", a declarat președintele după o întrevedere cu liderul nipon.

Adjunctul secretarului de stat pentru problemele asiatice, Gaston Sigur, a apreciat că întîlnirea nu a avut drept obiectiv încheierea vreunui acord, ci stabilirea de legături directe dintre cei doi lideri și definirea caracterului și direcțiilor viitoarelor relații dintre Washington și Tokio. El a relevat, de asemenea, că Bush și Takeshita „nu au intrat în probleme specifice". Acestea au fost abordate anterior, în cadrul unei întrevederi între secretarul de stat, James Baker, și ministrul japonez al afacerilor externe, Sosuke Uno.

Totodată, Bush și Takeshita au abordat, pe plan general, principalele puncte de frictiune existente între cele două țări: dezechilibrul schimburilor comerciale bilaterale, favorabile părții nipone, cererea americană privind deschiderea piețelor japoneze și problema deficitului bugetar al S.U.A.

Președintele american a promis premierului nipon o reducere a deficitului bugetar, pe care guvernul de la Tokio o consideră drept unul din obstacolele în calea reechilibrării schimburilor comerciale bilaterale. La rîndul său, Noboru Takeshita s-a declarat dispus să stimuleze cererea internă și importurile japoneze și să promoveze „ajustări structurale" în economia țării sale, așa cum cere Washingtonul.

În vederea rezolvării conflictelor care ar putea surveni între cele două țări, ministrul de externe nipon, Sosuke Uno, i-a propus lui James Baker crearea unei comisii la nivel înalt care să rezolve această problemă. Secretarul de stat american a declarat că va studia acestă propunere.

În cadrul convorbirilor, președintele Bush a afirmat că cele două țări sînt de acord să continue coordonarea politicilor economice în forurile existente, în special la reuniunile anuale la nivel înalt ale principalelor țări occidentale industrializate.

NICOSIA

Noi evoluții pe calea dialogului intercipriot

De la 9 ianuarie, după o întrevedere pregătitoare, desfășurată în luna decembrie, președintele Ghiorghios Vassiliou și liderul comunității cipriote-turce, Rauf Denktaș, și-au reluat — în prezența reprezentantului special al secretarului general al O.N.U. în Cipru, Oscar Camilion, — întîlnirile săptămînale consacrate identificării căilor și metodelor de soluționare politică, pașnică, a problemei cipriote. Luni 6 februarie, cei doi interlocutori au participat la cea de-a 6-a reuniune din cadrul actualelor convorbiri.

Elementul inedit al noii etape a dialogului intercipriot, desfășurat sub auspiciile O.N.U., îl constituie formularea, de către ambele părți, a unor propuneri și idei de soluționare referitoare la aspectele globale ale situației din insulă. Chiar la runda a 5-a, din 30 ianuarie, președintele Vassiliou a prezentat, astfel, un document cuprinzător, structurat în șapte capitole, căruia — după declarația sa — comunitatea cipriotă-greacă „îi acordă o enormă importanță". La rîndul său, după sugestiile avansate în luna noiembrie, la New York, cu prilejul ultimei întîlniri cu secretarul general al O.N.U., Perez de Cuellar, Rauf Denktaș a formulat, la începutul lui ianuarie, o serie de propuneri complementare, referitoare la soluționarea preconizată, iar, apoi, la runda a 5-a, o serie de clarificări suplimentare asupra aceluiași subiect. Evident, ideile și sugestiile ambelor părți se află acum pe masa negocierilor, configurînd obiectul concret al actualelor convorbiri, așa cum a fost el definit, în luna noiembrie, cu ocazia consensului asupra noii etape a dialogului : discutarea liberă, de o manieră încă „neangajantă", a diferitelor „opțiuni" și „alternative" de reglementare a tuturor aspectelor situației din insulă, în lumina intereselor și preocupărilor fiecăreia dintre părți.

Potrivit unor surse oficiale și diferitelor comentarii ale agențiilor de presă, propunerile avansate de președintele Vassiliou, la 30 ianuarie, au fost îndelung discutate în cadrul comunității cipriote-grecești și al Consiliului Național, organism ce reunește, alături de șeful statului, pe liderii principalelor formațiuni de aici — Partidul Progresist al Oamenilor Muncii din Cipru (AKEL), Adunarea Democratică, Partidul Democrat și Partidul Socialist (EDEK). În cele din urmă, dezbaterile au pus în evidență — după cum sublinia șeful statului — unitatea de vederi a participanților în ce privește „esența problemei cipriote și natura reglementării ei", chiar dacă, fără a se opune convorbirilor actuale, două dintre grupările reprezentate (Partidul Democrat și Partidul Socialist) și-au menținut pozițiile anterioare cu privire la necesitatea recurgerii la Consiliul de Securitate al O.N.U.

Președintele Ghiorghios Vassiliou și liderul cipriot-turc, Rauf Denktaș, la începerea actualei etape a dialogului intercomunitar

Propunerile ca atare — sintetizate într-un document de 25 de pagini — reflectă, conform agenției cipriote de presă „CNA", preocuparea comunității cipriote-grecești de a se ajunge la o rezolvare justă și globală a situației din insulă, pe baza creării unei republici „federale, independente, suverane, nealiniate și cu integritate teritorială, care să promoveze pacea și stabilitatea în regiune și să întrețină relații prietenești și de cooperare cu toți vecinii săi". Menționînd că aceste prevederi corespund Cartei O.N.U. și rezoluțiilor forului mondial asupra Ciprului, documentul preconizează, de asemenea, demilitarizarea totală a insulei, sub supraveghere internațională, ceea ce implică „retragerea tuturor forțelor străine și a colonilor, ca și desființarea trupelor ciprioțe". În noul stat, se adaugă, drepturile tuturor cetățenilor vor fi salvgardate, conform convențiilor internaționale ; totodată, se subliniază că orice garanție pentru soluția propusă va trebui să fie „internațională", Consiliul de Securitate al O.N.U. reprezentînd, în opinia părții cipriote-grecești, „cel mai bun garant" în această privință.

Referitor la aspectele constituționale, se relevă că viitoarea republică federală va fi compusă „din două regiuni sau provincii, cu două limbi oficiale, greacă și turcă, și cu statut egal în fața legii supreme a țării". Cele două comunități vor participa împreună „la toate organele constituționale". În același timp, fiecare provincie, cu un guvern comunal, va dispune de atribuții substanțiale, între care dreptul de a administra problemele referitoare la religie, educație și cultură. Noua lege supremă, Constituția federală, va interzice „unirea parțială sau totală a Ciprului cu orice țară străină", ca și orice act „de independență separată sau de secesiune".

Se prevede ca viitoarea republică să aibă un președinte și un vicepreședinte, unul cipriot-grec, iar celălalt cipriot-turc, și un guvern format din 10 membri ; șapte dintre aceștia vor aparține comunității cipriote-grecești, iar trei comunității cipriote-turce. Legislația va fi efectuată prin sistem bicameral, iar Tribunalul Suprem va fi compus din același număr de membri din partea fiecărei comunități.

Documentul mai subliniază că toți cetățenii insulei vor trebui să se bucure de „drepturi civile, politice, economice, sociale și culturale egale" și de „posibilități de a împărți beneficiile progresului și dezvoltării". În contextul demilitarizării insulei, o forță internațională a O.N.U. ar urma să fie însărcinată cu menținerea securității interne, „atît la nivel federal, cît și provincial" — atît timp cît va fi necesar.

Astfel redactate, notează observatorii, propunerile părții cipriote-grecești vin în întîmpinarea doleanțelor cipriților-turci, care reclamă, cu insistență, „deplina egalitate" a celor două comunități ; totuși, se relevă, ele nu reiau termenul de federație „bizonală", prezent în toate luările de cuvînt ale lui Rauf Denktaș. De asemenea, propunerile nu menționează, în mod explicit, chestiunea celor „trei libertăți" (de mișcare, stabilire și proprietate pentru toți cetățenii, pe întreg teritoriul național), formulată totdeauna ca o prioritate a poziției guvernului de la Nicosia.

După cum a declarat președintele Vassiliou, dacă documentul propus de comunitatea cipriotă-greacă va fi acceptat, soluția preconizată de el va fi supusă aprobării unui referendum.

Cît privește propunerile și sugestiile comunității cipriote-turce, acestea au căpă-

---

În această săptămînă...

Phenian. Reacții la o hotărîre

Gyula Horn, secretar de stat la Ministerul afacerilor externe ungar, și Choi Ho Joong, ministrul afacerilor externe al Coreei de Sud, au semnat un acord referitor la stabilirea relațiilor diplomatice între R. P. Ungară și Coreea de Sud — a anunțat agenția „M.T.I.". Au fost semnate, de asemenea, documente interguvernamentale privind colaborarea culturală, desființarea vizelor pentru pașapoartele diplomatice și de serviciu, precum și un acord privind colaborarea economică și comercială.

Într-un interviu acordat agenției „A.C.T.C.", referitor la stabilirea de relații diplomatice între R. P. Ungară și Coreea de Sud, un purtător de cuvînt al Ministerului de externe al R.P.D. Coreene a declarat, între altele : Am recomandat, în mai multe rînduri, guvernului ungar să reflecteze asupra problemei stabilirii de relații diplomatice cu marionetele din Coreea de Sud, deoarece recunoașterea lor oficială va ridica un nou obstacol serios în calea reunificării țării și va influența negativ asupra dezvoltării relațiilor între R.P.D. Coreeană și R. P. Ungară. Guvernul ungar a stabilit, însă, relații diplomatice cu Coreea de Sud. Față de această atitudine a guvernului ungar, noi nu putem să nu luăm contramăsurile necesare. Ministerul de externe al R.P.D. Coreene a comunicat guvernului ungar, prin intermediul Ministerului afacerilor externe ungar, că guvernul R.P.D. Coreene a hotărît să reducă relațiile diplomatice cu Ungaria de la nivelul de ambasadori la cel de însărcinați cu afaceri și să-l recheme oficial în țară pe ambasadorul nord-coreean la Budapesta. Cerem părții ungare să-și recheme ambasadorul de la Phenian și să adopte măsuri corespunzătoare, a arătat purtătorul de cuvînt.

tat contur concret printr-un document în șase pagini, din luna noiembrie, prezentat cu ocazia stabilirii actualei etape de negocieri, ca și prin clarificările ulterioare, sub formă de anexe, aduse de Rauf Denktaș pe parcursul lunii ianuarie. O oarecare controversă — după cum relevau agențiile de presă — s-a născut, după 9 ianuarie, în legătură cu „anexele" prezentate de liderul cipriot-turc și cu atitudinea părții cipriote-grecești față de înscrierea lor oficială în „minutele" convorbirilor la nivel înalt. Totuși, conform unor precizări ulterioare de la Nicosia, acestea au fost înregistrate ca atare și aduse la cunoștința Consiliului Național cipriot-grec, servind, alături de sugestiile anterioare, ca bază de discuții pentru formularea amintitului proiect de reglementare al comunității cipriote-grecești. Într-o declarație reluată de ziarul turc „Newspot", Rauf Denktaș a subliniat că scenariul preconizat de el prevede, în esență, un „model elvețian" pentru organul federal executiv al țării. Acceptarea unei republici federale constituie, în opinia sa, piatra de temelie a unei reglementări, de natură să pună în evidență voința ambelor părți de a înainta pe o asemenea cale. De asemenea, liderul cipriot-turc s-a arătat preocupat, în mai multe rînduri, de „securitatea comunității cipriote-turce, odată retrase trupele turcești din insulă" ; mod de a sublinia, potrivit comentatorilor, poziția sa favorabilă unei retrageri simultane a tuturor forțelor străine din Cipru.

Aflate încă în studiu, propunerile celor două comunități nu au constituit, pînă acum, obiectul nici unei atitudini de respingere sau de acceptare, fie și parțiale. De altfel, conform precizărilor anterioare, părțile au convenit, pentru mai multă eficiență, ca substanța actualelor lor convorbiri la nivel înalt să rămînă confidențială. Aceeași normă de conduită a fost respectată și cu ocazia primei etape a dialogului, din lunile septembrie-noiembrie 1988, cînd — în urma acordului realizat la Geneva, la 24 august, în prezența secretarului general al O.N.U. — interlocutorii și-au prezentat detaliat punctele de vedere și preocupările în legătură cu rezolvarea politică a situației din insulă. Noua fază a convorbirilor, prefigurată la 23 noiembrie, după întrevederile comune, de la New York, cu Javier Perez de Cuellar, a fost convenită tocmai pentru depășirea deosebirilor de vederi, încă substanțiale, constatate atunci, pentru a se încerca stabilirea convorbirilor pe o bază mai solidă.

În august anul trecut, cînd au acceptat reluarea dialogului intercipriot, după o întrerupere de peste trei ani, președintele Vassiliou și Rauf Denktaș au fixat data de 1 iunie 1989 — de comun acord cu secretarul general al forului mondial — ca limită orientativă pentru degajarea unui posibil plan cuprinzător de rezolvare globală a problemei cipriote. Actualele negocieri, propunerile și sugestiile prezentate reprezintă o parte integrantă a eforturilor consacrate acestui obiectiv, ambele părți manifestînd, pînă acum, un ferm și salutar atașament față de cauza continuării convorbirilor, a căutării unei soluționări politice a situației din insulă. Tot anul trecut, în luna noiembrie, șeful statului și liderul cipriot-turc au acceptat sugestia secretarului general al O.N.U. ca bilanțul căutărilor actuale, al progreselor realizate să fie făcut la New York, în prima jumătate a lunii martie, cu prilejul unei noi întîlniri comune. În mod firesc, de aceea, această dată este așteptată cu mare interes. Și este o opinie unanim împărtășită că strategia și modalitățile de desfășurare ulterioară a dialogului, de continuare și aprofundare a lui, vor fi stabilite în funcție de evoluțiile și clarificările realizate pînă atunci.

I. Madoșa

Problema Saharei occidentale

Contacte și demersuri politice

Mai multe vizite recente, declarații și precizări de poziții au sporit coeficientul de încredere în perspectivele favorabile și, implicit, în posibila și dorita accelerare a procesului de reglementare negociată a problemei Saharei occidentale.

Între elementele pozitive, de natură să reafirme valențele dialogului direct și în acest caz se află și știrea privind o nouă întîlnire, în Maroc, între regele Hassan al II-lea și o delegație a Frontului POLISARIO, care ar urma să aibă loc în aceste zile. Ea ar succede celei desfășurate la începutul lunii ianuarie, găzduită de Palatul regal din Marrakesh și convocată din inițiativa suveranului marocan, cînd delegația POLISARIO a fost condusă de Bachir Mustapha Sayed, secretar general adjunct al frontului.

Dintre opiniile și ecourile asupra acestei prime întîlniri directe a reținut atenția, în primul rînd, declarația membrilor Frontului POLISARIO, care, după convorbirea cu regele Marocului, au apreciat gestul suveranului marocan de a accepta dialogul cu POLISARIO drept „sincer, deschizînd astfel perspective reale pentru soluționarea durabilă a problemei sahariene".

De altfel, într-o sesiune extraordinară, Comitetul Executiv al Frontului POLISARIO a examinat rezultatele acestor convorbiri și, într-un comunicat dat publicității la Alger, el aprecia că discuțiile purtate au deschis reale perspective de pace în Sahara occidentală. „Convorbirile au constituit începutul unui dialog destinat încetării războiului, care afectează cele două popoare înrudite, și au confirmat poziția constructivă a regelui Hassan al II-lea", precizează comunicatul. În opinia frontului, etapa actuală deschide calea realizării procesului vizînd instaurarea păcii în această zonă, promovat de O.N.U. și O.U.A.

În ansamblu, despre convorbirile amintite — cu adevărat, un eveniment în cronica evoluției problemei respective — observatorii opinează că ele constituie încheierea unei etape, respectiv a războiului declanșat acum 13 ani. Începe acum o nouă eră, fără confruntări armate nu numai între marocani și Frontul POLISARIO, ci pentru toate cele cinci țări din Maghreb, care — eliberate de problemele ce le divizau — își pot canaliza, în sfîrșit, eforturile spre edificarea unității regionale maghrebiene. (După ce, la 10 iunie 1988, cei cinci șefi de state maghrebiene — Algeria, Libia, Maroc, Mauritania și Tunisia — s-au reunit în Algeria, în prezent se are în vedere o nouă întîlnire a lor).

Comentînd cele două întrevederi din ianuarie, de la Marrakesh, ale delegației POLISARIO cu suveranul marocan, agenția algeriană de știri „APS" a relevat că acestea au imprimat un nou impuls „dinamicii păcii", apreciind că „nu există nimic mai pozitiv decît dialogul direct". Agenția amintită adăuga : „Deși este prematur să ne imaginăm care sînt perspectivele deschise de aceste întîlniri, ele nu se pot îndrepta decît în direcția păcii, a consolidării legăturilor dintre toate popoarele regiunii și a construcției Maghrebului, spre care aspiră aceste popoare". Potrivit unor surse diplomatice maghrebiene din Alger, în cadrul întîlnirilor respective ar fi fost abordată o formulă de amplă autonomie a acestui teritoriu, fără să se excludă organizarea referendumului, preconizat de O.N.U. și O.U.A. și acceptată de ambele părți. Avînd în vedere unele idei ale regelui Hassan al II-lea al Marocului, cercuri diplomatice maghrebiene sînt de părere că s-ar putea ajunge la o formulă pe o bază federală, cu monarhul, în calitate de șef de stat, și Frontul POLISARIO, cu competențe administrative foarte largi asupra teritoriului.

Un alt punct de coincidență se referă la caracterul „pașnic" al soluției la care se ajunge, ceea ce exclude ,din punct de vedere teoretic, o recrudescență a acțiunilor militare în teritoriul respectiv. Din această ultimă perspectivă, trebuie semnalat că, înainte cu cîteva zile de sfîrșitul lunii trecute, conducerea Frontului POLISARIO a adoptat hotărîrea de a înceta, începînd de la 1 februarie, pe timp de o lună, acțiunile de luptă împotriva trupelor marocane din Sahara occidentală, ca o decizie menită să faciliteze eforturile O.N.U. și O.U.A. privind transpunerea în viață a planului de reglementare pașnică a problemei sahariene. Deși guvernul marocan a dezmințit că a salutat și calificat această decizie drept „un test de încredere" în actuala etapă a negocierii și pregătirii unui referendum asupra viitorului politic al acestui teritoriu, este de așteptat că ea — apreciază observatorii — ar putea avea un impact pozitiv în situația de acum, contribuind direct la instaurarea unui climat propice convorbirilor.

Totodată, — se amintește — cea mai importantă modificare survenită în evoluția situației s-a consemnat în mai anul trecut, cînd Algeria și Marocul au restabilit relațiile diplomatice (întrerupte în 1976, în urma unor divergențe profunde în problema sahariană), eveniment după care misiunea de pace și bune oficii inițiată de Națiunile Unite „a devenit mai ușoară". În aceste circumstanțe, la 20 septembrie 1988, Consiliul de Securitate, aprobînd Rezoluția 621, sancționa, implicit, și misiunea secretarului general al O.N.U. și-l autoriza să numească un reprezentant personal pentru Sahara occidentală, misiune ce i s-a încredințat juristului din Uruguay, Hector Gros Espiel. Era de fapt un nou pas, după cel făcut, cu o lună înainte, cînd, la sediul O.N.U. din New York, secretarul general al O.N.U. prezentase unor reprezentanți oficiali ai celor două părți un plan de pace care se rezuma la două elemente principale : încetarea luptelor între Maroc și POLISARIO, iar apoi organizarea unui referendum, sub control internațional, privind viitorul acestui teritoriu. Ideea referendumului a fost formulată acum aproape șase ani într-o rezoluție a O.U.A., iar, apoi, pe bază de consens, fără nici un fel de modificări, a fost sancționată de a 38-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. Cum, evoluțiile de care aminteam au adus-o în plină actualitate, Javier Perez de Cuellar a inclus-o în planul său cu care, la 30 august, anul trecut, părțile și-au anunțat acordul de principiu.

De asemenea, dacă, într-o vreme, Marocul refuza să poarte convorbiri directe cu POLISARIO, deși recunoscuse frontul drept participant la conflict și era de acord să aibă cu el dialog indirect, întîlnirea din ianuarie a.c., de la Marrakesh, a repre-

zentat un evident pas înainte, salutat ca atare de părți, dar și de alte țări din zonă. De notat, în context, că, într-un interviu acordat, în decembrie, postului de radio „France Inter", regele Marocului își exprimase dorința organizării referendumului asupra Saharei occidentale, sub egida O.N.U., în prima jumătate sau chiar în primele trei luni ale anului 1989. În acest sens, trebuie amintit că a fost rezolvată și problema, care, de mult timp, părea lipsită de speranță : cine va vota la referendum ? Baza pentru alcătuirea listelor va fi recensămîntul efectuat de spanioli, în 1974, în acest teritoriu. Ideea ,cum s-a spus, deși nu este ideală, apare singura posibilă într-o formulă de compromis.

Pe acest fundal, două evenimente — unul consemnat la finele lunii ianuarie, iar celălalt desfășurat în zilele de 6—8 februarie — oferă noi elemente privind evoluția din zonă. În primul caz, este vorba de turneul în zonă al reprezentantului special al secretarului general al O.N.U. pentru Sahara occidentală, Hector Gros Espiel, care, la încheierea lui, declara că „așteaptă progrese rapide în direcția unei soluționări juste și durabile a conflictului din regiune", precizînd că este încurajat de recentele sale convorbiri cu părțile implicate. Misiunea lui Espiel a constat în clarificarea detaliilor tehnice ale referendumului și există unele semne care arată că ea s-a soldat cu rezultate bune.

Cel de-al doilea eveniment la care ne referim este vizita la Rabat a președintelui algerian, Chadli Bendjedid, aflată în plină desfășurare la ora închiderii ediției noastre. Ea are multiple semnificații pe plan bilateral, dar, în egală măsură, și asupra regiunii respective, îndeosebi în ce privește Sahara occidentală, dat fiind că restabilirea relațiilor diplomatice dintre Rabat și Alger a avut un mare rol în deblocarea impasului în care se afla această problemă. Este, de aceea, posibilă apariția unor noi elemente, care să accelereze reglementarea negociată a acestui conflict regional, nu mai puțin complex ca altele — precum cel din Africa australă, de pildă —, dar care, ca și acestea, poate fi rezolvat prin convorbiri directe, comprehensiune și buna voință a părților implicate și interesate.

Dumitru Constantin

ALGER

Priorități politico-economice

Scena politică algeriană a fost marcată, în ultimele luni ale anului trecut, de o serie de evenimente importante. În octombrie, la intervalul de două săptămîni, au fost prezentate, spre dezbatere populară, cele două proiecte de reforme politice, care vizează atît Carta națională — document ideologic de bază — și Constituția, cît și unele legi. Primul grup de modificări a fost supus referendumului de la 3 noiembrie. Luna aceasta, după cum a afirmat președintele Bendjedid, alegătorii algerieni urmează să se prezinte, din nou, în fața urnelor, pentru a vota proiectul noii Constituții.

La referendumul din noiembrie trecut, pentru schimbări — delimitarea puterii legislative de cea executivă, extinderea împuternicirilor guvernului și răspunderea acestuia în fața Adunării Populare Naționale (parlamentul țării) — au fost exprimate 92,27 la sută din totalul voturilor validate.

Imediat după referendum, președintele Bendjedid l-a însărcinat pe colonelul Kasdi Merbah cu formarea unui nou guvern. În mod simbolic, guvernul este alcătuit din 22 de membri — număr egal cu al celor ce au fondat, în 1954, Frontul de Eliberare Națională (FLN). Funcția de ministru al apărării este asigurată de Chadli Bendjedid, în conformitate cu amendamentele la Constituție, adoptate la 3 noiembrie.

Programul guvernamental are în vedere „consolidarea și diversificarea ramurilor economice", precum și folosirea mai accentuată a tuturor mijloacelor în vederea creșterii productivității. În noua strategie de relansare a economiei, investițiile ocupă un loc prioritar. Programul prevede, de asemenea, o politică dinamică de valorificare și comercializare a hidrocarburilor, ce constituie principala sursă de devize a țării, care să țină seama de „noile constrîngeri ale pieței mondiale" (Algeria ocupă locul trei în rîndul țărilor africane exportatoare de petrol).

Un punct important al programului guvernamental îl constituie ocuparea forței de muncă. În acest sens, creșterea constantă a cererii de locuri de muncă din partea tinerilor absolvenți impune crearea anuală a 200 000 de asemenea locuri. Se prevede că, în zece ani, această cerere se va ridica la 300 000. Amintitul program acordă prioritate creării de noi locuri de muncă în agricultură, în întreprinderile

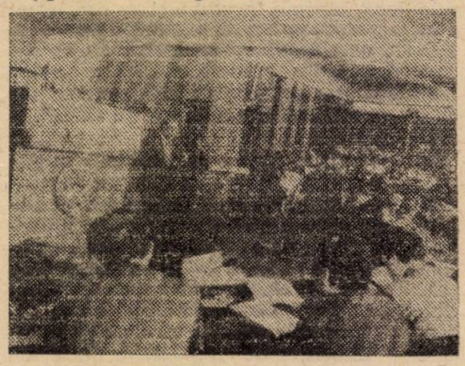

Primul ministru Kasdi Merbah prezintă în fața parlamentului programul guvernamental

mici și mijlocii, în servicii și turism. În acest context, „obiectivul global este de a asigura, în special tinerilor, posibilități de încadrare în viața economică și socială".

O altă prioritate a guvernului constă în a menține puterea de cumpărare a categoriilor sociale celor mai defavorizate, grație unei mai echitabile distribuiri a resurselor, acțiune ce va fi, în bună măsură, suportată de către stat. În acest sens, guvernul a prevăzut, cu începere de la 1 ianuarie, creșterea salariilor mici.

În ceea ce privește problema locuințelor, programul guvernamental vizează asigurarea unei game mai largi de materiale de construcție, aceasta avînd o dublă semnificație : dezvoltarea construcțiilor de locuințe și creșterea numărului locurilor de muncă.

În domeniul educației, obiectivul guvernului, în perioada imediat următoare, este de a ridica nivelul învățămîntului și de a oferi tinerilor posibilitatea să se formeze și să se dezvolte în funcție de aptitudinile și dorințele lor, asigurînd, în același timp, mîna de lucru calificată de care țara are nevoie. În acest scop, se preconizează crearea unei comisii naționale pentru a studia reforma sistemului de învățămînt, cît și aplicarea ei cît mai grabnică. Semnificativ, în acest sens, este faptul că, în domeniul învățămîntului, s-a făcut un salt uriaș. Dacă, înainte de dobîndirea independenței, 96 la sută din populația Algeriei era analfabetă, în prezent, învățămîntul este generalizat, fiind frecventat de peste șase milioane de elevi. De asemenea, dacă în 1962 numărul studenților nu depășea 500, astăzi el s-a ridicat la 210 000, datorită înființării de universități în principalele orașe ale țării.

Tot în luna noiembrie, pe scena politică algeriană a avut loc un alt eveniment major — cel de-al VI-lea Congres al Frontului de Eliberare Națională, care a analizat, în cadrul lucrărilor sale, al doilea „pachet de reforme", menite să aducă „modificări profunde în organizarea instituțiilor naționale și a activității politice", în vederea participării tuturor forțelor, fără excepție, la viața politică a țării. Deschizînd lucrările Congresului, președintele Chadli Bendjedid a evocat numeroasele transformări ce au avut loc, în ultimii cinci ani, în plan economic, politic, social și cultural. Referindu-se la sectorul economic, șeful statului a subliniat „conjunctura economică și financiară defavorabilă, ce a caracterizat etapa actuală de dezvoltare", relevînd impactul negativ pe care l-a avut criza economică mondială asupra economiei țării sale. Această situație, a spus președintele algerian, „a impus necesitatea elaborării unei reforme globale" în ceea ce privește gestiunea economică, a cadrului general în care au fost propuse reformele, precum și a legilor privitoare la noua organizare economică.

Subliniind rolul F.L.N., Chadli Bendjedid a precizat că acesta trebuie să redevină centrul activității ideologice, să fie în avangarda progresului social, capabil să traseze proiectele sociale și programele politice care să unească forțele active ale societății.

În aceeași ordine de idei, în cadrul lucrărilor Congresului s-a relevat că, în etapa istorică pe care o traversează Algeria, toți patrioții, a căror conștiință este larg însufletită de ideile Revoluției din noiembrie (1954), se regăsesc într-un Front democratic, deschis progresului politic și social F.L.N., împreună cu cele mai ample forțe patriotice — se spune în documentul Congresului — trebuie să vegheze permanent la „salvgardarea și apărarea unității naționale, a independenței și suveranității țării". La încheierea lucrărilor, s-a hotărît reorganizarea Partidului Frontului de Eliberare Națională în Frontul de Eliberare Națională. Congresul a decis, totodată, ca Chadli Bendjedid să fie președintele F.L.N., confirmînd, de asemenea, candidatura acestuia la alegerile prezidențiale. În urma scrutinului de la 22 noiembrie, Chadli Bendjedid a fost reales în funcția de președinte al Algeriei.

Alegerea președintelui Bendjedid pentru un al treilea mandat consecutiv — este, aceasta, o opinie generală — conferă programelor de dezvoltare economico-socială pe termen lung continuitatea necesară. În același timp, punerea în aplicare a primului „pachet de reforme", a programului guvernamental, la care se adaugă dezbaterea populară a proiectului noii Constituții, ce va fi materializată printr-un nou referendum la 23 februarie, dă roade, acestea — sînt de părere observatorii — regăsindu-se în toate domeniile de activitate ale vieții politice, economice și sociale algeriene.

C. Ștefan

WASHINGTON

Reuniunea „Grupului celor șapte“

La Washington a avut loc, la 3—4 februarie, o reuniune a miniștrilor de finanțe și guvernatorilor băncilor centrale din principalele șapte state occidentale industrializate. Întîlnirea a coincis cu vizita premierului japonez, Noboru Takeshita, în SUA (1—4 februarie), precum și cu turneul ministrului nipon al comerțului internațional și industriei, Hiroshi Mitsuzuka, în patru state vest-europene, membre ale Pieței comune (30 ianuarie—5 februarie). Anterior se stabilise ca, la Geneva, să aibă loc, la 8 februarie, o întîlnire între reprezentanții SUA și ai Pieței comune, iar, la Tokio, în zilele de 9—10 februarie, o reuniune a reprezentanților CEE și Japoniei, acestea urmînd a aborda probleme legate de accesul produselor partenerilor occidentali pe viitoarea „piață unică“ vest-europeană din 1992, în condițiile în care unele țări membre ale comunității interzic importul unor produse americane și japoneze. De altfel, înaintea plecării lor spre capitala federală, participanții la reuniune s-au străduit să tempereze speranțele în legătură cu rezultatele ei.

Miniștrii de finanțe din S.U.A., Japonia, R.F. Germania, Marea Britanie, Franța, Italia și Canada, rupînd tradiția, au încheiat reuniunea fără a da publicității un comunicat final, deoarece au dorit să evite a lăsa impresia unei „reuniuni de criză“, a relevat David Mulford, secretar de stat la Ministerul american de finanțe. Cu toate acestea, participanții au subliniat, ca de obicei, că hotărîrea lor de a coopera în sectoarele economic și monetar a rămas neschimbată.

Miniștrii au încercat să minimalizeze problema recentei creșteri a puterii de cumpărare a dolarului, chiar dacă această situație a obligat băncile centrale să intervină, de mai multe ori în ultimele săptămîni, pentru a face ca dolarul să fluctueze „într-o marjă acceptabilă“.

Toți partenerii SUA au dat mai mult sau mai puțin de înțeles că așteaptă, din partea colegului lor, Nicholas Brady, mai multe amănunte în legătură cu concepția financiară și economică a noii Administrații americane, precum și privind planurile acesteia de reducere a deficitului bugetar. Din partea americană sînt de așteptat și amănunte concrete în legătură cu modalitatea de soluționare a crizei datoriilor în timpul Administrației Bush, precum și cu modul în care guvernul american intenționează să impulsioneze activitatea de credit a băncilor comerciale. Președintele Bush a subliniat, pînă în prezent doar în principiu, necesitatea reexaminării strategiei în problema datoriilor lor. Propunerile prezentate de R.F.G. și de alte țări occidentale vizînd întărirea F.M.I. printr-o dublare a capitalului sînt privite cu destul scepticism în SUA. În cadrul reuniunii, ministrul finanțelor american, N. Brady, a făcut cunoscută omologilor săi dorința guvernului SUA de a reduce deficitul bugetar, fără o sporire a impozitelor. Deficitul bugetar al SUA, precum și dezechilibrul balanței comerciale sînt considerate drept principalii factori de instabilitate pentru economia mondială. În cercurile financiare se apreciază, de exemplu, că, în scopul reducerii inflației, Oficiul Rezervei Federale este interesat într-un dolar mai puternic, în timp ce Banca federală vest-germană ar prefera, din aceleași motive, un curs mai scăzut al dolarului. În schimb, conducerile ambelor bănci nu se află într-un acord total cu guvernele respective („DPA“).

Miniștrii de finanțe ai țărilor membre ale „Grupului celor șapte“ și guvernatorii băncilor centrale din aceste state au examinat, de asemenea, o serie de propuneri privind diminuarea datoriei externe a țărilor lumii a treia, „dar nu am luat nici o decizie“ — a precizat ministrul finanțelor canadian, M. Wilson.

În continuare, problema urgentă a datoriilor împovărătoare pentru țările în curs de dezvoltare reclamă o participare substanțială din partea statelor industrializate occidentale (cum recunoștea și ministrul japonez al finanțelor, Tatsuo Murayama) la soluționarea actualei crize tot mai agravante — consecință directă a politicii acestora din ultimele decenii. Iar aceasta reclamă o nouă abordare, globală și echitabilă — și, în orice caz, nu în „grup închis“, ci prin participarea tuturor statelor.

D. F.

În această săptămînă...

Propuneri economice latino-americane

Statele din America Latină au cerut din nou instituțiilor financiare internaționale să-și schimbe poziția în ce privește soluționarea crizei mondiale a datoriilor, relatează agenția „Taniug“. Principalele hotărîri adoptate la reuniunea de la Caracas a șefilor de stat și miniștrilor de externe ai țărilor membre ale „Grupului celor opt“ state latino-americane (Argentina, Brazilia, Columbia, Mexic, Peru, Uruguay, Venezuela, cu excepția Panama) se referă între altele — precizează sursa citată — la aplicarea unui nou program comun de măsuri vizînd reducerea datoriei externe a continentului (care a atins cifra globală de 440 miliarde dolari), crearea unei agenții care să „răscumpere“ datoriile țărilor în curs de dezvoltare la un preț real, de piață, respectiv mai mic decît valoarea lor nominală, și se solicită sprijin din partea Băncii Mondiale în conversiunea datoriilor externe în investiții străine, exporturi și hîrtii de valoare.

Planul concretizează, de fapt, idei formulate mai de mult de țări latino-americane în privința unei „răscumpărări“ a propriei datorii vechi la „prețurile actuale ale pieței“. Este vorba de faptul că creditorii occidentali au pus în vînzare pe piață creanțele lor pe lîngă unele țări în curs de dezvoltare, îndeosebi latino-americane, la prețuri cu rabaturi substanțiale, în funcție de ceea ce s-ar putea denumi „probabilitatea“ de recuperare a creanțelor (respectiv probabilitatea ca debitorii să-și achite datoriile). Un dolar datorie se vinde, astfel, în funcție de probabilitatea considerată, între 20 și 80 de cenți. Eventualii cumpărători sînt companii industriale occidentale, care vizează să transforme creanțele, astfel obținute, în investiții în țările în curs de dezvoltare, bineînțeles în urma unui acord prealabil al acestor țări. Pornind de la faptul că creditorii evaluează, ei înșisi, la asemenea prețuri, datoriile țărilor în curs de dezvoltare, o serie de țări latino-americane au avansat ideea de a beneficia, ele însele, de rabaturile respective, cu alte cuvinte de a-și răscumpăra propria datorie, ceea ce, la prețurile curente actuale, ar însemna o reducere indirectă a acesteia. Ca formulă tehnică, ar fi vorba ca țările latino-americane să emită o serie de titluri financiare cu care să-și cumpere o parte din propria datorie și care ar urma să fie achiziționate, prin licitație, de deținători străini de fonduri, ce le-ar putea fie păstra contra dobînda prevăzută, fie transforma în investiții în țările debitoare (cu acordul acestora). Noul plan latino-american prevede ca o agenție internațională să mijlocească și garanteze operațiunile implicate.

La Caracas s-a convenit, totodată, ca următoarea reuniune a grupului să aibă loc în luna martie, în Venezuela, la nivelul miniștrilor afacerilor externe.

În documentul dat publicității la încheierea reuniunii, participanții salută, totodată, hotărîrea președinților țărilor din America Centrală de a se întîlni în Salvador în vederea stabilirii modalităților de reglementare pașnică a crizei din regiune.

Referindu-se în cadrul unei întîlniri cu ziariștii la problema datoriilor, noul președinte al Venezuelei, Carlos Andres Perez, a afirmat — relatează agenția „China Nouă“ — că este momentul ca America Latină să creeze un „bloc de presiune“ pentru a depăși în cele din urmă criza. „Nicicînd de la cel de-al doilea război mondial nu a existat o situație atît de favorabilă, ca în prezent, pentru lumea a treia, de a discuta problemele care o preocupă în raport cu țările dezvoltate“, și-a exprimat opinia Perez ziariștilor. Nu se pretinde ca țările Americii Latine să refuze să-și achite datoriile, ci ca statele debitoare să stabilească un cadru comun de condiții de negociere cu creditorii lor.

REPORTAJ PE GLOB

R.P. MONGOLĂ

O seară în „somon“

Viorel Sălăgean

Drumul bătucit de copitele cămilelor și, din cînd în cînd, netezit în goană de roțile unei mașini întîmplate pe aici, ca și a noastră, se despletește printre iurtele aflate la intrarea în *somonul* Baiaandalai. Apoi, se adună iar în aceeași cale largă, parcă fără margini, de piatră colțuroasă, întinzîndu-se drept, printre clădirile durate de numai cîțiva ani în centrul acestui început de așezare din inima deșertului. De o parte și de alta, cîțiva plopi. Au frunza verde, un verde nefiresc, aproape ireal în această împărăție de piatră.

La capătul pieței, drumul de piatră speriată se risipește din nou printre iurte, ca într-un rămas bun, pentru a se aduna iarăși, rătăcind în imensitatea deșertului.

E cald, e cumplit de cald ! Lîngă fîntîna arteziană, ivită ca o minune în inima somonului, un copil oprește, prin cîteva comenzi scurte, două cămile. În spinarea fiecăreia, patru bidoane pentru lapte, prinse strîns, în curele late trecute printre cocoașe. A adus lapte de cămilă dintr-un *suri*, o formație de trei-patru iurte care are în îngrijire un număr mare de animale. Acum se pregătește să-l predea la centrul special de aici, dotat cu aparatură și instalații de igienizare și semipreparare a laptelui.

Copilul aruncă o privire spre mine, îi zîmbesc și îmi răspunde cu un surîs, în timp ce, cu dosul palmei, își șterge fruntea plină de transpirație. Pare grăbit stăpînul cămilelor și trage scurt două fluierături de om mare, semnal sigur știut de cei de la centru. Imaginea este cuceritoare. Nici nu mi-am dat seama cînd a golit bidoanele cu lapte. Acum, le spală și începe să le umple cu apă. Tot atîta apă, cît lapte. Patru sute de litri pe spinarea fiecărei cămile. Apă proaspătă, apă rece, apă izvorîtă din inima deșertului pentru a astîmpăra setea deșertului.

Gestul mi se pare firesc și îmi mărturisesc gîndul gazdelor. Sînt de acord doar în parte, cu mine, pentru că acest firesc a însemnat un efort pe care nimeni nu s-a încumetat să-l facă, de-a lungul secolelor și chiar al mileniilor, pînă azi. Adică azi, cînd, dintr-o inițiativă locală, s-a hotărît înființarea acestui *somon*, generator de binefaceri pentru sute și sute de familii mongole așezate în timp, aici, la poalele Altaiului.

Ce este un *somon*, dincolo de peisajul cu dominante pastorale ? Forțînd într-un fel comparația, somonul în Mongolia ar fi apropiat de ceea ce este la noi comuna. Aici se află organul local de partid subordonat direct *aimacului*, și administrația locală de stat ; un dispensar sanitar și un spital cu 25–30 de paturi, cu un personal sanitar adecvat — patru medici, șase asistente medicale ; trei grădinițe, o școală generală și un liceu ; un oficiu poștal, care asigură și buna recepționare a programelor de televiziune și radio ; centre de reparat mașini agricole adecvate fiecărei zone, televizoare, aparate de radio ; două-trei magazine ; un club care prezintă în fiecare seară cîte un film. Aflînd că sînt român, un profesor din somon mi-a vorbit minute în șir, descriindu-mi, cu lux de amănunte, scene din filmul „Haiducii lui Șapte Cai“, numele lui Florin Piersic fiind pronunțat fără nici o urmă de accent străin.

Cum e viața la somon ? Și de astă dată, greu de imaginat saltul uriaș făcut, pentru condiția de trai a mongolului de rînd, prin organizarea, pe întreg teritoriul țării, a cîteva sute de somonuri. În somonul Baiaandalai, din imensitatea deșertului, noutatea zilei era darea în folosință a primelor douăsprezece apartamente. Rămîn surprins cînd, în plin deșert, într-o lume în care abia m-am obișnuit cu căciulile iurtelor, aud vorbind despre darea în folosință a unor apartamente noi. Cele douăsprezece sînt adunate în trei clădiri cochete, cu un etaj, proaspăt văruite în culoarea iurtelor din apropiere. În fața casei din mijloc, trei cămile rumegă apatic, ținînd în spinare cam tot ce a agonisit stăpînul lor o viață întreagă. O masă rotundă, șapte-opt tabarete, o sobă pentru *argal*, trei putine uriașe pentru *cumis*, cîteva legături de rufărie și îmbrăcăminte, o pereche de cizme de box, parcă abia scoase din cutie, un televizor și un aparat de radio. Fiecare desagă, fiecare obiect este luat cu grijă, curățat de praf și purtat ca într-un ceremonial, spre noua casă a crescătorului de cămile. La intrare, *aratul*, cu fața arsă de soare și vînt, își descalță sandalele și intră ca într-o moschee. Gesturile lui, cînd pline de gingășie, cînd stîngace, mă tulbură. Asist la un spectacol sublim, răscolitor. Drumul multimilenar al generațiilor de mongoli născuți și crescuți în răcoarea iurtei se oprește aici, la poarta fermecată a caselor din cărămidă ivite ca o ciudățenie în plin deșert.

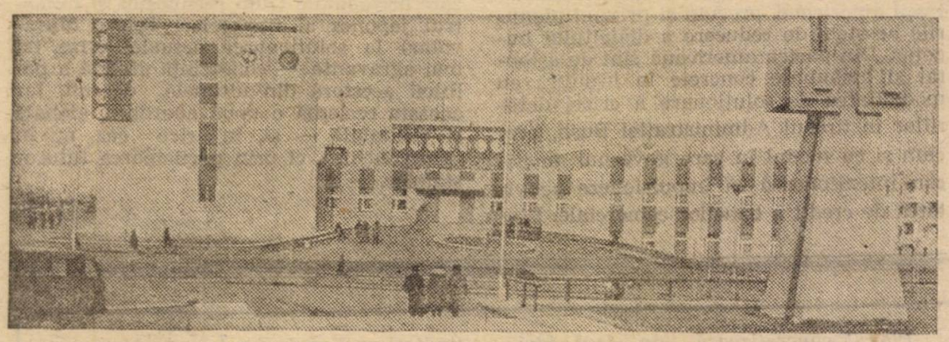

În somonul Baiaandalai, din imensitatea deșertului, au fost date în folosință primele douăsprezece apartamente

Las spectacolul în desfășurarea lui omenească și îmi notez o cifră dătătoare de certitudini : în numai patru ani, vor mai fi construite alte patruzeci și patru de apartamente.

Semn că tînăra așezare, ivită ca o sfidare în împărăția de piatră, a prins rădăcini, semn că anii următori pregătesc un nou pas care uimește indiferența mileniilor : drumul de la iurtă la apartamentul confortabil.

Este un drum promis de mult, dar acum sigur.

Cum e viața la somon ? Deschid ușa unui magazin aflat peste drum. Un drum larg, de peste o sută de metri, ce se întinde ca o copie miniaturală a deșertului prin inima somonului. Strada încăpătoare, cea mai largă stradă pe care am întîlnit-o în lume, rămîne ademenitoare pentru mongolul care vrea să se simtă în largul naturii, chiar și pășind în noua civilizație. Vînzătoarea magazinului mă vede ud leoarcă de transpirație și oprește, apăsînd pe un buton verde, instalația de aer condiționat. Îi mulțumesc pentru gest și mă las purtat la voia întîmplării prin cele patru încăperi ale magazinului universal apărut ca o minune în aceeași încăpătoare inimă a deșertului. În prima încăpere, mărfuri alimentare : lapte, iaurt, patru-cinci feluri de iaurt, pîine, orez, bere, vodcă mongoleză „Aarhi“, brînză, mere, sucuri de piersici și de portocale, conserve de pește. Întreb : pentru cine sînt aceste mărfuri ? Doar sîntem la țară, în mijlocul crescătorilor de animale. Pe cît eram eu de mirat, pe atît de surprinsă s-a arătat și vînzătoarea. Cum pentru cine ? Pentru mecanizatori, pentru profesori, pentru medici, pentru turiști ca dumneavoastră, pentru cine are nevoie.

Așa că, nu m-am mai mirat nici cînd am trecut prin celelalte raioane unde se vindeau blugi și cămăși, ceasuri electronice, televizoare, aparate de radio, biciclete, ustensile gospodărești. Un raion întreg din acest magazin, înălțat ca o binefacere în bătătura deșertului, este destinat copiilor. Iarăși întrebare și iarăși aceeași nedumerire : De ce o încăpere specială destinată articolelor pentru copii ? Cum, de ce ? Pentru simplul motiv că în somonul Baiaandalai sînt peste o mie cinci sute de copii-elevi. În medie, șase copii de fiecare familie. Lor li se adaugă și peste patru sute de preșcolari.

Cum e viața la somon ? În apropierea unei școli generale e larmă mare. Cursurile de dimineață s-au încheiat. Copiii se revarsă gălăgioși spre iurtele din apropiere. Uniformele lor maronii, cu gulerașe albe la fete și cămăși albe la băieți, par a fi împrumutat ceva din culorile deșertului, întins printre iurte spre orizontul nesfîrșit. Toți sînt prietenoși. Mă trezesc prins de mînă de patru copii din clasa a doua. Se uită la mine, mă uit la ei, zîmbindu-ne reciproc cu fiecare întrebare și cu fiecare răspuns. Cum te cheamă ? Solongo. Dar pe tine ? Naranzegheg. Și pe tine ? Ninj. Iar tu, cum te numești ? Nojima. Apoi, prinzîndu-se ca într-un joc știut, fiecare își spunea numele : Djamțiin, Dendeviin, Cioigilgiav, Gombojav, Șagdir. Caut să pronunț cît mai corect numele fiecăruia și, de fiecare dată, copiii izbucnesc în cascade de rîs. Translatorul îmi spune cît de mult contează nuanțarea accentului sau sublinierea fiecărei vocale ori consoane. Altfel, iese altceva. Mă las păgubaș și prefer să notez atent traducerea numelor gingașelor flori cu fețe îmbujorate. Așa am aflat că o eventuală carte de telefon în Mongolia poate deveni un adevărat poem. Pentru că fiecare nume poate fi tradus, pentru simplul motiv că el este inspirat din natură sau din lungul șir al calităților fizice, morale, intelectuale ale omului născut aici. Solongo nu înseamnă altceva decît curcubeu, Naranzezeg — giuvaer, Naranhija — rază de soare, Baator — viteazul, Tapsin — calmul, Ganbat — tare ca oțelul. Abia după această lecție dată de elevii școlii din *somonul* Baiaandalai, am înțeles de ce mongolii pe care i-am întîlnit se recomandau pronunțînd un singur nume. Numele primit

la naștere. Acestuia i se adaugă, automat, numele tatălui. Neexistînd nume de familie, fiecare mongol își păstrează numele și după căsătorie. Fetița cu ochii mici ca toți mongolii, care nu voia să-mi răspundă la nici o întrebare, mi-a spus, într-un tîrziu, cum o cheamă : Endibaatoryn Altancimeg. Adică, nici mai mult, nici mai puțin decît „Giuvaer, fiica voinicului pașnic".

Cum este viața la somon ? Seara, pe la ora șase, unica uzină electrică a început să umple de zgomot somonul. După o oră, cinematograful cu trei sute de locuri era, pur și simplu, asaltat. Pe afiș, filmul sovietic „Gară pentru doi". Alături de afiș, o scurtă prezentare a filmului. Cu zece minute înainte de începerea spectacolului cinematografic, un arat și-a priponit cămila de stîlpul aflat lîngă casa de bilete. A ridicat din spinarea dromaderului un sac pe care îl poartă în brațe spre sala de proiecție. Cîteva mișcări grăbite, și omul abia descălecat scoate, rînd pe rînd, rolele filmului și le așază în ordinea numai de el știută. La ora șapte fix, filmul a început să ruleze în fața unei săli tixite de lume.

Cum e viața la somon ? Îi las pe norocoșii intrați la cinematograf și mă îndrept spre lumea rămasă parcă neatinsă de milenii. În imediata apropiere se înșiră, pe străzi înguste, cînd drepte, parcă trase la riglă, cînd întortocheate ca funia în traistă, iurtele mongolilor fericiți că își pot lega viața de trupul plin de vigoare al somonului. Peste lumea iurtelor albe, risipite ca niște uriași nămeți de zăpadă în marginea somonului, ară, ca o ciudățenie de-a dreptul fantastică, becurile electrice atîrnate la întîmplare. Mica uzină electrică întinde, de pe acum, o undă de speranță pentru un trai mai bun. Din loc în loc, în fața unor iurte, așezat pe taburet, cîte un televizor la care pot fi urmărite programele serii.

Nu m-a tentat să urmăresc spectacolul de revistă transmis la televizor, chiar dacă, trebuie să recunosc, imaginea unor armonios mișcătoare și bine clădite făpturi de pe scena unui teatru european, derulată straniu aici, în prispa iurtei din somonul Baiaandalai, era oarecum insolită. Prefer iurta cea mai îndepărtată, mai izolată de celelalte. Gazda, bătrînul Ganșuleg, fost învățător, acum pensionar și crescător de cămile. Două cămile, cele folosite pentru transport, se odihnesc lîngă ușa de la intrare, legănîndu-și leneș capul ca în semn de atenție. Simțindu-ne aproape, bătrînul

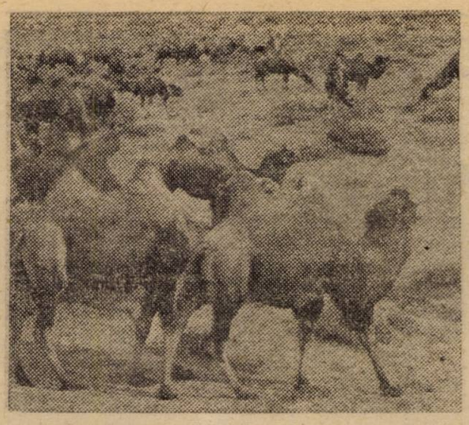

La un pas de Baiaandalai

le dojenește, îndemnîndu-le, prin comenzi scurte și aspre, să-și mute culcușul.

Bătrînul învățător vorbește întruna, mai mult pentru el, vrînd parcă să-și alunge urîtul singurătății. „Cred că vorbesc și în somn, numai să nu-mi fie urît" — îmi spune glumind, după ce mă invită să servesc o cupă de cumis. „Ziua mi-e mai ușor. Vorbesc cu cămilele. Și am cu cine. Am optzeci și două. Vorbesc, le cert, le răsfăț, le spun povești. Și cîte și mai cîte". Sînt bune cămilele ? „Sînt minunate. Îmi dau lapte, îmi dau carne și piei, îmi dau păr din care se fac pulovere frumoase, acolo, departe, în capitala noastră. La Ulan Bator". Sînteți singur ? „Nevasta și cu cei doi copii sînt în *suri*, la treizeci de kilometri de aici. În săptămîna asta, eu fac drumul la somon. Seara dorm aici, acasă. Asta e casa noastră. Poftiți s-o vedeți".

Am intrat în iurtă cu aceeași sfială ca în mai toate iurtele vizitate. Bem cumis și mîncăm brînză de cămilă. Apoi, bunicul Ganșuleg își intră serios în rolul de gazdă și aprinde focul pentru mîncăruri alese. Iurta se umple de mirosul îmbietor al gustărilor din miel, stropit cu ierburi aromate din grădina deșertului. Ca prin minune, pe masa rotundă, cu picioare scurte, apare și o sticlă de vodcă. Vodcă mongoleză. Bătrînul vorbește fără să oboselească. Într-un tîrziu, mă întreabă : Îți plac poveștile ? Îi răspund entuziasmat și bunicul începe să-și intre din nou în rol cu un aer atît de proaspăt, încît ne-a apucat miezul nopții în împărăția iurtei, adormită în lumea basmelor. Bătrînul vorbește rar, cu o voce aspră, făcînd din cînd în cînd eforturi să ordoneze cuvintele înșirate în poveștile cu „Vóinicul cel isteț și hanul cel nătăfleț" sau „Sfatul bătrînului Dalantai", sau „Moșul cel leneș și baba cea harnică", sau „Puiul de cămilă cel orfan".

...În vremurile de demult, trăiau odată un han și un bogătan. Bogătanul se gîndi să se înrudească cu hanul și hotărî să-i dăruiască o sută de cămile albe. Adună el nouăzeci și nouă de cămile albe, dar nu-i ajungea una ca să facă suta. Atunci se gîndi să-i dea hanului o cămilă albă, care tocmai făcuse un pui, iar puiul ei îl păstră pentru sine. Puiul începu să tînjească după mai-că-sa și, zi și noapte, vărsa lacrimi amare. Bogătanul porunci să se arunce un braț de flori într-o iurtă cu cinci pereți și să fie închis acolo puiul. Dar acesta plînse atîta, că iurta se nărui. Puiul de cămilă începu să strige cu glas subțire...

Povestea bătrînului Ganșuleg se stinse în tristețe, în iurta din marginea somonului Baiaandalai. Razele lunii curg ca niște sulițe de argint prin lumina palidă a apaițului. Bătrînul continuă să vorbească despre cîte și mai cîte, despre goana după apă atît iarna, cînd gerurile ating minus patruzeci de grade, cît și vara, cînd soarele încinge aerul pînă la patruzeci și cinci de grade. La fel ca vodca de pe masă, glumește bătrînul. „Numai că, dacă vodca ne-a făcut veseli, căldura și gerul ne amărăsc. Dușmanii puiului de cămilă nu sînt cei din povești, ci căldurile sufocante și frigurile cumplite ale deșertului. Pilda puiului de cămilă poate îmbărbăta și sufletele noastre. Iar citeodată e nevoie și de mingîierea poveștilor. Acum avem un an bun. Este Anul Tigrului. Și urmează unul și mai bun, Anul Iepuroaicei..."

Îi mulțumesc bătrînului învățător și-i strîng mîinile. Apoi, îl îmbrățișez recunoscător pentru minunata seară petrecută împreună, într-o lume fermecată.

Am plecat tîrziu, după miezul nopții, din iurta cu povești. Satul dormea sub uriașele pălării albe. Nici țipenie de om în picioare. Din loc în loc se aude respirația adîncă a omului din deșert, pornită din osteneala zilei. Pășesc cu grijă, îndreptîndu-mă spre unicul hotel din centrul somonului.

A doua zi mă întorc la Ulan Bator.

Aventura în țara aventurilor adormite s-a sfîrșit.

IRAN

Un deceniu de la revoluția islamică

La 11 februarie, poporul iranian va sărbători împlinirea unui deceniu de la victoria revoluției islamice, eveniment care a deschis calea unor ample transformări politice, economice și sociale. Astfel, la scurt timp după revoluția din februarie 1979, respectiv la 1 aprilie același an, a fost proclamată Republica Islamică Iran, ceea ce a favorizat consolidarea puterii politice revoluționare și, totodată, adoptarea unor măsuri de transformare structurală a societății iraniene, de valorificare, în interes național, a bogatelor resurse ale țării. În suita evenimentelor următoare, se înscriu adoptarea unei noi legi fundamentale, naționalizarea principalelor sectoare economice, înfăptuirea unei reforme agrare, stabilirea unor programe destinate valorificării superioare, în interes propriu, a resurselor țării, dezvoltării și diversificării potențialului economiei naționale. Toate acestea au condus la apariția, într-o perioadă relativ scurtă, pe harta țării, a unor noi și importante obiective, la dezvoltarea, alături de industria petrolieră, a unor sectoare însemnate, precum industria de prelucrare a metalelor neferoase, explorări geologice, instalații portuare. Eforturile de propășire economică și socială, depuse de poporul iranian, au fost, însă, din păcate, afectate de îndelungatul conflict din zonă, cu implicații nefaste asupra liniștii și păcii din regiune și din lume. De aceea, perspectiva reglementării pe cale pașnică, negociată, a acestui conflict este urmărită cu deosebit interes de opinia publică mondială.

Imagine din Teheran

Bazate, permanent, pe respectul față de principiile fundamentale ale dreptului internațional, relațiile dintre România și Iran au cunoscut, de-a lungul anilor, un curs ascendent, materializarea evoluției lor favorabile regăsindu-se și în realizarea în comun a unor obiective economice în Iran. Există de altfel, o convingere împărtășită atît la București, cît și la Teheran că raporturile de prietenie și colaborare româno-iraniene se vor dezvolta continuu, în interesul ambelor popoare și ca un aport la promovarea cauzei generale a păcii și colaborării internaționale.

Decalaj

Apartheidul practicat în Africa de Sud a dus la adîncirea decalajului dintre păturile sărace ale populației și familiile celor bogați, afectînd grav viețile a milioane de persoane — se subliniază într-un studiu realizat de doi cercetători de la universitatea din Capetown, reluat de ziarul britanic „The Times". Autorii documentului au constatat că, datorită condițiilor în care este menținută populația de culoare, majoritară, circa două milioane de copii sînt subnutriți, iar rata mortalității infantile este de 10 ori mai ridicată în rîndul copiilor negri. Decalajul se adîncește și în ce privește nivelul serviciilor către populație. De asemenea, extrema sărăcie împinge, adesea, populația de culoare la alcoolism și violență, constată autorii studiului.

Datorii

Un comunicat al reprezentanței din New Delhi a Băncii Mondiale informează că, în 1988, datoria externă totală a țărilor în curs de dezvoltare a atins uriașa cifră de 1,32 trilioane dolari, cu 320 miliarde mai mult decît în anul 1984. Numai pentru achitarea dobînzilor, statele respective cheltuiesc în prezent peste o treime din încasările obținute din export — precizează documentul, citat de agenția „TASS".

Șomaj

Săptămînalul francez „Le Point" a publicat o analiză a situației actuale și perspectivelor pe anul în curs al șomajului în Franța. În prezent, principala categorie afectată este cea a femeilor, arată revista. Numărul femeilor fără un loc de muncă a ajuns la 760 000, șomajul în rîndul lor crescînd, într-un singur an, cu 8 la sută (cifră record). Articolul se referă și la o nouă categorie de oameni care vor căuta un loc de muncă — „exclușii", cei care sînt șomeri de ani de zile și nu au avut posibilitatea de a se recalifica. În ceea ce privește perspectiva generală, economiștii din țările membre ale O.E.C.D. prevăd, pentru 1989, o rată a șomajului de 10,8 la sută, iar pentru 1990 — de 10,9 la sută, conchide revista.

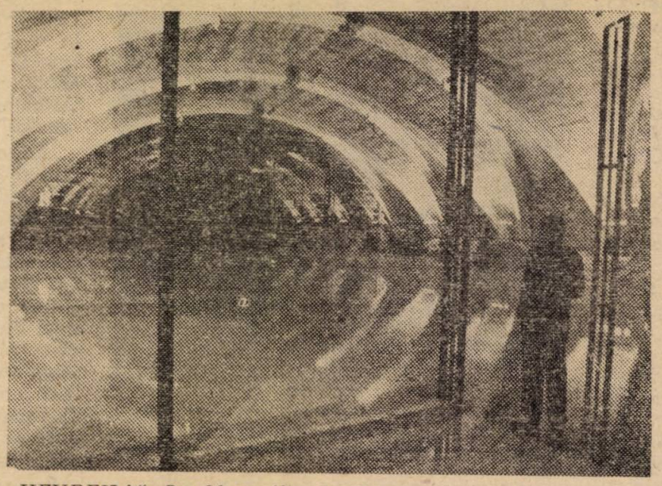

„HEUREKA". La 30 aprilie, anul acesta, se va inaugura la Vanda — localitate situată în apropiere de Helsinki — Centrul științific finlandez „Heureka". Aici vor fi prezentate, la un nivel accesibil publicului larg, descoperiri științifice pe tematici, precum Universul, Viața, Comunitatea umană și Producția

Populație

Potrivit statisticilor publicate de ziarul iordanian „Sawt Al-Shaab", în prezent, populația țărilor arabe este de 210 000 000 locuitori. Statul cu cel mai mare număr de locuitori este Egiptul — cu 53 000 000 — cele mai mici fiind Qatarul și Djibouti — cu cîte 300 000 locuitori.

Climă

Potrivit datelor publicate de Oficiul britanic de meteorologie, 1988 a fost anul cel mai călduros din ultimii circa 100 de ani. Temperaturi record s-au înregistrat, în ordine, în 1988, 1987, 1983, 1981, 1980 și 1986. În ultimii 88 de ani, la scară globală, temperatura medie a crescut cu 0,59 grade Celsius. Specialiștii explică ridicarea temperaturii, în anul trecut, între altele, prin supraîncălzirea apelor Oceanului Pacific, în zona Tropicelor. Despre evoluția climei pe Pămînt relatează și un document elaborat de agenția pentru meteorologie din Japonia, care arată că nivelul mediu al temperaturii pe Terra va crește cu 1,5—3,5 grade Celsius pînă în anul 2030, dacă va continua actuala tendință a „efectului de seră", fenomen datorat poluării atmosferei cu bioxid de carbon. În ultimii 100 de ani, se precizează, temperatura medie pe glob a crescut cu 0,3—0,7 la sută. Pe baza datelor prelucrate de un computer, s-a ajuns la concluzia că, în special în emisfera nordică, la altitudini ridicate, se vor înregistra creșteri de temperatură. De asemenea, documentul arată că, în deceniile următoare, se va înregistra și o creștere a nivelului precipitațiilor.

Tematică

Hotărîrea privind crearea a șase grupuri tematice pentru elaborarea unor măsuri concrete, care urmează să fie prezentate O.N.U., constituie principalul rezultat al consfătuirii experților ecologi din 18 țări, ce și-a încheiat lucrările la Moscova. Sfera obligațiilor fiecărui grup include aprecierea consecințelor social-economice și ecologice ale unei eventuale modificări globale a climei pentru domeniile prioritare ale activității umane, între care figurează producția agricolă, sistemele ecologice naturale ale uscatului, hidrologia, energetica, industria, transporturile, oceanul mondial. Participanții au adoptat un document final care va fi prezentat în cadrul ședinței Consiliului interguvernamental al Organizației Meteorologice Mondiale și Programului O.N.U. pentru mediul înconjurător, ce va avea loc, în această lună, la Geneva.

Poziție

Liderul Partidului Laburist din Marea Britanie, Neil Kinnock, a apreciat că țara sa nu este pregătită pentru participarea la „Piața comună unică", preconizată să se înfăptuiască în 1992. „Piața unică" — a subliniat liderul laburist — va dezavantaja regiuni întregi ale C.E.E. și milioane de persoane. Pentru Marea Britanie, aceasta va însemna reducerea producției și creșterea numărului șomerilor, iar decalajul dintre bogați și săraci, dintre regiunile bogate și cele sărace. se va adînci.

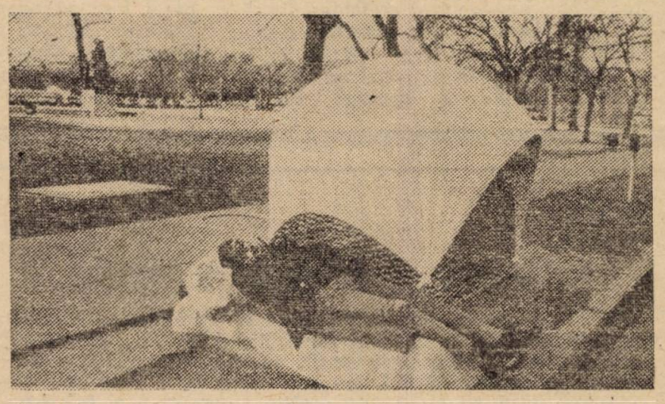

Sub titlul „Cealaltă față a Washingtonului" revista americană „Time" precizează, într-un recent articol, că, în acest oraș, „viața a devenit tot mai dificilă." Cu un record de 372 de omucideri, anul trecut, capitala Statelor Unite deține locul trei în ce privește cota criminalității. Mai mult de jumătate din crime au fost în legătură cu o mare cantitate de droguri vîndută împrejurul orașului. Înainte de 1987, rata de mortalitate infantilă a atins-o pe cea a țărilor din lumea a treia, de 21 de victime la 1 000 de nounăscuți, de două ori mai ridicată decît media la nivelul național. În imagine : unul din locuitorii Washingtonului, care, în zilele reci de iarnă, își găsește adăpost la gurile de canal(Știri recente date publicității la Washington arată că, în anul 1990, va avea loc primul recensămînt al persoanelor fără adăpost din S.U.A. Potrivit unor organizații obștești și ale unor instituții guvernamentale, numărul celor lipsiți de un acoperiș variază, în Statele Unite, între 350 000 și 3 milioane persoane. În prezent, jumătate din cei fără locuințe, în 27 de mari orașe americane, sînt bărbați, 34 la sută sînt familii cu copii, restul fiind femei sau tineri.)

Neonazism

În ultima vreme, se observă în R.F.G. o creştere a numărului grupărilor extremiste şi radicale de dreapta de diferite nuanţe — a declarat Gerhard Beden, directorul Oficiului pentru protecţia Constituţiei, într-un interviu acordat ziarului „Augsburger Allgemeine". Din aceste organizaţii fac parte, în prezent, aproximativ 30 000 de persoane, faţă de 22 000, cît numărau în anii trecuţi. Gerhard Beden şi-a exprimat temerea că această tendinţă va continua şi în viitor, în cazul în care candidaţii „Uniunii Poporului German" — organizaţie radicală de dreapta — vor reuşi să pătrundă în Parlamentul (vest)-european, organ consultativ al Pieţei comune, în cursul alegerilor din iunie a.c.

Potrivit unui raport anual al Ministerului vest-german de interne, anul trecut, în R.F. Germania, au fost descoperite 33 de depozite, folosite de neonazişti, conţinînd cantităţi importante de arme şi muniţii, sustrase din arsenalele Bundeswehrului sau ale N.A.T.O. Au mai fost descoperite planuri ale unor posturi de radio, linii de înaltă tensiune, monumente memoriale antifasciste şi alte obiective, pe care neonaziştii intenţionau să le atace. În raport se menţionează, totodată, că neofaşciştii au comis, anul trecut, 38 de atacuri, soldate cu răniri grave, acţiunile criminale sporind cu 13 la sută. Potrivit datelor oficiale, organizaţiile neonaziste deţin 9 edituri şi 18 tipografii, iar tirajul publicaţiilor lor periodice depăşeşte nouă milioane exemplare.

Peste 800 de militanţi antifaşciştii din 150 de oraşe şi comune din R.F.G. au hotărît, în cadrul unei conferinţe care a avut loc la Bremen, să organizeze acţiuni comune împotriva mişcărilor neofasciste şi rasismului. Participanţii au adresat cetăţenilor R.F.G. apelul de a interveni pentru interzicerea grupărilor neofasciste. Numai acţiunile comune ar putea opri constituirea de asemenea grupări, se arată în documentul final al conferinţei. Opiniei publice democratice din R.F.G. îi revine răspunderea deosebită de a anihila manifestările politicii neofasciste.

Secretarul Federaţiei internaţionale a luptătorilor din rezistenţă, Kurt Goldstein, a evocat jurămîntul antifaşciştilor de a nu-şi găsi liniştea pînă cînd fascismul nu va fi învins. Ideologiile şi practicile rasiste contravin drepturilor omului şi trebuie să luptăm împotriva lor, a declarat un fost deţinut la Auschwitz, membru al Prezidiului conducerii centrale a Comitetului luptătorilor din rezistenţă antifaşciştii.

Preşedintele Federaţiei internaţionale a rezistenţilor (F.I.R.), Arialdo Banfi, a lansat un apel tuturor forţelor democratice şi antifasciste de a acţiona în comun pentru eliminarea pericolului neonazist. Într-o declaraţie publicată la Milano, citată de agenţia „ADN", el a criticat faptul că, pentru prima dată, în perioada postbelică, un partid neonazist intră în parlament în Berlinul occidental. „Prin intrarea neonaziştilor în parlamentul vest-berlinez, neofaşciştii se stabilesc tocmai acolo de unde a pornit armata nazistă, în urmă cu 50 de ani, pentru a subjuga popoarele Europei", se arată în declaraţie.

Taba

Ministrul de externe israelian, Moshe Arens, s-a întîlnit cu consilierul juridic al Departamentului de Stat al S.U.A., Abraham Sofaer, pe care l-a informat în legătură cu rezultatele reuniunii restrînse a guvernului privind problema enclavei Taba. (Sofaer a adus, de la Cairo, un document de lucru care propune retragerea Israelului din zona Taba în decurs de cîteva săptămîni). În cazul acceptării acestui document de către guvernul israelian, comitetele mixte vor continua negocierile pentru a examina problemele rămase în suspensie.

Monumente

Alte două monumente istorice de pe teritoriul mexican au fost declarate de UNESCO patrimoniu al umanităţii. Este vorba de oraşul Guanajuato, construit de spanioli în partea centrală a ţării, şi de vechiul oraş Chichen Itza, operă a populaţiei maya din peninsula Yucatan. Oraşul Guanajuato, aflat la o altitudine de 2 050 metri, a fost centru de exploatare a argintului, aurului şi altor metale. Vechile mine au fost, acum, transformate în căi de transport, iar întregul oraş este un atractiv punct turistic. La rîndul său, oraşul Chichen Itza păstrează numeroase monumente ale culturii maya.

Priorităţi

Într-o cuvîntare rostită la Maputo, preşedintele Mozambicului, Joaquim Chissano, a subliniat necesitatea promovării unei politici naţionale active, de luptă pentru păstrarea şi întărirea independenţei de stat, pentru afirmarea democraţiei şi consolidarea procesului de dezvoltare, potrivit intereselor populare.

Raport

La sediul Naţiunilor Unite din New York a fost dat publicităţii raportul Comitetului O.N.U. pentru exercitarea drepturilor inalienabile ale poporului palestinian, în care se subliniază că propunerea privind convocarea unei conferinţe internaţionale asupra Orientului Mijlociu constituie modalitatea cea mai adecvată şi mai larg acceptată vizînd reglementarea pe cale paşnică a situaţiei din regiune. A fost evidenţiată necesitatea unor eforturi suplimentare şi constructive ale guvernelor tuturor statelor, în primul rînd ale membrilor permanenţi ai Consiliului de Securitate, pentru crearea unui comitet pregătitor în scopul convocării conferinţei.

Reglementare

În cursul unui miting organizat în oraşul Vardha, premierul Rajiv Gandhi a declarat că India doreşte pacea cu statele vecine şi acţionează susţinut în această direcţie. El şi-a exprimat speranţa în reglementarea paşnică a problemelor de frontieră cu R. P. Chineză şi în normalizarea relaţiilor dintre cele două ţări. Politica externă a Indiei este fundamentată pe idealurile păcii şi nonviolenţei, ale colaborării între popoare, a declarat premierul Gandhi.

Secetă

Seceta ce a cuprins teritoriul italian a provocat numeroase incendii de pădure, fenomen neobişnuit pentru lunile de iarnă. Numai în cursul lunii ianuarie, în Italia, au avut loc 95 de misiuni aeriene antiincendiu, în cadrul acestora fiind lansate 3 000 tone de apă în amestec cu diferite substanţe, spre a opri înaintarea flăcărilor ce au cuprins pădurile. Cele mai grave incendii s-au produs, în ianuarie, în munţii din zona Trentino, unde au ars circa 800 ha de vegetaţie, precum şi în provinciile l'Aquila, Genova şi La Spezia.

Candidaţi

Carlos Duque, preşedintele Partidului Revoluţionar Democratic, a fost desemnat, de către Convenţia naţională a Coaliţiei pentru Eliberare Naţională (COLINA) din Panama, drept candidat la preşedinţia ţării în alegerile de la 7 mai. Pentru funcţia de vicepreşedinte au fost desemnaţi secretarul general al Partidului Laburist, Ramon Sieriro, şi actualul reprezentant al Panama la Organizaţia Statelor Americane, Aquilino Boyd.

Declaraţie

Revolta palestiniană din teritoriile ocupate, care durează de 13 luni, a provocat un adevărat „seism moral" în rîndul populaţiei Israelului, dispărînd convingerea că statu quo-ul se va putea menţine, a declarat David Shaham, ziarist israelian, director al Centrului internaţional pentru pace în Orientul Mijlociu şi membru al Partidului Muncii din Israel, într-un interviu acordat ziarului „Berliner Zeitung" din R.D.G. Totodată, el a apreciat că, în urma schimbărilor de opinie ce se înregistrează în rîndul populaţiei israeliene şi pe plan internaţional, chiar şi în blocul Likud a început să găsească ecou ideea că trebuie să se desfăşoare negocieri cu Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei. „Israelul trebuie să accepte O.E.P. ca partener de discuţii şi să negocieze cu el", a spus Shaham.

Relaţii

Un comunicat oficial difuzat la Havana a anunţat că guvernele Republicii Cuba şi Australiei au hotărît să stabilească relaţii diplomatice la rang de ambasadă (între cele două state existau doar relaţii consulare, stabilite în 1973, relatează agenţia „Prensa Latina").

DEMONSTRAŢIE. Recent, în parcul Yoyogi din Tokio, peste 45 000 de persoane au participat la o demonstraţie în sprijinul unor măsuri fiscale, care să nu afecteze nivelul de trai al populaţiei, ţinînd cont de costul ridicat al vieţii.

1000+1

Reconversiune

În locul realizării unor planuri de reînarmare și modernizare a armamentelor, guvernul R. F. Germania ar trebui să-și concentreze, în viitor, eforturile în direcția reconversiunii industriei de armamente în producție pașnică, arată experții social-democrați în problemele dezarmării, Gert Weisskirchen și Albrecht Mueller, într-un articol publicat în buletinul de presă al fracțiunii P.S.D. în Bundestag. Această reconversiune constituie un imperativ al momentului, pentru că numai astfel pot fi eliberate mijloacele necesare pentru soluționarea problemelor sociale stringente cu care se confruntă R.F.G., cum sînt șomajul și poluarea.

Intenție

Ministrul de externe britanic, Geoffrey Howe, citat de agenția egipteană „MEN", a afirmat că țara sa intenționează să-și retragă majoritatea sau toate forțele militare din Gibraltar pînă în primăvara anului 1991. Declarația lui Howe intervine după recenta decizie a guvernului de la Londra de a reduce efectivul forțelor britanice din Gibraltar. Măsura respectivă a fost salutată de Spania.

Reuniune

Vicepreședinții țărilor centro-americane se vor reuni, în perioada 10-12 februarie, la Ciudad de Guatemala, pentru a pune la punct ultimele detalii ale întîlnirii regionale la nivel înalt, programată să înceapă la 13 februarie, la San Salvador — au anunțat surse oficiale honduriene, citate de agenția „Prensa Latina". De asemenea, vicepreședinții costarican, guatemalez, hondurian, nicaraguan și salvadorian urmează să analizeze posibilitățile reale de creare a parlamentului centro-american, for consultativ regional sugerat de Guatemala.

Cerere

Clovis Maksoud, ambasadorul Ligii Arabe în Statele Unite, a cerut Administrației americane redeschiderea Biroului de informații al O.E.P. de la Washington ; cererea este comentată de observatori în contextul dialogului inițiat între S.U.A. și O.E.P. Redeschiderea Biroului O.E.P. — a declarat C. Maksoud — ar avea o „semnificație simbolică" pentru continuarea dialogului început în decembrie trecut la Tunis, cu prilejul întîlnirii dintre ambasadorul american în această țară și o delegație palestiniană.

Întîrziere

Un reprezentant al secretarului general al O.N.U. a anunțat că, în cadrul unei întîlniri cu reprezentanții țărilor africane „din prima linie", Javier Perez de Cuellar și-a exprimat îngrijorarea față de întîrzierea adoptării, de către Consiliul de Securitate, a hotărîrii referitoare la trimiterea în Namibia de forțe ale O.N.U. El a apreciat că această întîrziere ar putea influența negativ întregul grafic al aplicării acordurilor privind procesul de obținere a independenței Namibiei, ce urmează să înceapă la 1 aprilie.

Fumat

Faptul că fumatul este dăunător a fost probat de specialiști și confirmat de statistici. Acest obicei nociv capătă proporții și are consecințe sociale, fapt relevat și de Adunarea parlamentară a Consiliului Europei occidentale — organism ce reunește deputați din 22 de state vest-europene. Acest for parlamentar a adoptat un raport ce conține o serie de recomandări pentru guvernele statelor membre ale organizației, în vederea adoptării de măsuri pentru „apărarea drepturilor și intereselor nefumătorilor". Raportul arată că, din cauza fumatului, pe plan mondial, mor anual 2,5 milioane de oameni. Practic, la fiecare 13 secunde se înregistrează o victimă a tabagismului. În Europa occidentală, numărul anual al deceselor cauzate, în mod direct, de fumat sînt evaluate la peste 600 000, din care 94 000 în Marea Britanie, 76 000 în R. F. Germania, aproximativ 55 000 în Italia. Această situație gravă, menționează raportul, impune adoptarea unor măsuri imediate și, în primul rînd, interzicerea fumatului în locurile publice, în mijloacele de transport în comun, în instituțiile medicale și în instituțiile de învățămînt.

ORGANIZAȚIA pentru dezvoltarea de noi surse de energie din Japonia a reușit să producă aburi artificiali la 180° prin utilizarea energiei straturilor de magmă vulcanică

Uzină

Recent, a fost dată în exploatare experimentală uzina „ecologică" de prelucrare a deșeurilor menajere din orașul Ostrava-Kuncice, din nordul Moraviei. Aceasta este prima întreprindere de acest fel din R. S. Cehoslovacă, informează agenția „CTK". Ea are o capacitate de prelucrare zilnică de pînă la 600 tone de deșeuri. Se preconizează o producție anuală de 35 tone de metale neferoase și aceeași cantitate de mase plastice.

Convorbiri

La Paris s-au încheiat convorbirile dintre o delegație a P.C. Francez, condusă de P. Laurent, secretar al C.C. al P.C.F., și o delegație a P.S. Francez, în frunte cu secretarul național al partidului, M. Debrage. În centrul atenției s-a aflat problema realizării unor acorduri privind întocmirea de liste unice de candidați ai forțelor de stînga pentru alegerile municipale din luna martie. La consultări au luat parte secretarul general al P.C.F., Georges Marchais, și primul-secretar al P.S.F., Pierre Mauroy. În cadrul unei conferințe de presă s-a relevat că a fost convenită prezentarea de liste comune în 80 la sută din orașele cu o populație de peste 20 000 de locuitori. În ce privește 44 de orașe, nu s-a ajuns la o înțelegere, cele două partide urmînd să prezinte candidați proprii.

Alegere

Fostul ministru de externe al Finlandei, Kalevi Sorsa, a fost ales în funcția de președinte al parlamentului țării. El îi succede lui Matti Ahde, care s-a retras recent din această funcție.

Macao

La Macao s-a încheiat a treia reuniune a grupului de legătură chino-portughez — relatează agenția „China Nouă". Cele două părți au procedat la un schimb de vederi și au ajuns la un consens cu privire la participarea acestui teritoriu la unele organizații și acorduri internaționale. S-a convenit, de asemenea, ca fiecare parte să deschidă o reprezentanță în Macao, începînd de la 15 februarie.

Universitate

În cadrul celei de-a VII-a conferințe a Federației universităților africane, desfășurată la Cairo, a fost examinată problema creării unei universități panafricane, transmite agenția „MEN". Această universitate ar fi chemată să contribuie la punerea în valoare a resurselor țărilor africane prin pregătirea de cadre calificate.

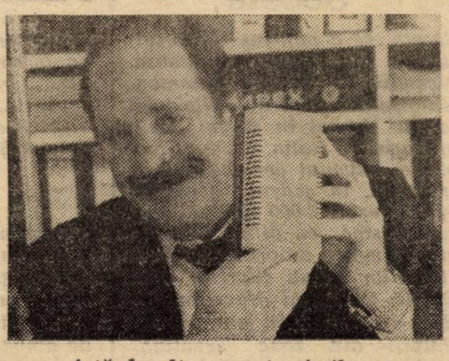

APARAT. Vest-germanul Paul Gartner a inventat un aparat de avertizare asupra pericolului emiterii de gaze toxice, care, față de alte aparate similare, nu numai că emite semnale acustice și optice, dar acționează și asupra surselor de energie, întrerupîndu-le imediat

Rubrică realizată de Mihaela Brumă

În favoarea dialogului, a schimburilor de opinii și acțiunilor comune

Dintr-un articol semnat de Grigoris Faracos, membru al Biroului Politic al C.C. al Partidului Comunist din Grecia, în revista „La nouvelle revue internationale"

În ultimul timp, presa burgheză difuzează afirmații potrivit cărora mișcarea comunistă din Europa occidentală ar cunoaște o criză. Unele merg pînă la anunțarea unui declin, chiar dispariția ei. Aceste concluzii simpliste și generalizări superficiale se bazează, adesea, pe stagnarea sau reculul electoral al unor partide comuniste din Europa occidentală. Trebuie să precizăm că acest fel de argumente nu conțin nimic nou, deși sînt diferit interpretate.

De-a lungul căii istorice parcurse de mișcarea comunistă, de multe ori i-au fost prezise crize și momente de declin. Este suficient să amintim cu cîtă ușurință și, din păcate, cu cîtă satisfacție proclamau unii politicieni dispariția mișcării comuniste din Europa în ajunul celui de-al doilea război mondial. Totuși, în pofida eșecurilor, mișcarea comunistă a avut destulă forță pentru a juca un rol de primă importanță în rezistența opusă „ciumei brune". După război, numeroase partide comuniste au luat conducerea unor profunde schimbări, care au modificat, în favoarea socialismului, harta politică a continentului nostru. Considerăm că o mișcare revoluționară, atît de puternică ca a noastră pe plan mondial, necesită o analiză atentă. În acest sens, două adevăruri incontestabile trebuie subliniate.

În primul rînd, necesitatea istorică, ce a dat naștere mișcării noastre, rămîne în întregime actuală, adică necesitatea de a dispune de o avangardă organizată, care luptă pentru înlăturarea regimului capitalist și edificarea unei societăți noi, comuniste. Multe lucruri s-au schimbat radical în lume în ultimele decenii. De asemenea, se transformă condițiile în care se desfășoară acțiunea în vederea emancipării umanității. Existența mișcării comuniste se bazează, permanent, pe un adevăr istoric foarte real, și anume că o asemenea avangardă este necesară pentru toți combatanții în favoarea schimbărilor. Oricare ar fi actualele dimensiuni ale forțelor progresiste și pacifiste, care, fiecare în felul său, se străduiesc să soluționeze problemele generale ale umanității, probleme care devin tot mai acute, consider că rolul deosebit și de neînlocuit al mișcării comuniste nu este cîtuși de puțin diminuat, că misiunea ei politică rămîne clar precizată. Ea trebuie deci — neținînd seama de nici o constrîngere și acționînd pentru reglementarea problemelor globale — să lupte pentru socialism, să se mențină în avangardă.

Apoi, dacă ne situăm pe poziția de a înțelege rolul, misiunea și locul istoric ale întregii mișcări comuniste și ale partidelor comuniste din fiecare țară, este necesar să recunoaștem că acest puternic curent revoluționar nu ar putea, în fiecare etapă a evoluției sale (fiecare din aceste etape diferind de altele în mod sensibil), să progreseze permanent și într-un ritm constant. Mișcarea comunistă cunoaște perioade de avînt, precum și momente de recul temporar, dificultăți și cotituri. La ora actuală, în timp ce intervin profunde schimbări în Europa și în lume, cred că mișcarea comunistă vest-europeană trece printr-o perioadă crucială dificilă, cea mai acută, să spunem astfel. Toți avem sentimentul că partidele comuniste — fiecare în felul său — trebuie să facă față „sfidării" epocii. În prezent, totul se internaționalizează în mod accelerat ; gravele probleme generale, problema păcii în special, se pun într-un mod cu totul nou. Impetuoasa revoluție științifico-tehnică are o întreagă serie de consecințe în domeniile economic și social și afectează relațiile de muncă. Rezultă de aici un context nou, inedit, precum și probleme noi. Pentru a găsi soluțiile care să răspundă imperativelor epocii, trebuie să recuperăm întîrzierile acumulate de mulți ani, să căutăm noi abordări pentru a analiza și sistematiza realitățile internaționale, să dezvoltăm teoria noastră într-un spirit creator, să desfășurăm o politică și să întrevedem perspective care să se sprijine mai ferm pe realitățile din fiecare țară și care să răspundă intereselor actuale ale muncitorilor.

În această privință, Partidul Comunist din Grecia a depus eforturi serioase la Congresul al XII-lea (mai 1987). El este hotărît să-și continue acțiunea în favoarea schimbărilor și pentru socialism, ținînd seama de particularitățile Greciei. Procedînd astfel, el este pe deplin conștient că forța fiecărui partid de a face față „sfidării" noilor mentalități internaționale și interne interdependente va determina propriile sale progrese, precum și pe ale întregii mișcări, ca și viitorul civilizației noastre și al planetei Terra în epoca nucleară.

În contextul acestei problematici, rămînerea în urmă a partidelor comuniste din țările capitaliste, în ceea ce privește teoria și practica, a influențat în mod negativ gîndirea și însești acțiunile socialismului, a împiedicat un dialog constructiv în cadrul mișcării noastre.

Credem că partidele comuniste dispun de suficiente forțe și de experiență care să le permită să folosească perspectivele noi, în condițiile lor specifice, și să răspundă cu demnitate la „sfidarea" epocii. Optimismul nostru nu se bazează decît pe fapte istorice și pe unele aspecte pozitive ale mișcării muncitorești vest-europene. Sîntem siguri că schimbările în curs pe plan mondial, departe de a slăbi valoarea socialismului, îl situează în perspectiva istorică drept singura alternativă la capitalism.

Schimbările care intervin în unele țări socialiste nu constituie, desigur, o rețetă universală, oricare ar fi influența lor asupra gîndirii și perspectivelor partidelor comuniste, în special a celor din Europa. Aceasta fiind situația, nu este mai puțin imperativ pentru partidele comuniste din Europa și din lumea întreagă să procedeze la schimburi de experiență și să dea dovadă de cea mai largă solidaritate internațională, întreprinzînd acțiuni comune. Din cînd în cînd, mișcarea comunistă optează pentru forme variate de acțiune, pentru a-și sublinia identitatea, pentru a-și strînge legăturile și pentru a promova acțiuni comune. Așadar, ar fi foarte util să se analizeze experiența dobîndită și să se tragă, din această analiză, prețioase învățăminte. Este de înțeles că formele de cooperare alese, în cutare sau cutare etapă a mișcării noastre, pot fi, în prezent, învechite și chiar periculoase. Insist, deci, asupra importanței solidarității și cooperării la nivel internațional, îndeosebi între partidele comuniste din Europa, pornind concret de la necesitățile prezente și viitoare, pe baza egalității în drepturi și a strictei respectări a independenței fiecărui partid.

Nu se poate da uitării faptul că trebuie să rezolvăm probleme cruciale pe plan european și mondial, de care depinde supraviețuirea umanității, probleme care nu numai că trezesc un viu interes, dar care cer și eforturi din partea unor largi forțe progresiste și pașnice.

Nu-i mai puțin adevărat că mișcarea comunistă are un rol deosebit și întotdeauna mai activ de jucat la scara continentului. Ne pronunțăm în favoarea solidarității și a unei cooperări tot mai mari a partidelor frățești, în scopul de a ajunge la o interacțiune lărgită cu privire la problemele care preocupă întreaga lume, și nu de a ridica bariere între aceste partide și celelalte forțe aflate în luptă pentru atingerea unor obiective apropiate sau identice.

Pornind de aici, insistăm asupra unei cooperări, a unui dialog și a unei interacțiuni necesare partidelor comuniste în lupta comună pentru pace, destindere și securitate în Europa. Ne pronunțăm în favoarea unei conlucrări active, pentru un schimb de vederi larg și aprofundat la scara continentului în ceea ce privește căile care duc la o perspectivă socialistă. Considerăm, de asemenea, că este esențial — și luăm, de altfel, inițiative care se înscriu în acest sens — ca partidele comuniste din țările Pieței comune să coopereze pentru a putea apăra, cu mai multă eficacitate, interesele muncitorilor, pentru a rezista la ofensiva capitalului internațional, pentru a acționa pentru reducerea în Europa a inegalităților regionale, pentru a ne împotrivi unei integrări militare nefaste și pentru a oferi cele mai bune condiții pentru punerea în aplicare a programelor naționale de dezvoltare.

La ora actuală, partidele comuniste, cele vest-europene în special, trebuie să promoveze dialogul, rodnice schimburi de opinii, o strînsă cooperare în cadrul unor acțiuni comune. Acest lucru nu ar trebui să împieteze asupra independenței partidelor comuniste, care trebuie să acționeze pentru a-i face pe locuitorii planetei noastre mai puternici în fața situațiilor permanent mai complexe și interdependente. De aici, necesitatea de a fi mai combativi, de a deschide orizonturi noi în ceea ce privește politica alianțelor la niveluri național, european și internațional, în lupta pentru pace, pentru o nouă și echitabilă ordine internațională, pentru transformări progresiste în fiecare țară europeană și pentru socialism în pragul secolului al XXI-lea.

Cousteau și problemele exploatării Antarcticii

Baza științifică de cercetări Dumont d'Urville, din Antarctica, în Terre Adèlie

Jacques-Yves Cousteau, cunoscutul explorator și apărător al oceanelor, de curînd ales membru al Academiei Franceze, a început o campanie de prevenire a exploatării Antarcticii. Acțiunea sa se adaugă inițiativelor grupului „Greenpeace", care afirmă că poluarea începe să se întindă și în continentul alb și că o viitoare exploatare a resurselor acestei zone ar putea fi și mai dăunătoare. Aceste avertismente sînt întărite de accidentele grav poluante, de genul celui petrecut săptămîna trecută : un petrolier, care avea misiunea de a aproviziona stațiunea științifică argentiniană din Antarctica, a eșuat, provocînd o maree neagră, se pare nu foarte întinsă, deoarece majoritatea cantității de petrol era închisă în butoaie. A fost de îndată trimisă o misiune pentru recuperarea acestora. Dar accidentul a avut loc în apropierea uneia din cele trei rezervații aflate în zonă și specialiștii afirmă că, exact în această perioadă, vor apărea puii de pinguini, care nu vor supraviețui poluării. Barry Jones, de la „International Herald Tribune", i-a luat un interviu cunoscutului oceanograf francez, solicitîndu-l să-și expună punctul de vedere.

— De ce vă preocupă viitorul Antarcticii ?

— Sînt îngrijorat deoarece Tratatul Antarcticii expiră în 1991. Semnatarii săi au fost de acord, la Wellington (Noua Zeelandă), anul trecut, să deschidă continentul exploatării resurselor minerale. Faptul este uimitor, chiar și dacă te gîndești că, pentru a proteja mediul înconjurător, semnatarii Tratatului au stabilit un număr de condiții de care cei care-i exploatează resursele trebuie să țină seama.

— Vreți să spuneți că aceste condiții nu sînt suficiente ?

— Întocmai. Nu cred că se va ține deloc seama de ele. Minerii sînt mineri pretutindeni în lume. Nu pot crede că își vor pune mănușii și își vor curăța pantofii înainte de a merge la lucru în Antarctica.

— Ați filmat în Antarctica în urmă cu 15 ani. S-au înrăutățit lucrurile de atunci ?

— Într-o măsură, da. Deși continentul, ca atare, este protejat, apele din jurul său au fost exploatate pentru krill, foci și, recent, pentru balenele ucigașe. Stațiile științifice pot fi criticate pentru că au permis acumularea, în ani, a poluării, deși încă nu cred că s-a produs o degradare gravă. Exploatarea minerală va fi de o sută de ori mai rea.

— În ce fel ?

— Este vorba, desigur, de poluare. Vor fi pierderi de petrol, deoarece clima e atît

de aspră, încît va fi extrem de dificil să protejezi instalațiile în fața unor dezastre. Viața din Antarctica este atît de fragilă, încît o pată de petrol poate avea un efect devastator asupra florei și faunei. Mineritul sau forajul pentru petrol vor fi însoțite de producerea prafului, care se va așeza pe suprafața gheții și, reducîndu-i efectul de reflecție, va duce la un proces de topire. Toate vor duce la o moarte grabnică a Antarcticii.

— Ce consecințe ar avea aceasta ?

— Topirea gheții va contribui la ridicarea nivelului oceanelor. Faptul acesta va fi de două ori grav, deoarece încălzirea climei este deja constatată. Ne găsim într-o perioadă de antiglaciațiune naturală, la care se adaugă „efectul de seră" produs de arderea combustibililor fosili. Prin creșterea nivelului oceanelor, prețul pe care omenirea va trebui să-l plătească, pentru încercarea de a exploata acest continent dificil, fragil și bătut de furtuni, va fi foarte mare.

— Este necesar să mergem în Antarctica pentru a găsi minereuri ?

— Nu cred. Dar unii oameni sînt în căutare de profituri, pretutindeni în lume. Nu pot să înțeleg de ce trebuie să mergem dincolo de sursele normale de materii prime. Mai mult, trebuie să ne gîndim la acele țări în curs de dezvoltare, care se bazează pe exportul acestor produse, ca mijloc de supraviețuire.

— Cum intenționați să vă duceți campania împotriva exploatării Antarcticii ?

— Dacă patru sau cinci țări (din cele 15), care au semnat Tratatul Antarcticii, refuză să ratifice Convenția de la Wellington, aceasta nu va intra în vigoare ; în caz contrar, va deveni operațională la sfîrșitul lui 1989. Sper ca, prin alertarea opiniei publice, să putem influența liderii politici și să-i facem să înțeleagă faptul că ratificarea nu este în interesul general.

— Ce ar trebui făcut cînd Tratatul Antarcticii va expira ?

— Continentul va trebui transformat într-o rezervație globală sau parc pentru beneficiul viitor al omenirii.

• Alge ucigașe

Proliferarea algelor în Marea Nordului, vara trecută, a făcut ravagii pe coastele meridionale ale Norvegiei — informează revista „Science et Avenir". O echipă de cercetători francezi, condusă de Serge Maestrini, directorul Centrului de cercetări de ecologie marină și acvacultură de la Houmeau, în apropiere de La Rochelle, s-a interesat despre cauzele exacte ale fenomenului.

Principalele concluzii ale oamenilor de știință menționați arată că efectul toxic al algei Chrysochromulina polylepis se datorează secretării unei toxine a cărei natură chimică rămîne încă necunoscută. Această substanță perturbă schimburile ionice la nivelul membranelor celulare ale organismelor vii. Diminuarea cantității de oxigen din apa mării este o altă consecință a proliferării acestei alge, datorită concentrației mari a plantelor, care poate atinge 80 000 000 celule pe litru.

Cercetătorii francezi consideră că ar trebui acumulate mai multe cunoștințe despre ecofiziologia algelor de tipul Chrysochromulina, alge foarte greu de identificat, efectuînd, de pildă, observații de lungă durată și coordonînd mai bine cercetările întreprinse, în prezent, în mediile marine ale litoralului, de mai multe organisme științifice.

• Temperatura Terrei

Un volum de gheață anormal de ridicat se detașează de pe continentul Antarcticii. Iar creșterea numărului de ghețari coincide și cu apariția unor ghețari anormal de mari. În opinia lui Glenn Rutledge, cercetător american la „Centrul gheții", aparținînd Marinei S.U.A. și Administrației Naționale a Oceanelor și Atmosferei (NOAA), acest fenomen ar constitui indiciul unei ridicări a temperaturii Terrei, deoarece „polii sînt indicatori foarte sensibili ai schimbărilor climatice terestre" — se arată într-o notă apărută în „Science et Avenir".

• Între balenă și delfin

Un caz rar, care i-a uimit pe oamenii de știință, s-a petrecut în Parcul marin din Havana, unde o femelă de delfin a născut un pui, în urma împerecherii cu o balenă neagră de dimensiuni mici. Puiul cîntărea, la naștere, aproape 16 kilograme și este, de fapt, un hibrid între delfin și balenă. Seamănă mai mult cu balena — corpul este negru iar, în gură, are foarte mulți dinți. Aripioarele sale sînt asemănătoare cu ale delfinului, dar nu are botul în formă de sticlă. După cum precizează publicația sovietică „Znanie i sila", este al doilea caz de acest gen înregistrat pînă acum.